

Transformácia uholného regiónu Horná Nitra

Akčný plán

31. marec 2019

História dokumentu, verzií a schvaľovanie dokumentu

História dokumentu

Verzia	Dátum	Autor	Dôvod zmeny	Popis zmien
v.01	31.3.2019	Ondrej Šebáň, Ivo Doležal, Matej Buzinkai, Tereza Včelková, Tomáš Paulen	Vytvorenie	Prvá pracovná verzia dokumentu

Schvaľovanie a pripomienkovanie dokumentu

Verzia	Pripomienkoval	Dátum	Stav	Popis schválených zmien
v.01		31.1.2019		

1 Obsah

2 Úvod	10
2.1. Dôvod vypracovania dokumentu	10
2.2. Postup spracovania Akčného plánu	10
2.3. Štruktúra Akčného plánu	11
3 Manažérske zhrnutie	12
4 Východiská Akčného plánu	16
4.1. Základné východiská Akčného plánu	16
4.2. Rámcový popis situácie	16
4.2.1. Zamestnanosť a demografický vývoj	16
4.2.2. Ekonomika	18
4.2.3. Infraštruktúra	19
4.2.4. Energetika	20
4.2.5. Životné prostredie a kvalita života	21
4.2.6. Riadenie procesu transformácie	22
5 Vízia a ciele transformácie regiónu	23
5.1. Vízia transformácie regiónu horná Nitra	23
5.2. Ciele transformácie regiónu horná Nitra	23
5.3. Princípy transformácie regiónu horná Nitra	23
5.4. Piliere Akčného plánu	24
6 Akčný plán transformácie uhoľného regiónu horná Nitra	25
6.1. Pilier I. – Mobilita a prepojenosť regiónu	25
6.1.1. Zdôvodnenie piliera a jeho prínos	25
6.1.2. Východisková situácia	26
6.1.3. Cieľová situácia	27
6.1.4. Prehľad priorít a opatrení	27
6.1.5. Priorita I.1 Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy	28
6.1.6. Priorita I.2 Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry	31
6.1.7. Priorita I.3 Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre	34
6.1.8. Priorita I.4 Rozvoj ostatnej infraštruktúry	37
6.2. Pilier II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie	41
6.2.1. Zdôvodnenie piliera a jeho prínos	41
6.2.2. Východisková situácia	41
6.2.3. Cieľová situácia	42

6.2.4.	Prehľad priorít a opatrení	43
6.2.5.	Priorita II.1 Podpora inovácií, výskumu a vývoja	43
6.2.6.	Priorita II.2 Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest	47
6.2.7.	Priorita II.3 Podpora rozvoja malého a stredného podnikania	49
6.2.8.	Priorita II.4 Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky	52
6.2.9.	Priorita II.5 Podpora rozvoja cestovného ruchu	54
6.3.	Pilier III. – Udržateľné životné prostredie	58
6.3.1.	Zdôvodnenie piliera a jeho prínos	58
6.3.2.	Východisková situácia	58
6.3.3.	Cieľová situácia	59
6.3.4.	Prehľad priorít a opatrení	59
6.3.5.	Priorita III.1 Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov	60
6.3.6.	Priorita III.2 Rozvoj udržateľnej energetiky	62
6.3.7.	Priorita III.3 Zlepšovanie životného prostredia	67
6.4.	Pilier IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra	71
6.4.1.	Zdôvodnenie piliera a jeho prínos	71
6.4.2.	Východisková situácia	71
6.4.3.	Cieľová situácia	72
6.4.4.	Prehľad priorít a opatrení	72
6.4.5.	Priorita IV.1 Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb	73
6.4.6.	Priorita IV.2 Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia	76
6.4.7.	Priorita IV.3 Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily	80
6.4.8.	Priorita IV.4 Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva	83
6.5.	Legislatívne a systémové opatrenia	87
6.6.	Návrh inštitucionálneho zabezpečenia transformácie	90
6.6.1.	Riadenie transformácie ÚPPVII	90
6.6.2.	Sprostredkovateľský orgán pre Hornú Nitru	91
6.6.3.	Rada pre transformáciu Hornej Nitry	91
6.6.4.	Transformačný fond	91
7	Možnosti financovania Akčného plánu	93
7.1.	EŠIF v rámci programového obdobia 2014 - 2020	93
7.1.1.	Charakteristika jednotlivých EŠIF v programovom období 2014 - 2020	93
7.1.2.	Charakteristika jednotlivých Operačných programov v programovom období 2014 – 2020	94
7.1.3.	Potenciál financovania transformácie regiónu v rámci programového obdobia 2014 – 2020	97
7.2.	EŠIF v rámci programového obdobia 2021 – 2027	101
7.2.1.	Charakteristika priorít financovania zo strany EK	101
7.2.2.	Pozícia Slovenskej republiky v rámci programového obdobia 2021-2027	101

7.2.3.	Investičné priority SR v rámci zadefinovaných prioritných oblastí financovania zo strany EK	102
7.2.4.	Potenciál financovania transformácie regiónu	108
7.3.	Financovanie z komunitárnych programov EÚ	113
7.3.1.	Program LIFE	113
7.3.2.	Program Horizont 2020	115
7.3.3.	Program COSME	119
7.3.4.	Globalizačný fond (EGF).....	121
7.3.5.	ETS fondy.....	122
7.3.6.	Potenciál financovania zadefinovaných pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu v rámci komunitárnych programov EÚ	125
7.4.	Financovanie z národných podporných mechanizmov	128
7.4.1.	Environmentálny fond	128
7.4.2.	Slovak business agency (SBA)	129
7.4.3.	Podpora rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky.....	133
7.5.	Financovanie z prostriedkov EIB	134
7.5.1.	V4 Investičná platforma.....	134
8	Časový plán a aktualizácia Akčného plánu	135
9	Prílohy.....	137
9.1.	Príloha 1 – Priebežný zásobník indikatívnych projektov	137
9.2.	Príloha 2 – Implementácia EŠIF v programovom období 2014 - 2020 v rámci regiónu Horná Nitra	138
9.3.	Príloha 3 – Zdroje	149

Zoznam skratiek

Skratka	Popis
CKO	Centrálny koordinačný orgán
CO ₂	Oxid uhličitý
COSME	Competitiveness of Small and Medium-Sized Enterprises
CZT	Centrálne zásobovanie teplom
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EGF	Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii
EIB	Európska investičná banka
EK	Európska komisia
ENO	Elektráreň Nováky
ENRF	Európsky námorný a rybársky fond
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
ESF	Európsky sociálny fond
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
ETS	Systém obchodovania s emisiami
EÚ	Európska únia
EUR	Euro
GWh	Gigawatt hodiny
HBP	Hornonitrianske bane Prievidza, a.s.
HDP	Hrubý domáci produkt
IKT	Informačné a komunikačné technológie
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
JRC	Joint Research Centre
KF	Kohézny fond
MDV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky
MSP	Malé a stredné podniky
MSVVS SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NO _x	Oxidy dusíka
NPC	Národné podnikateľské centrá
NSRR	Národný strategický referenčný rámec
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP	Operačný program
OP EVS	Operačný program Efektívna verejná správa
OP II	Operačný program Integrovaná infraštruktúra
OP KŽP	Operačný program Kvalita životného prostredia
OP ĽZ	Operačný program Ľudské zdroje
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo
OP TP	Operačný program Technická pomoc
OP Val	Operačný program Výskum a inovácie
OZE	Obnoviteľné zdroje energie
PPP	Verejno-súkromné partnerstvá
PRV	Program rozvoja vidieka
RO	Riadiaci orgán
SAV	Slovenská akadémia vied
SBA	Slovak business agency
SO	Sprostredkovateľský orgán
SO ₂	Oxid siričitý
SR	Slovenská republika
SRSS	Služba na podporu štrukturálnych reforiem
ŠR	Štátny rozpočet
TEN-T	Trans-European Transport Network
TKO	Tuhý komunálny odpad

TSK	Trenčiansky samosprávny kraj
ÚPVII	Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu
VHZ	Všeobecný hospodársky záujem

Zoznam grafov

Graf 1 – Vekové zloženie zamestnancov HBP, a. s.	17
Graf 2 – Podiel obyvateľov nad 65 rokov a migračný nárast, porovnanie slovenského priemeru a okresov Hornej Nitry	17
Graf 3 – Podiel tržieb jednotlivých sektorov priemyslu v regióne Horná Nitra	18
Graf 4 – Pridaná hodnota v priemysle na obyvateľa, porovnanie slovenského priemeru a okresov Hornej Nitry	19

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 – Štruktúra dokumentu	11
Obrázok 2 – Plánovaná a existujúca nadradená cestná infraštruktúra v Trenčianskom samosprávnom kraji ...	20
Obrázok 3 - Vývoj a ciele primárnej a finálnej energetickej spotreby na Slovensku	21
Obrázok 4 – Sumarizácia vízie a pilierov akčného plánu	24

2 Úvod

2.1. Dôvod vypracovania dokumentu

Tento dokument predstavuje Akčný plán pre transformáciu uhoľného regiónu Horná Nitra a bol pripravený ako súčasť projektu Transformácia uhoľného regiónu Horná Nitra, ktorý dodáva spoločnosť PwC pre Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu a Trenčiansky samosprávny kraj, a ktorý je financovaný Európskou komisiou - Službou na podporu štrukturálnych reforiem (EC SRSS) na základe zmluvy číslo SRSS/SC2018/044 Lot 1 z dňa 12.9.2018.

Projekt bol oficiálne zahájený 17.10.2018 na úvodnom stretnutí, ktoré sa konalo v Trenčíne. Projekt začal analýzou súčasného stavu regiónu Horná Nitra v súvislosti s transformáciou z uhoľnej ekonomiky. Analýza zahŕňala preštudovanie dokumentov, správ a analýz, ktoré boli už k tejto téme spracované, preštudovanie medzinárodnej praxe a analýz týkajúcich sa transformácie uhoľných regiónov vo svete, analýzu štatistických dát (demografia, ekonomiky, infraštruktúra, životné prostredie, energetika) a analýza relevantnej legislatívy a regulácií.

Úvodná analytická časť projektu tiež zahŕňala organizáciu stretnutí s kľúčovými zainteresovanými stranami (verejná správa, samosprávy, miestne akčné skupiny, veľkí zamestnávateľi, malé a stredné podniky, neziskové organizácie, a pod.), s cieľom pochopiť ich rolu v procese transformácie, analyzovať činnosti, ktoré už v súvislosti s transformáciou boli vykonané a zozbierať podnety a vstupy do akčného plánu.

2.2. Postup spracovania Akčného plánu

Úvodná analýza súčasného stavu regiónu Horná Nitra predstavuje jeden zo základných vstupov pre vypracovanie vízie a akčného plánu pre transformáciu regiónu. Analýza pomohla potvrdiť východiskovú situáciu a kľúčové problémy regiónu v procese transformácie, ktoré by mali byť v akčnom pláne riešené prostredníctvom špecifických priorít a opatrení.

Po sfinalizovaní analýzy súčasného stavu bolo zorganizovaných niekoľko pracovných stretnutí v regióne Hornej Nitry k prediskutovaniu hlavných tém, ktoré by mali byť zahrnuté v akčnom pláne, a tiež k prediskutovaniu rámcovej vízie regiónu do budúcnosti. Na pracovných stretnutiach sa tiež diskutovala štruktúra akčného plánu. Hlavné témy akčného plánu boli pretransformované do 4 pilierov akčného plánu – I) Mobilita a prepojenosť regiónu, II) Ekonomika, podnikanie a inovácie, III) Udržiateľné životné prostredie a IV) Kvalita života a sociálna infraštruktúra.

V ďalšom kroku bol akčný plán spracovaný do uceleného dokumentu, ktorý ďalej rozčlenil základné piliere akčného plánu na priority a opatrenia. Akčný plán popisuje zdôvodnenie zahrnutia každého z pilierov, sumarizuje východiskovú situáciu a želaný cieľový stav v rámci každého piliera a popisuje ciele jednotlivých opatrení. Súčasťou tvorby akčného plánu bol tiež zber potenciálnych indikatívnych projektov s cieľom zistiť záujem o realizáciu projektov, ktoré by mohli byť súčasťou akčného plánu, zistiť potenciálnych nositeľov projektov, a tiež analyzovať, ako tieto indikatívne projekty pomáhajú naplňať ciele jednotlivých pilierov, priorít a opatrení akčného plánu.

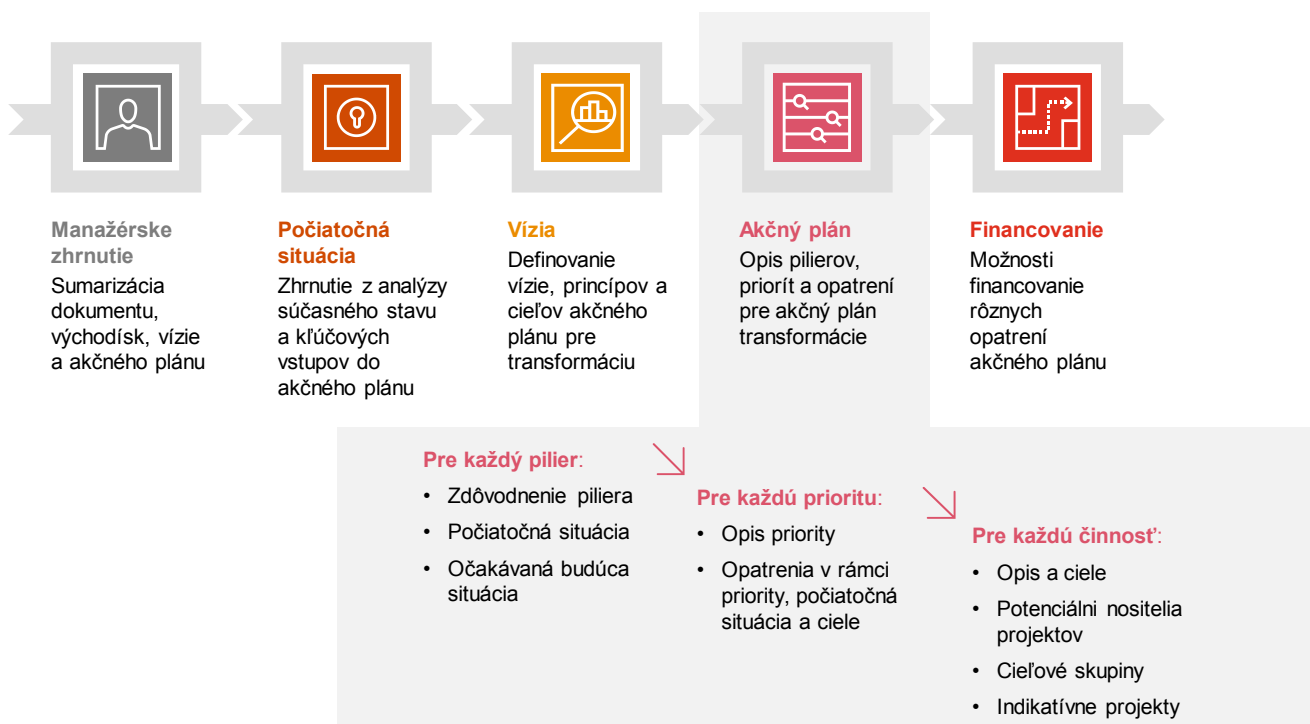
Ďalej dokument analyzuje možnosti financovania jednotlivých opatrení akčného plánu z viacerých zdrojov, vrátane dostupných fondov EÚ v programovom období 2014-2020 a v nasledujúcom programovom období, centrálne riadených fondov EÚ, národných fondov a iných zdrojov financovania.

2.3. Štruktúra Akčného plánu

Dokument pozostáva z **5 hlavných kapitol**:

- **Manažérske zhrnutie** – táto kapitola sumarizuje kľúčové body dokumentu – hlavné identifikované problémy z analýzy súčasného stavu, definíciu vízie a cieľov transformácie uhoľného regiónu Horná Nitra, štruktúru akčného plánu, jeho pilierov, priorít a opatrení a sumarizuje možnosti financovania
- **Východiská akčného plánu** – táto kapitola sumarizuje kľúčové identifikované problémy regiónu z analýzy súčasného stavu, ako napríklad nezamestnanosť, demografia, ekonomika, infraštruktúra, energetika, životné prostredie, kvalita života a riadenie procesu transformácie. Analýza súčasnej situácie a identifikácia kľúčových problémov predstavujú východiská pre definovanie vízie a tvorbu akčného plánu.
- **Vízia a ciele transformácie regiónu** – táto kapitola definuje víziu pre transformáciu regiónu Horná Nitra a popisuje rámcové ciele transformácie, ktoré vychádzajú z analýzy súčasného stavu a z diskusií a pracovných stretnutí s kľúčovými zainteresovanými stranami.
- **Akčný plán transformácie regiónu** – táto kapitola predstavuje samotný popis akčného plánu pre transformáciu regiónu Horná Nitra – definuje piliere transformácie, špecifické priority a opatrenia v rámci každého piliera. Pre každý pilier je zdôvodnené jeho zaradenie do akčného plánu, ako aj východisková situácia a želaný cieľový stav v rámci piliera.
- **Možnosti financovania akčného plánu** – táto kapitola sumarizuje možnosti financovania jednotlivých priorít a opatrení akčného plánu. Možnosti financovania zahŕňajú využitie fondov EÚ v programovom období 2014-2020, v nasledovnom programovom období 2021-2027, centrálné riadené fondy EÚ (vrátane tzv. Globalizačného fondu, Modernizačného fondu a potenciálneho Fondu pre spravodlivú transformáciu), národné fondy a iné možnosti financovania.

Obrázok 1 – Štruktúra dokumentu

3 Manažérske zhrnutie

Podpora výroby elektriny z domáceho uhlia má skončiť do roku 2023

Vláda Slovenskej republiky sa uznesením č. 580 z 12.12.2018 k návrhu problematiky transformácie regiónu Horná Nitra v súvislosti s návrhom všeobecného hospodárskeho záujmu na zabezpečenie bezpečnosti dodávok elektriny schválila pokračovanie všeobecného hospodárskeho záujmu, ktorý však má skončiť najneskôr v roku 2023. Vláda zároveň rozhodla o vypracovaní Akčného plánu transformácie regiónu Horná Nitra, ktorý zabezpečí transformáciu ekonomiky regiónu.

Pre potreby vypracovania akčného plánu bola v prvom kroku spracovaná analýza súčasného stavu regiónu Hornej Nitry v súvislosti s transformáciou z uhoľnej ekonomiky. Analýzy mala za cieľ potvrdiť, resp. vyvrátiť hypotézy stavu regiónu v rôznych oblastiach a tiež identifikovať hlavné problémy regiónu pre nastavenie správnych východísk pre tvorbu akčného plánu. Analyzované boli viaceré oblasti, ako napríklad nezamestnanosť, demografia, ekonomika, aktivita malých a stredných podnikov, kvalita infraštruktúry, energetika, životné prostredie, zdravie obyvateľstva, kvalita života a riadenie procesu transformácie.

Nezamestnanosť nie je hlavným problémom regiónu, väčším problémom je starnutie obyvateľstva a negatívna migrácia

Na základe analýzy súčasného stavu bolo zistené, že nezamestnanosť nie je hlavným problémom regiónu. Nezamestnanosť v regióne bola ku koncu roka 2018 4,5% v okrese Prievidza a 3% v okrese Partizánske, čo je pod priemerom nezamestnanosti Slovenska. Útlm banskej činnosti môže priniesť nárast nezamestnanosti, avšak útlm bude prebiehať vo fázach. Okrem toho sa predpokladá, až 45% zamestnancov baní bude starších ako 55 rokov v roku 2023, viacerí budú mať nárok na predčasný dôchodok. Väčším problémom regiónu je starnutie obyvateľstva a negatívna migrácia.

Miestna ekonomika je už do značnej miery diverzifikovaná, pridaná hodnota v priemysle je však pod priemerom Slovenska

Z hľadiska regionálnej ekonomiky je banský priemysel stále významným sektorom ekonomiky, banská spoločnosť je stále najväčším zamestnávateľom v regióne. Regionálna ekonomika je však už značne diverzifikovaná, 9 000 kumulovaných pracovných miest sa nachádza v rôznych sektoroch u významných zamestnávateľov, vrátane automobilového, chemického, gumárskeho, obuvníckeho alebo strojárkeho priemyslu. Pridaná hodnota v priemysle v regióne je však nižšia ako slovenský priemer, región je tiež pod slovenským priemerom z hľadiska aktivity malých a stredných podnikov.

Existuje historický nedostatok investícií do infraštruktúry v regióne

Z hľadiska dostupnosti regiónu na nadsadenú cestnú sieť a z hľadiska kvality infraštruktúry existuje v regióne historický nedostatok investícií. Priemerný čas dojazdu na diaľničnú sieť v regióne je 1 hodina (40 minút až 1 hodina 20 minút v závislosti od smeru). Cesty I. triedy sa nachádzajú v zlom stave – 28% v okrese Prievidza, 46% v okrese Partizánske a 59% v okrese Trenčín sú v nevyhovujúcom alebo kritickom stave, v podobnom stave sú aj cesty II. a III. triedy. Železničná doprava do Trenčína a Bratislavy nemôže konkurovať individuálnej a autobusovej doprave.

Región je znečistený, čo vplýva na zdravie obyvateľstva

Región Hornej Nitry je vplyvom banskej činnosti, výroby elektriny z hnedého uhlia, ako aj vplyvom iných priemyselných výrob značne znečistený. 55% obyvateľov v regióne žije v oblasti so zhoršeným životným prostredím. Región tiež patrí medzi najväčších producentov znečistenia na Slovensku (tuhé znečisťujúce látky, NOx, SO₂). 45% vody v okrese Prievidza a 81% v

Prvkami vízie pre Hornú Nitru sú atraktivita, sebestačnosť regiónu, čisté životné prostredie a dobrá prepojenosť s inými ekonomickými centrami

Novákoch je v 3. triede kvality vody. Banská činnosť má vplyv na zdravie zamestnancov baní a znečistenie životného prostredia má negatívny vplyv na zdravie obyvateľstva. Miera invalidity v okrese Prievidza je väčšia o 46% v porovnaní so slovenským priemerom (9,1% oproti 13,3%). Priemerná dĺžka života je však porovnateľná so slovenským priemerom.

V rámci akčného plánu je ďalej potrebné riešiť tiež otázky týkajúce sa zlepšenia zdravotnej starostlivosti, sociálnej podpory a asistencie skupinám obyvateľstva, ktoré budú transformáciou regiónu najviac ohrozené, prispôbením vzdelávania a rekvalifikácií v regióne potrebám nových ekonomických sektorov, zvyšovanie atraktivity regiónu pre mladú generáciu vo forme kultúrnych, voľnočasových a rekreačných možností, a tiež riešením budúcnosti dodávok tepla v regióne.

Na základe hlavných tém identifikovaných v analýze súčasného stavu bola následne definovaná vízia pre transformáciu Hornej Nitry nasledovne:

„Horná Nitra ako atraktívny a sebestačný región s rozvojom ekonomických činností v symbióze s čistým životným prostredím, ktorý je prepojený s ostatnými ekonomickými centrami v rámci Slovenska a Európskej únie“.

Hlavnými princípmi transformácie regiónu sú participatívnosť a transparentnosť procesu transformácie, ochrana životného prostredia, dlhodobá udržateľnosť projektov a integrovanosť, prepojenosť a vzájomná nadväznosť projektov, ktoré budú v rámci transformácie realizované.

Akčný plán pozostáva zo 4 základných pilierov:

Na základe definovanej vízie bol akčný plán rozpracovaný do 4 základných pilierov a ďalej členený na priority a opatrenia. Základnými piliermi akčného plánu sú:

- I) Mobilita a prepojenosť regiónu
- II) Ekonomika, podnikanie a inovácie
- III) Udržateľné životné prostredie
- IV) Kvalita života a sociálna infraštruktúra

Mobilita a prepojenosť regiónu

Pilier Mobilita a prepojenosť regiónu je zameraný na rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy, zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry, zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre a na rozvoj ostatnej infraštruktúry, vrátane železničnej, leteckej a vysokorychlostnej telekomunikačnej infraštruktúry v regióne.

Ekonomika, podnikanie a inovácie

Pilier Ekonomika, podnikanie a inovácie je zameraný na podporu inovácií, výskumu a vývoja, podporu tvorby nových udržateľných pracovných miest, podporu rozvoja malého a stredného podnikania, podporu rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky a na podporu rozvoja cestovného ruchu s prihliadnutím na kúpeľnú a banskú tradíciu regiónu.

Udržateľné životné prostredie

Pilier Udržateľné životné prostredie je zameraný na odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov vyvolaných banskou činnosťou a činnosťou iných znečisťujúcich priemyslov v regióne, rozvoj udržateľnej energetiky, vrátane náhrady súčasného uhoľného zdroja tepla a na celkové zlepšovanie životného prostredia, ktoré je v regióne dlhodobo znečistené.

Kvalita života a sociálna infraštruktúra

Pilier Kvalita života a sociálna infraštruktúra je zameraný na zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb, zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenskú revitalizáciu, zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily a zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva.

Súčasťou akčného plánu je aj zoznam indikatívnych projektov, ktoré by mohli byť v rámci transformácie realizované

Akčný plán popisuje zdôvodnenie zahrnutia každého z pilierov, sumarizuje východiskovú situáciu a želaný cieľový stav v rámci každého piliera a popisuje ciele jednotlivých opatrení. Súčasťou tvorby akčného plánu bol tiež zber potenciálnych indikatívnych projektov s cieľom zistiť záujem o realizáciu projektov, ktoré by mohli byť súčasťou akčného plánu, zistiť potenciálnych nositeľov projektov, a tiež analyzovať, ako tieto indikatívne projekty pomáhajú naplňať ciele jednotlivých pilierov, priorít a opatrení akčného plánu.

Financovanie akčného plánu bude viaczdrojové: Programové obdobie EÚ fondov 2014-2020

Financovanie opatrení a projektov akčného plánu by malo byť viaczdrojové. Viaceré opatrenia a projekty je možné realizovať ešte pred rokom 2023, a preto je snaha využiť pre transformáciu Hornej Nitry aj programové obdobie EÚ fondov 2014-2020. Relevantnými operačnými programami pre opatrenia transformácie sú najmä operačné programy Výskum a inovácie, Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia a Integrovaný regionálny operačný program.

Čerpanie prostriedkov z týchto operačných programov môže prebiehať viacerými spôsobmi v závislosti od možností a nastavenia jednotlivých programov, a to napríklad v rámci existujúcich a plánovaných výziev, preferenčným zvýhodnením projektov z Hornej Nitry v rámci existujúcich a plánovaných výziev, vytvorením špeciálnej prioritnej osi zameranej na región Hornej Nitry alebo vytvorením špeciálnej regionálnej výzvy na Hornú Nitru.

Programové obdobie EÚ fondov 2021-2027

Významným zdrojom financovania akčného plánu bude programové obdobie EÚ fondov 2021-2027. V súčasnosti prebieha komunikácia medzi zástupcami CKO vrátane zástupcov dotknutých ústredných orgánov štátnej správy zo zástupcami EK o tom, ako zladať priority financovania zo strany EK a investičné priority Slovenskej republiky definované v rámci strategických dokumentov, ktoré budú základom budúcich operačných programov. Akčný plán bude zohrávať dôležitú úlohu v procese programovania obdobia 2021-2027, ktorého výsledkom môžu byť nasledovné nastavenia:

- Vytvorenie samostatného Operačného programu so zameraním na transformáciu regiónu;
- Vytvorenie špeciálnej prioritnej osi s určenou alokáciou v relevantných operačných programoch so zameraním na transformáciu regiónu
- Vytvorenie iniciatívy „Horná Nitra“ ako prierezového nástroja programového obdobia, ktorej financovanie bude zabezpečené zo zdrojov relevantných operačných programov

Komunitárne programy EÚ

Ďalším potenciálnym zdrojom financovania sú tzv. komunitárne, resp. centrálné riadené programy EÚ. Programy, ktoré by mohli byť využité zahŕňajú program LIFE pre oblasť životného prostredia a ochrany klímy, program Horizont 2020 zameraný na výskum a inovácie, a tým podporu hospodárskeho rastu a vytvárania pracovných miest, program COSME zameraný na podporu podnikania a zlepšovania podnikateľského prostredia pre malé a stredné podniky, Globalizačný fond zameraný na opatrenia na trhu práce, ako sú osobné poradenstvo a poradenstvo alebo pomoc pri hľadaní zamestnania,

*Národné podporné
mechanizmy*

príspevky na vzdelávanie a mobilitu pre zamestnancov, ktorí prídu o zamestnanie vplyvom globalizácie, Modernizačný fond podporujúci investície do modernizácie energetických systémov a zlepšenia energetickej účinnosti a Inovačný fond zameraný na podporu inovácií v nízkouhlíkových technológiách a procesoch.

Z národných podporných mechanizmov môže byť využitý napríklad Environmentálny fond zameraný na dosahovanie cieľov štátnej environmentálnej politiky, podpora z programov SBA zameraná na malé a stredné podniky a ich financovanie a program na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky.

*Európska investičná
banka*

Ďalšou možnosťou financovania akčného plánu sú tiež prostriedky Európskej investičnej banky. V súčasnosti sa spracováva štúdia uskutočniteľnosti za účelom posúdenia možností mobilizácie väčšieho objemu investícií súkromného sektora do projektov v oblasti infraštruktúry regionálneho významu.

Na záver je súčasťou akčného plánu aj príloha so zoznamom indikatívnych potenciálnych projektových zámerov pre transformáciu regiónu Horná Nitra, so základnými informáciami a ich mapovaním na piliere, priority a opatrenia akčného plánu.

4 Východiská Akčného plánu

4.1. Základné východiská Akčného plánu

Akčný plán vychádza zo spolupráce a diskusií medzi jednotlivými zainteresovanými stranami transformácie regiónu Horná Nitra za účasti zástupcov Vlády SR (predovšetkým ÚPVII, MHSR a ďalších ministerstiev), Trenčianskeho samosprávneho kraja, Európskej komisie a niekoľkých poradcov. Diskusie prebiehali v rámci pracovných skupín, ktoré sa vytvorili za účelom riešenia problematiky transformácie regiónu po útlme banskej činnosti spojenej so skrátením trvania VHZ, z ktorých bola v marci 2018 vytvorená Pracovná skupina pre prípravu a implementáciu Akčného plánu transformácie regiónu Horná Nitra. Zároveň bolo uskutočnených niekoľko otvorených stretnutí, kde boli na základe princípov participatívnosti diskutované problémy regiónu Horná Nitra a ich možné riešenia. Základné východiská uvedené nižšie je preto potrebné vnímať ako zdroje podkladov, ktoré boli následne upravené na základe výstupov z diskusií.

Medzi základné východiská Akčného plánu patrí:

- Dokument Piliere a priority vypracovaný Pracovnou skupinou pre prípravu a implementáciu Akčného plánu transformácie regiónu Horná Nitra, vypracovaný členmi a prizvanými expertmi v spolupráci s ÚPVII
- Dokument Transition from coal of the region of Horná Nitra: Report on State of Play, vypracovaný poradcom pre ÚPVII, TSK a Európsku komisiu, ktorý sumarizuje doteraz uskutočnené štúdie na tému transformácie regiónu Horná Nitra a analyzuje východiskovú situáciu
- Diskusie a stretnutia s jednotlivými zainteresovanými stranami, vrátane orgánov štátnej správy, miestnej samosprávy, súkromných spoločností a mimovládnych organizácií, ktoré prebiehali od októbra 2018 do marca 2019

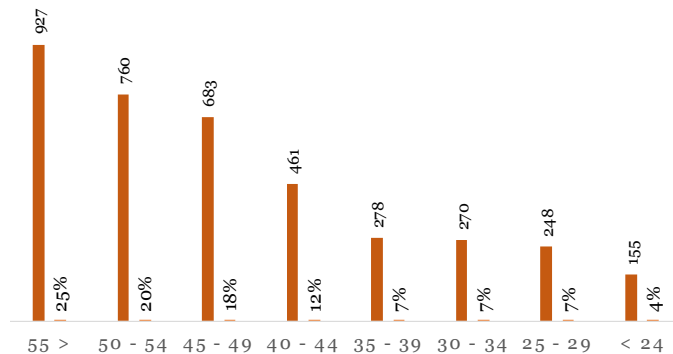
4.2. Rámcový popis situácie

4.2.1. Zamestnanosť a demografický vývoj

Baníctvo a výroba energie z hnedého uhlia boli hlavným nositeľom ekonomickej aktivity a zamestnanosti v regióne Hornej Nitry od začiatku 20. storočia. Od vrcholu zamestnanosti v oblasti ťažby hnedého uhlia v 70. rokoch však do súčasnosti už prebehol výrazný útlm. Podľa štúdie SAV, na základe informácií poskytnutých HBP, a. s., pracuje v súčasnosti v činnostiach priamo naviazaných na ťažbu hnedého uhlia 3 244 zamestnancov. Ukončenie banskej činnosti preto podľa SAV povedie k určitému navýšeniu počtu nezamestnaných v okrese Prievidza (z 4,5 % na 8 až 10 %), avšak zvýšenie ekonomickej činnosti podnikov aktívnych v regióne z posledných rokov zároveň vyvolalo nedostatok pracovnej sily. Na základe diskusií s vybranými zamestnávateľmi z regiónu, títo očakávajú určité vykrytie nedostatku pracovných síl práve spomedzi uvoľnenej pracovnej sily z banskej činnosti. V tomto ohľade bude však kľúčové zabezpečenie dostatočného rámca na rekvalifikáciu, či dodatočné vzdelávanie bývalých zamestnancov baní, aby bol zabezpečený plynulý prechod do nového zamestnania. Keďže práca v bani je veľmi špecifická, je na základe skúseností z ostatných regiónov prechádzajúcich transformáciou možné v niektorých prípadoch očakávať problematické prispôbovanie sa výraznej zmene v živote baníka. Je preto potrebné podporiť aktivitu organizácií, ktoré vytvárajú sociálnu sieť pre bývalých baníkov a prispievajú k prevencii nežiaducich vplyvov straty zamestnania, ako sú napríklad nárast alkoholizmu, hráčstva a iných závislostí, ktoré sa vyskytli v procese transformácie iných banských regiónov.

Nárast nezamestnanosti bude zároveň tlmený pomerne vysokým počtom zamestnancov HBP, a. s., ktorých vek sa blíži dôchodkovému veku.

Graf 1 – Vekové zloženie zamestnancov HBP, a. s.

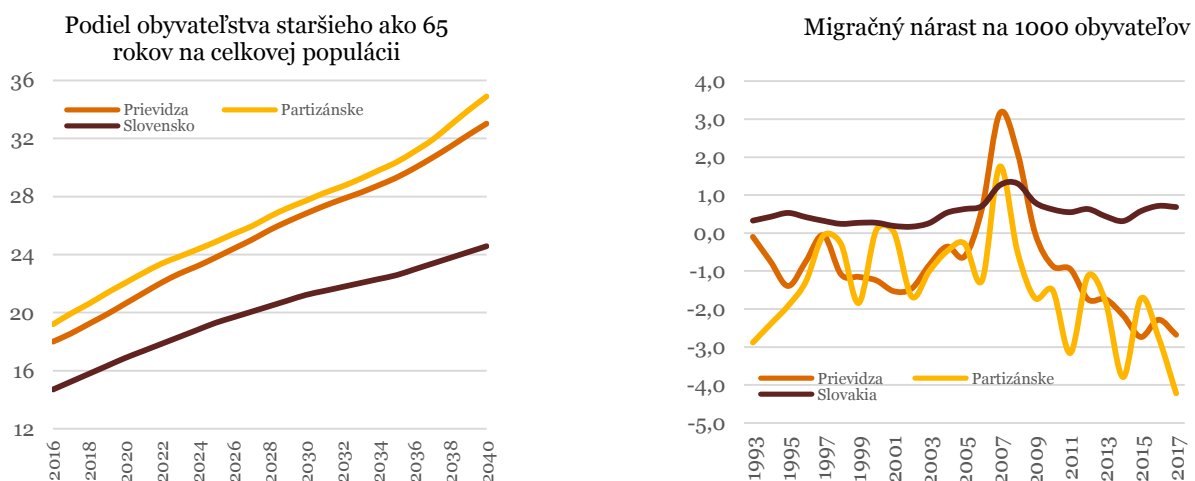

Zdroj: Prognostický ústav SAV: Expertná štúdia. 2018. s. 35

Uznesenie Vlády SR č. 580 z 12. decembra 2018 ukladá ministrovi práce „pripraviť právnu úpravu týkajúcej sa sociálneho zabezpečenia a osobitného príspevku pre baníkov a možností pre vytvorenie podmienok skoršieho odchodu zo zamestnania a nemožnosti ďalšej adaptácie na iný druh zamestnania“, čo prispeje k tlmeniu dopadov ukončenia banskej činnosti na zamestnanosť. Dokument Report on State of Play preto dospel k záveru, že útlm banskej činnosti nebude viesť k výrazným problémom s nezamestnanosťou v regióne; existujú však ďalšie prognózy vývoja, ktoré môžu ohroziť úspešnú transformáciu regiónu.

Ide predovšetkým o negatívny demografický vývoj, ktorý v súčasnosti prispieva k nízkej úrovni nezamestnanosti v okresoch Prievidza a Partizánske, ale zároveň spôsobuje, že obyvateľstvo v týchto okresoch starne rýchlejšie, ako slovenský priemer.

Graf 2 – Podiel obyvateľov nad 65 rokov a migračný nárast, porovnanie slovenského priemeru a okresov Hornej Nitry

Zdroj: ŠÚSR. Prognostický ústav SAV.

Podľa štúdie SAV dosiahne podiel ľudí v dôchodkovom veku v okrese Prievidza 33 % a v okrese Partizánske 34,9 % a v najbližších 20 rokoch bude trend starnutia populácie pokračovať. Už v súčasnosti je populácia Hornej Nitry v priemere o 2 roky staršia ako je celoslovenský priemer, pričom táto situácia sa bude zhoršovať pokračujúcou migráciou mladých ľudí, ktorá je jedným z najvýznamnejších faktorov nepriaznivého demografického vývoja. Z diskusií s miestnymi zainteresovanými stranami vyplýva, že mnohí mladí ľudia vnímajú región ako neatraktívny a čoraz častejšie preferujú odchod za prácou do iných regiónov a do

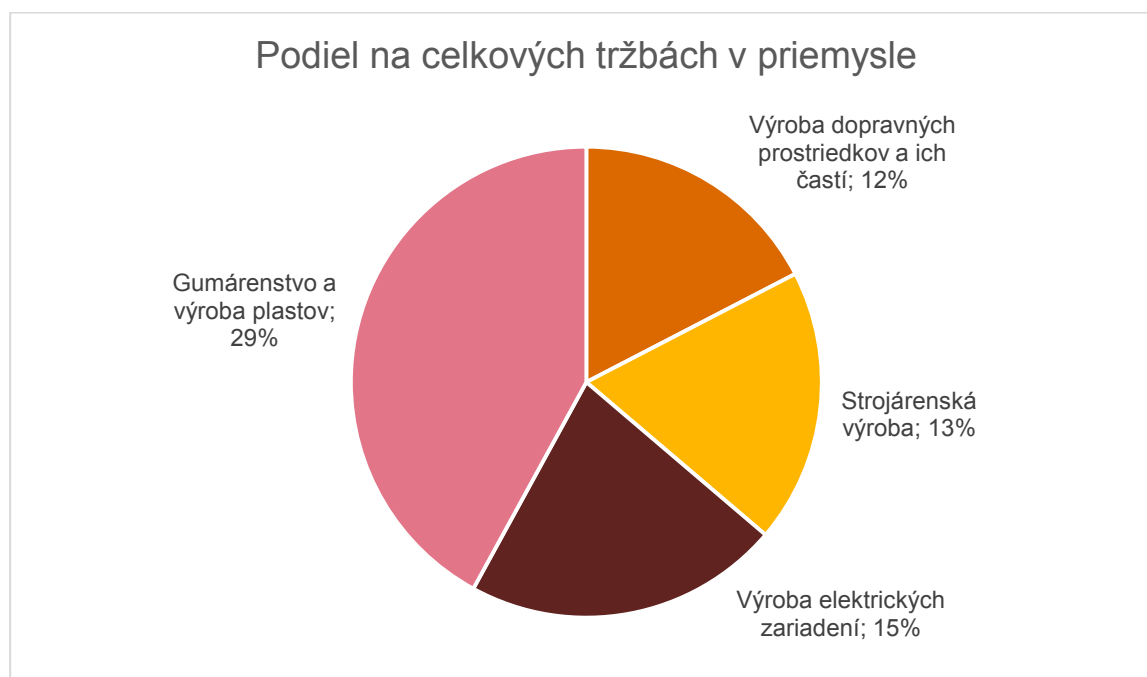
zahraničia. To sa odráža na výrazne negatívnom migračnom prírastku v oboch hornonitrianskych okresoch, ktorý sa naďalej prehľbuje. V situácii starnúceho obyvateľstva musí byť v transformácii regiónu venovaná dostatočná pozornosť starostlivosti o dôchodcov, pričom špecifikom regiónu je zvýšená potreba starostlivosti o ľudí s chorobami z povolania, či priamo trvale postihnutými kvôli pracovným úrazom.

Jednou z hlavných výziev transformácie regiónu Horná Nitra preto nie je primárne vysoká nezamestnanosť, ktorú je napriek tomu potrebné riešiť predovšetkým prostredníctvom správne nastavených rekvalifikačných a vzdelávacích aktivít, ale je ňou zvyšovanie atraktivity regiónu v podobe pracovných miest s vysokou pridanou hodnotou, zdravým životným prostredím a infraštruktúrou pre kvalitný život. Nevyhnutnou súčasťou dlhodobého priaznivého vývoja zamestnanosti v regióne je rozvoj vzdelávania pre potreby regiónu, a to na všetkých úrovniach školstva, vrátane vysokého školstva, ako aj prostredníctvom podpory talentov a celoživotného vzdelávania.

4.2.2. Ekonomika

Od založenia baní a začiatku výroby energie z hnedého uhlia vytvárali tieto činnosti hlavnú ekonomickú dynamiku regiónu Horná Nitra. Zároveň v regióne vznikali ďalšie odvetvia ťažkého priemyslu, ako chemický priemysel, či gumárne, ako aj ľahkého priemyslu, ako výroba obuvi, nábytku, či poľnohospodárska výroba. V súčasnosti nie je ekonomika regiónu závislá na banskej činnosti, nakoľko došlo k jej čiastočnej diverzifikácii príchodom strojárkej výroby, výroby súčastí do automobilov a obnovením výroby obuvi, či stavebného materiálu.

Graf 3 – Podiel tržieb jednotlivých sektorov priemyslu v regióne Horná Nitra

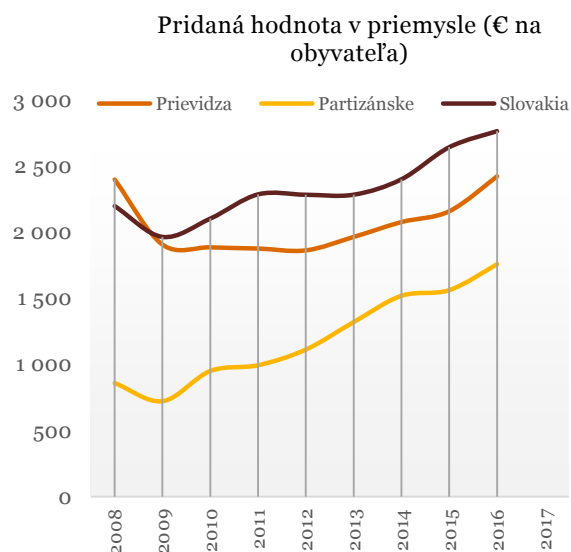

Zdroj: JRC

Napriek tomu región útlmom banskej činnosti prídje o jeden z dôležitých pilierov miestnej ekonomiky, čo povedie k výrazným zmenám v logistických trasách a novým nárokom na infraštruktúru.

Aby bola ekonomika regiónu konkurencieschopná a odolnejšia voči cyklickým vývojom, je potrebné, aby sa v okresoch Prievidza a Partizánske rozvinula ekonomická činnosť s vyššou pridanou hodnotou, ako aj činnosť malých a stredných podnikov.

Graf 4 – Pridaná hodnota v priemysle na obyvateľa, porovnanie slovenského priemeru a okresov Hornej Nitry

Zdroj: ŠÚSR. 2018. Data Cube.

Ako je možné vidieť na grafe Štatistického úradu SR, pridaná hodnota v priemysle na zamestnanca v okresoch Prievdza a Partizánske v súčasnosti zaostáva za slovenským priemerom. Zároveň je počet spoločností na 1000 obyvateľov v oboch okresoch výrazne nižšia ako je slovenský priemer a počet podnikateľov stabilne klesá. Podľa OECD je prístup slovenských malých a stredných podnikov k financovaniu sťažený prílišnou závislosťou na bankových úveroch, ktoré bývajú často zamietnuté a nedostupnosťou fondov rizikového kapitálu. Aby sa zabránilo poklesu dynamiky miestnej ekonomiky po útlme baníctva, je potrebné podporiť vedecko-výskumné projekty, vzdelávanie a aktivitu malých a stredných podnikov. Keďže primárnym cieľom transformácie nie je prilákavanie veľkých investorov kvôli limitovanej ponuke na pracovnom trhu, väčší význam má podpora inovatívnych aktivít tradičných odvetví, ktoré sú v regióne etablované.

Banská činnosť, spaľovanie uhlia a ťažký, najmä chemický, priemysel zároveň výrazne zasiahli do životného prostredia regiónu (podrobnejšie vysvetlenie nižšie v časti 4.2.5.). Zainteresované strany v procese transformácie, medzi ktorými boli zástupcovia miestnych obyvateľov, jednoznačne vyjadrili záujem o rozvoj tých druhov priemyslu, ktoré môžu koexistovať s čistým životným prostredím. Nakoľko je riešenie environmentálnych problémov a globálnej zmeny klímy v súčasnosti prioritou tak Slovenskej republiky, ako aj Európskej únie, či ďalších medzinárodných organizácií, ktorých je Slovensko členom, je možné považovať čistý priemysel za veľmi perspektívny. Pri transformácii ekonomiky regiónu Horná Nitra by preto mali mať prioritu inovatívne riešenia v priemysle, poľnohospodárstve, či službách, ktoré riešia otázku globálnej zmeny klímy, napríklad zelená energia, či inak prispievajú k zlepšeniu situácie životného prostredia, ako napríklad obehová ekonomika, trvalo udržateľné poľnohospodárske postupy, či ekologický cestovný ruch. Prednosť pred stavbou nových priemyselných parkov by mala mať revitalizácia hneďých parkov, predovšetkým využiteľných bývalých priestorov po banskej činnosti a po výrobe energie z uhlia.

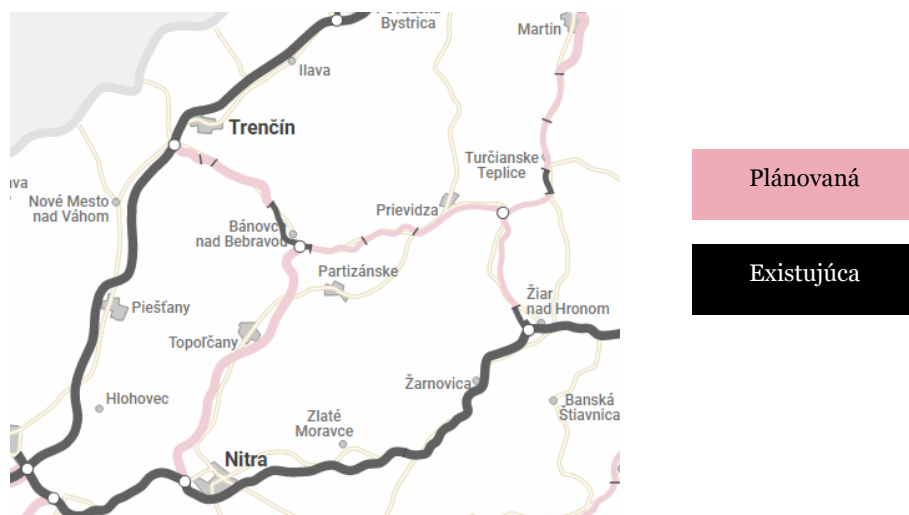
4.2.3. Infraštruktúra

Infraštruktúra regiónu Horná Nitra bola budovaná predovšetkým pred rokom 1989 v čase intenzívnej banskej činnosti a výroby energie z hnedého uhlia. Transportné trasy zahŕňali najmä potrebu železničnej dopravy do jednotlivých baní a do elektrárne Nováky a boli dimenzované na situáciu hromadnej dopravy pracovníkov do banských podnikov. Po útlme ťažby hnedého uhlia a výroby energie z neho sa potreby a nároky na infraštruktúru zmenia, pričom tento proces sa už začal postupnou zmenou ekonomického zamerania regiónu.

Budovanie predovšetkým nadradenej cestnej infraštruktúry je v regióne Hornej Nitry jednou z najvýznamnejších tém, keďže bola plánovaná už od roku 2008, následkom čoho utrpelo udržiavanie existujúcej cestnej infraštruktúry. Nová cesta sama o sebe má len obmedzený pozitívny vplyv na zvyšovanie nezamestnanosti v regióne, ako potvrdzuje správa NBS „Aby nezamestnanosť v okrese klesla, iba otvoriť diaľnicu nestačí“. Infraštruktúra má byť predovšetkým spojením medzi oblasťami ekonomickej činnosti, rezidenčnými oblasťami a sociálnou infraštruktúrou – vzdelávacími inštitúciami, centrami zdravotnej starostlivosti, či strediskami voľného času. Investície do vzdelávania, vedy a výskumu, kvality života a životného prostredia sú teda pre rozvoj regiónu minimálne rovnako dôležité. Keďže pri transformácii regiónu Horná Nitra je kladený dôraz najmä na čistotu životného prostredia, mala by sa sústrediť na podporu alternatívnej dopravy (integrovaná hromadná doprava, elektromobilita, cyklobilita), ktorá navyše znižuje nároky na cestnú infraštruktúru, ako aj na rozvoj vysokorýchlostného pripojenia na internet.

Presunom centier ekonomickej činnosti však zároveň dôjde k zmenám nárokov na transportné trasy, ktoré by miestna infraštruktúra mala reflektovať. Ide predovšetkým o prepojenie ekonomických zón (napr. priemyselných parkov a turistických atrakcií) spôsobom, ktorý presunie kamiónovú dopravu mimo obytných oblastí. V tomto ohľade je v súčasnosti predovšetkým cestná infraštruktúra regiónu nedostatočná, keďže narastajú najmä nároky na kamiónovú a osobnú prepravu do priemyselných parkov. Z tohto hľadiska je prospešné najmä budovanie obchvatov regionálnych ekonomických centier a prepojenie regiónu na rýchlostné komunikácie. Železničná infraštruktúra by mala taktiež reflektovať útlm banskej činnosti, a to napríklad prepojenie elektrárne Nováky na základe výberu náhradného riešenia pre výrobu tepla, prípadne rekonštrukciou existujúcej trasy.

Obrázok 2 – Plánovaná a existujúca nadradená cestná infraštruktúra v Trenčianskom samosprávnom kraji

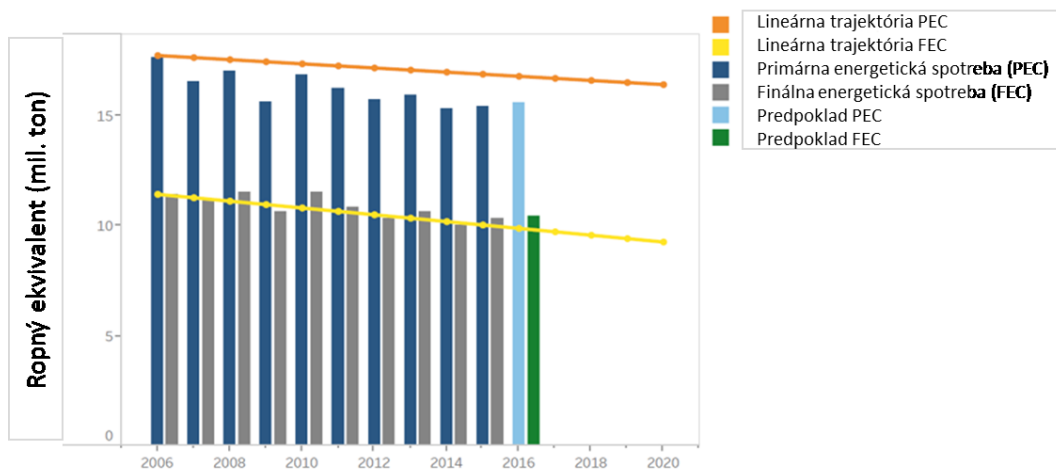
Zdroj: INEKO: Portál o diaľniciach a rýchlostných cestách (<http://cesty.ineko.sk/mapa>)

4.2.4. Energetika

Po ukončení VHZ sa po roku 2023 v elektrárni Nováky s najväčšou pravdepodobnosťou nebude ďalej vyrábať elektrická energia. Pre nahradenie tohto výpadku je kľúčové infraštruktúrne posilnenie uzlovej oblasti Bystričany. Elektráreň Nováky v súčasnosti tiež poskytuje teplo pre Prievidzu, Nováky a Zemianske Kostofany, pričom nahradenie zdroja tepla po útlme banskej činnosti je jednou z hlavným tém transformácie regiónu Horná Nitra, v ktorej zatiaľ neexistuje jednoznačné smerovanie.

Energetická politika EÚ pokladá zvýšenie energetickej efektívnosti za najlepší zdroj energie, keďže spája ekonomické, energetické aj ekologické ciele. Slovenská republika v súčasnosti dosahuje ciele efektívnosti v primárnej energetickej spotrebe, no je tu hrozba nesplnenia cieľov vo finálnej energetickej spotrebe.

Obrázok 3 - Vývoj a ciele primárnej a finálnej energetickej spotreby na Slovensku

Zdroj: Európska Rada, 2014. Eurostat, 2017.

Náhrada tepelného zdroja, ktorý v súčasnosti produkuje približne 240 GWh tepla ročne, by preto mala spočívať najmä v zvýšení energetickej efektívnosti v regióne Hornej Nitry, a to napríklad zvýšením energetickej efektívnosti verejných či súkromných budov, či teplovodov. Keďže región bol tradične zameraný na produkciu energie, a jedným z cieľov transformácie regiónu je čisté životné prostredie, tento proces by mal byť naklonený nahradeniu produkcie energie z uhlia energiou vyrobenou z obnoviteľných zdrojov.

Náhrada samotného zdroja tepla by mala byť nastavená tak, aby dlhodobo spĺňala najprísnejšie emisné a environmentálne normy a ďalej nezaťažovala životné prostredie. Zároveň by mala byť schopná ponúknuť spotrebiteľom energiu za cenu, ktorá nebude ďalej neúmerne zvyšovať ich životné náklady. V súvislosti so snahou rozvoja vedecko-výskumných aktivít v regióne by tiež synergický efekt priniesla podpora inovatívnych „smart“ riešení v energetike. Napriek tomu, že geotermálny potenciál v regióne je momentálne obmedzený možným využitím na výrobu tepla, s rozvojom technológií môže dôjsť aj k novým možnostiam jeho využitia na výrobu elektrickej energie, pričom región má potenciál na vedecko-výskumné projekty v tejto oblasti, vrátane pracovnej sily skúsenej v podzemných inžinierskych prácach.

4.2.5. Životné prostredie a kvalita života

Znečistenie pôdy, riek Nitra, Handlovka a ďalších, možné znečistenie podzemných vôd a v neposlednom rade vzduchu je výsledkom dlhodobej priemyselnej činnosti v regióne, najmä spaľovaním hnedého uhlia, jeho ťažbou a aktivitou ťažkého, najmä chemického priemyslu. Tieto environmentálne záťažové faktory spôsobujú problémy regionálneho charakteru – napríklad zdravotné problémy a pokles pôrodnosti ľudí a zvierat, či zásahy do krajiny v podobe odkalísk a banskej hlušiny – ako aj globálneho charakteru v podobe zrýchľujúcich sa zmien klímy. Dvaja z piatich najväčších environmentálnych znečisťovateľov v Slovenskej republike sú aktívni práve v regióne Hornej Nitry. Podľa Svetovej zdravotníckej organizácie je priama súvislosť medzi znečistením vzduchu a kardiovaskulárnymi chorobami a chorobami dýchacích ciest jednoznačne preukázaná. V tomto ohľade má región Hornej Nitry zaujímavé postavenie z hľadiska experimentálnej liečby onkologických a iných ochorení využitím balneológie, ktorá má v regióne dlhú tradíciu.

S útlmom banskej činnosti a spaľovania hnedého uhlia bude postupne dochádzať k uzatváraniu jednotlivých baní a rekultivácii oblastí zasiahnutých touto činnosťou podľa platnej legislatívy. Na základe diskusií so zainteresovanými stranami z regiónu však zároveň existuje množstvo ťažko identifikovateľných

environmentálnych záťaží, pri ktorých je veľmi ťažko možné alebo prakticky nemožné zistiť pôvodcu, nakoľko mnohé z nich vznikli pred rokom 1989 (firma HBP, a. s. vznikla v roku 1996), prípadne nie sú presne lokalizovateľné (znečistenie pôd, znečistenie korýt riek). Transformácia regiónu by preto mala jednoznačne zahŕňať odstránenie takéhoto typu environmentálnych záťaží, ako aj prevenciu vzniku ďalších znečistení, napríklad prostredníctvom investícií do ekologickejšej výroby v priemysle, budovania čističiek odpadových vôd, kanalizácií a rozvojom udržateľného odpadového hospodárstva v regióne. Osobitne za účelom podpory poľnohospodárskej výroby ako krajínovotného prvku by transformácia mala zahŕňať opatrenia na revitalizáciu pôdy a podporu podnikov pôsobiacich v poľnohospodárskom sektore.

Ďalším špecifikom regiónu bude pozostatok niekoľkých rozsiahlych hnedých parkov, pri ktorých je možné očakávať, že bez dodatočných finančných zdrojov nebudú môcť byť naďalej využívané a dôjde k ich likvidácii. Následné nové budovanie zelených parkov by bolo ďalším zásahom do životného prostredia Hornej Nitry, a preto by mala byť pozornosť venovaná revitalizácii existujúcich hnedých parkov.

Čisté životné prostredie je v neposlednom rade nevyhnutnou súčasťou kvality života obyvateľov v regióne, zvlášť v prípade Hornej Nitry, kde obyvatelia desaťročia pociťovali dôsledky ťažby a spaľovania hnedého uhlia. K zvýšeniu atraktivity regiónu a zvráteniu negatívneho migračného trendu je preto potrebné nielen napraviť environmentálne záťaž, ale pokiaľ čo možno najväčšiu pozornosť venovať ďalšej ochrane životného prostredia a podpore rozvoja kultúry, voľnočasových, športových a rekreačných aktivít. Čisté životné prostredie zároveň prispieva k rozvoju cestovného ruchu, ktorý má najmä vďaka kúpeľníctvu v regióne tradíciu.

4.2.6. Riadenie procesu transformácie

Transformácii regiónu Hornej Nitry v súčasnosti chýba jednoznačne definovaný vedúci orgán zodpovedný za koordináciu celého procesu. Obyvatelia a viaceré zainteresované skupiny v regióne nie sú dostatočne informované o prebiehajúcich a plánovaných aktivitách v rámci transformácie. Skúsenosti zo zahraničia hovoria o tom, že pre úspešný proces transformácie je kľúčová participácia miestnych obyvateľov a zástupcov zainteresovaných skupín na rozvoji regiónu a ochrane jeho životného prostredia.

V rámci transformácie vzniklo a naďalej môže vznikať niekoľko trecích plôch, kde sa záujmy či priority zainteresovaných skupín môžu odlišovať, čo len zdôrazňuje potrebu participatívneho dialógu medzi všetkými dotknutými stranami. V procese transformácie regiónu Horná Nitra je veľké množstvo zainteresovaných strán, keďže zasiahne v podstate všetky oblasti života regiónu. Medzi zainteresované strany patria:

- Miestne samosprávy všetkých úrovní ako volení zástupcovia obyvateľov regiónu
- Miestne firmy a podnikatelia, prípadne potenciálni investori
- Vláda Slovenskej republiky, jednotlivé ministerstvá a riadiace orgány EŠIF
- Európska komisia
- Mimovládne organizácie a miestne združenia
- Zástupcovia vzdelávacích inštitúcií, poskytovateľov zdravotnej a sociálnej starostlivosti

Zapojenie veľkého množstva zainteresovaných strán je z logistických dôvodov náročné a navyše by mohlo spomaliť niektoré rozhodovacie procesy v rámci transformácie. Na diskusiu riešení problematiky transformácie boli vytvorené pracovné skupiny okolo zástupcov miestnych samospráv. Pre ďalšie riadenie procesu transformácie by však bolo potrebné členstvo v skupinách prehodnotiť, aby bolo zabezpečené zastúpenie aj tých zainteresovaných strán, ktoré doteraz boli do procesu zapojené obmedzene. Na základe skúseností zo zahraničia je dobrou praxou vytvorenie jednotného vedenia procesu transformácie v podobe komisie, v ktorej majú rovnaké zastúpenie členovia súkromného a verejného sektora, ako aj akademickej obce.

5 Vízia a ciele transformácie regiónu

Vízia, ciele, princípy a piliere Akčného plánu sú výsledkom diskusií v rámci Pracovnej skupiny pre prípravu a implementáciu Akčného plánu transformácie regiónu Horná Nitra, ako aj stretnutí a diskusií s ďalšími zainteresovanými stranami, predstaviteľmi verejného a súkromného sektora a mimovládnych organizácií.

5.1. Vízia transformácie regiónu horná Nitra

Pod víziou rozumieme súhrnné pomenovanie dlhodobej podoby rozvoja regiónu Hornej Nitry. Na základe diskusií bola definovaná vízia:

„Horná Nitra ako atraktívny a sebestačný región s rozvojom ekonomických činností v symbióze s čistým životným prostredím, ktorý je prepojený s ostatnými ekonomickými centrami v rámci Slovenska a Európskej únie“

5.2. Ciele transformácie regiónu horná Nitra

Jednotlivé ciele, ktoré sú zahrnuté v rámci vízie transformácie a dlhodobého rozvoja regiónu Horná Nitra sú nasledovné:

- **Atraktívny región** – Horná Nitra ako región, v ktorom nájdú uplatnenie ľudia na všetkých úrovniach vzdelania, predovšetkým však vysokokvalifikovaní zamestnanci v odvetviach s vysokou pridanou hodnotou. Týmto spôsobom dôjde k zvráteniu negatívneho migračného a demografického trendu predovšetkým u mladšej populácie. Horná Nitra ako región atraktívny pre trávenie voľného času pre domácich i zahraničných turistov.
- **Symbióza ekonomiky a čistého životného prostredia** – rozvoj priemyselnej a poľnohospodárskej výroby a služieb, ktoré budú prispievať k navráteniu a udržaniu čistého životného prostredia v regióne, a to dodržiavaním prísnych environmentálnych noriem, či vytváraním inovatívnych riešení v podobe zelenej energetiky, obehového hospodárstva, či iných environmentálne pozitívnych technológií.
- **Prepojený región** – Horná Nitra ako región prepojený vnútorne, ako aj so Slovenskom a svetom prostredníctvom viacerých komunikačných a transportných kanálov, vrátane rýchlostných ciest, kvalitnej železničnej dopravy a vysokorýchlostného pripojenia na internet. Horná Nitra ako región rozvíjajúci ekologické a zdraviu prospešné formy dopravy, ako hromadná doprava, cyklodoprava a doprava na alternatívne palivo.
- **Sebestačnosť** – Horná Nitra ako región, v ktorom je spotreba väčšiny lokálne dostupných statkov uspokojená lokálnou produkciou, najmä v prípade potravín, energie a služieb.

5.3. Princípy transformácie regiónu horná Nitra

Aktivity podporené v rámci transformácie regiónu Horná Nitra by mali spadať predovšetkým medzi piliere, priority a konkrétne opatrenia uvedené nižšie. Zároveň by však všetky aktivity a podporené projekty mali spĺňať niekoľko všeobecných princípov:

- **Participatívnosť a transparentnosť** – zúčastnenie a informovanie všetkých relevantných zainteresovaných strán alebo ich zástupcov v procese transformácie.
- **Ochrana životného prostredia** – nakoľko región Hornej Nitry je environmentálne zaťažovaný predovšetkým aktivitami z minulosti, všetky ďalšie podporené aktivity by mali byť v súlade s ochranou životného prostredia.
- **Dlhodobá udržateľnosť** – keďže transformácia je dlhodobý proces, aktivity a projekty podporené v rámci nej by mali byť dostatočne efektívne na to, aby boli udržateľné aj bez nasledujúcej podpory.
- **Integrovanosť** – pri podpore aktivít podporených v rámci transformácie by sa malo prihliadať na to, že mnohé budú presahovať rámec jedného opatrenia, priority, alebo budú zasahovať do niekoľkých pilierov.

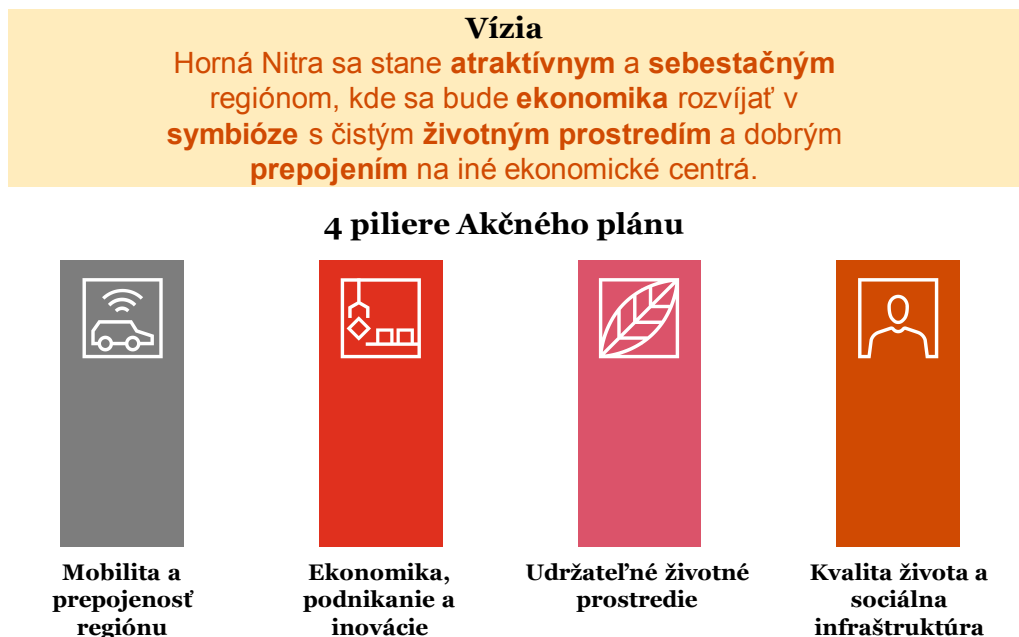
5.4. Pilieri Akčného plánu

Jednotlivé priority a opatrenia v rámci transformácie regiónu Horná Nitra po útlme baníctva sú zoskupené do 4 základných pilierov, ktoré sú prepojené a navzájom sa ovplyvňujú. Keďže pre úspešné smerovanie k vízii regiónu je potrebné dosiahnuť pokrok vo všetkých definovaných oblastiach, podpora ani jedného z pilierov by nemala výrazne prevyšovať ostatné.

Piliermi Akčného plánu transformácie regiónu Horná Nitra sú:

- **Pilier I.** – Mobilita a prepojenosť regiónu
- **Pilier II.** – Ekonomika, podnikanie a inovácie
- **Pilier III.** – Udržateľné životné prostredie
- **Pilier IV.** – Kvalita života a sociálna infraštruktúra

Obrázok 4 – Sumarizácia vízie a pilierov akčného plánu

6 Akčný plán transformácie uhoľného regiónu horná Nitra

Následovná časť dokumentu popisuje detailne jednotlivé piliere, priority a opatrenia akčného plánu. Pilieri akčného plánu predstavujú základné členenie akčného plánu do logických oblastí, ktoré sú následne členené do priorít, ktoré predstavujú hlavné podskupiny akčného plánu v rámci jednotlivých pilierov. Priority sú následne členené do detailnejších opatrení, ktoré predstavujú najnižšiu úroveň hierarchie akčného plánu.

V rámci každého piliera je popísané zdôvodnenie zahrnutia piliera do akčného plánu a jeho zamýšľaný prínos pre transformáciu uhoľného regiónu hornej Nitry. Pre každý pilier je stručne popísaná východisková a cieľová situácia a štruktúra priorít a opatrení.

Následne sú popísané jednotlivé priority v rámci pilierov vrátane cieľa, ktorý dané priority sledujú. Na záver sú detailnejšie popísané opatrenia v rámci každej priority, kde je taktiež popísaný cieľ, ku ktorému má každé opatrenie prispievať, ako aj Potenciálni nositelia projektov v rámci opatrenia, cieľové skupiny, na ktoré majú opatrenia dopad, ako aj výber indikatívnych projektov, ktoré pod opatrenie spadajú.

Akčný plán transformácie uhoľného regiónu horná Nitra sa člení na 4 piliere:

- Pilier I. – Mobilita a prepojenosť regiónu
- Pilier II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie
- Pilier III. – Udržiateľné životné prostredie
- Pilier IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra

Každý pilier následne pozostáva z 3 až 5 priorít a každá priorita následne pozostáva z 2 až 4 opatrení.

6.1. Pilier I. – Mobilita a prepojenosť regiónu

6.1.1. Zdôvodnenie piliera a jeho prínos

Mobilita v rámci regiónu – či už z pohľadu cestnej dopravy (osobná, nákladná aj verejná hromadná doprava), železničnej dopravy a alternatívnych foriem dopravy, má dopad na ekonomický rozvoj regiónu, mobilitu pracovnej sily, tovarov a služieb. Okrem mobility v rámci regiónu, má významný dopad na ekonomický rozvoj aj prepojenosť regiónu na nadradenú cestnú infraštruktúru. Okrem nadradenej cestnej infraštruktúry je dôležitý aj rozvoj ciest nižších tried a miestnych komunikácií, ktorých kvalita má dopad na mobilitu pracovnej sily v rámci regiónu. Kvalita cestnej infraštruktúry má tiež vplyv na bezpečnosť, životné prostredie a čas cestovania.

Mobilita je tiež oblasťou, na ktorú bude mať transformácia regiónu z uhoľnej ekonomiky významný dopad, nakoľko sa zmenia toky tovarov aj pracovnej sily, kedy sa bude znižovať mobilita smerom k banským areálom, a naopak, budú narastať nároky na mobilitu a infraštruktúru smerom k rozvíjajúcim sa priemyselným parkom vo viacerých mestách regiónu (Prievidza, Dolné Vestenice, Handlová, Partizánske). Nové odvetvia ekonomiky budú mať zároveň iné logistické požiadavky a nároky na infraštruktúru, ako má banský sektor a sektor energetiky. Okrem investícií do cestnej infraštruktúry sú dôležité aj investície verejnej dopravy a alternatívnych foriem dopravy, ktoré pomôžu riešiť dopady vyplývajúce so zmeny tokov tovarov a pracovnej sily. Región má vhodné podmienky na rozvoj cyklistiky, a to nielen cykloturistiky, ale aj cyklodopravy, pre potreby dochádzania do práce.

Nakoľko región hornej Nitry je tiež turisticky zaujímavou destináciou, zlepšenie infraštruktúry a dostupnosti do regiónu môže pomôcť rozvoju cestovného ruchu ako jedného zo sektorov, ktorý bude súčasťou ekonomickej transformácie regiónu. Na jednej strane ide o rozvoj infraštruktúry pre potreby ekonomiky a mobility tovarov

a pracovnej sily, na druhej strane aj o rozvoj infraštruktúry pre potreby cestovného ruchu a voľnočasových aktivít.

Investície do infraštruktúry s cieľom zlepšiť dostupnosť regiónu sú často súčasťou transformačných stratégií a iniciatív aj v iných uhoľných regiónoch, ktoré už transformáciou prešli, alebo sa na transformáciu pripravujú. Infraštruktúra je, resp. bola jedným z pilierov napríklad pri transformácii uhoľných regiónov Nord-pas-de-Calais vo Francúzsku, Limburg v Holandsku alebo Lužice v Nemecku. Samotné investície do infraštruktúry nemusia automaticky priniesť ekonomický rozvoj a rast zamestnanosti, avšak kvalita infraštruktúry a dobrá prepojenosť regiónu sú jedným z faktorov, ktoré môžu priniesť ekonomický rozvoj. Infraštruktúra je však len základným predpokladom rozvoja, a musia na ňu nadväzovať ďalšie iniciatívy, ako napríklad investície do vzdelávania a rozvoja ľudského kapitálu, výskumu a vývoja a kvalitné podnikateľské prostredie.

6.1.2. Východisková situácia

Z historického pohľadu bol región hornej Nitry dobre napojený na okolité regióny prostredníctvom ciest I. triedy (I/9 smerom na Trenčín a Žiar nad Hronom, I/64 smerom na Nitru a Žilinu), a tiež prostredníctvom železničnej infraštruktúry (trať Trenčín-Chynorany a Nitra-Prievidza).

Na základe analýzy súčasného stavu však prepojenosť regiónu na nadradenú infraštruktúru už nezodpovedá potrebám regiónu. Ekonomický rozvoj v regióne, ako aj nárast intenzít v cestnej doprave vytvára záťaž na cesty I. triedy, a tiež na cesty nižšieho významu a miestne komunikácie. V regióne sa dlhodobo plánuje výstavba rýchlostnej komunikácie R2 a od roku 2008 bola do siete plánovaných diaľnic a rýchlostných ciest pridaná aj rýchlostná komunikácia R8. Urýchlenie prípravy a výstavby aspoň tých úsekov, ktoré sú v pokročilejšom štádiu prípravy, umožní v budúcnosti lepší prístup z regiónu na európsku diaľničnú sieť. Čo sa týka dostupnosti na sieť diaľnic a rýchlostných ciest, na základe modelovania a analýzy spomínanej v správe JRC k Socio-ekonomickej transformácii regiónu horná Nitra¹, dostupnosť sa pohybuje na úrovni 35%-45% priemeru EÚ, čím región patrí k podpriemerným, nie však k najhorším regiónom na Slovensku. Zaoštváva však za okolitými regiónmi v Trenčianskom a Nitrianskom kraji.

Rovnako dôležitý pre prepojenosť regiónov je aj rozvoj a modernizácia ciest I. triedy. Cesta I/9 medzi Trenčínom a Žiarom nad Hronom si vyžaduje rekonštrukciu a modernizáciu viacerých úsekov, ktorých stav v súčasnosti nezodpovedá jej významu, najmä čo sa týka kvality povrchu, ale aj parametrov cesty, ako sú šírkové usporiadanie a križovania s cestami nižších tried. Pre zvýšenie plynulosti a bezpečnosti premávky je tiež potrebné dobudovať chýbajúce obchvaty miest v trase cesty I/9 aj budúcej R2. V roku 2016 bol v polovičnom profile otvorený úsek rýchlostnej komunikácie R2 Ruskovce-Pravotice, ktorým sa vybudoval obchvat Bánoviec nad Bebravou, na trase I/9 však ostáva niekoľko miest bez obchvatov, kde cesta I. triedy prechádza intravilánom miest a obcí.

Podobná situácia je aj na ceste I/64, kde predovšetkým v smere z Prievidze na Nitru prechádza mnohými obcami a chýbajú na nej obchvaty. Samostatnou kapitolou je výstavba dlhodobo plánovaného pokračovania obchvatu mesta Prievidza a obchvatu mesta Partizánske. Ďalej sú nevyhnutné rekonštrukcie ciest II. a III. triedy, a taktiež výstavba nových miestnych komunikácií, ako sú napríklad napojenia priemyselných areálov, kde dnes pri ich absencii sú zaťažované miestne komunikácie pre potreby logistiky pre podniky v týchto areáloch.

Z hľadiska železničnej dopravy je región hornej Nitry napojený na železniciu na Trenčín, resp. Nitru, a mesto Prievidza je miestnym železničným uzlom, avšak železničné spojenia sú pomalé a v nízkej frekvencii na to, aby dostatočne motivovali cestujúcich na využívanie železničnej dopravy ako alternatívy či už k osobnej cestnej alebo autobusovej doprave.

Z hľadiska verejnej dopravy sa z dlhodobého hľadiska dá očakávať dopad vyvolaný presunom ekonomických centier vyplývajúcich z útlmu banskej činnosti v priemyselných areáloch baní do nových centier rozvíjajúcich sa priemyselných parkov. V regióne je nedostatočná integrácia rôznych foriem verejnej dopravy, ako aj

¹ European Commission, Joint Research Centre - Socio-economic transformation in coal transition regions: analysis and proposed approach - Pilot case in Upper Nitra, Slovakia, 2018

nedostatočná dostupnosť verejnej dopravy do nových priemyselných parkov. Veľkí zamestnávateľi si často riešia dopravu zamestnancov vo vlastnej réžii. Ľudia v regióne tiež využívajú cyklodopravu, aj keď v obmedzenej miere, nakoľko nie je dostavaná cyklistická infraštruktúra.

V regióne sa nachádza niekoľko letísk, ktoré sú využívané predovšetkým na športové a rekreačné lietanie. Najvýznamnejším letiskom v regióne je letisko v Prievidzi, ktoré je verejným medzinárodným letiskom s nepravidelnou dopravou. Letisko malo pôvodne trávnatú vzletovú a pristávaciu dráhu, na ktorej bola v roku 2018 zahájená modernizácia, v rámci ktorej bude vzletová a pristávacia dráha vyasfaltovaná, čo umožní pristávanie aj menších a stredných dopravných lietadiel.

6.1.3. Ciel'ová situácia

Rámcovými cieľmi piliera Mobilita a prepojenosť regiónu je zlepšenie dostupnosti regiónu horná Nitra na sieť diaľnic a rýchlostných ciest oproti východiskovému stavu, zvýšenie kvality a bezpečnosti ciest I., II. a III. triedy, vybudovanie obchvatov miest na hlavných ťahoch v koridoroch ciest I/9 resp. R2 a I/64 resp. R8. Rozvoj cestnej infraštruktúry vytvorí základ pre budúcu ekonomickú transformáciu a bude tiež riešiť investičný dlh do cestnej infraštruktúry a jej prispôsobenie už existujúcim potrebám v regióne, ktoré vyplývajú z prebiehajúceho ekonomického rozvoja v hlavných ekonomických centrách – Prievidzi, Partizánskom, Novákoch a Dolných Vesteniciach.

Cieľom je taktiež rozvíjať verejnú dopravu a alternatívne formy dopravy, ktoré prispievajú k udržateľnej mobilita. Vzhľadom na budúcu zmenu dopravných tokov vyplývajúcich z útlmu aktivít v banských areáloch a nárastu ekonomickej aktivity v rozvíjajúcich sa priemyselných parkoch je potrebné zabezpečiť aj ich napojenie na verejnú dopravu a iné formy dopravy, podporu rozvoja integrovanej verejnej dopravy a výstavby infraštruktúry pre alternatívne formy dopravy, ako sú cyklocesty a ich prepojenie na prestupné dopravné uzly ako aj na statickú dopravu v mestách. V cieľovom stave by malo dôjsť aj k prehodnoteniu možností posilnenia železničnej dopravy tak, aby mohla konkurovať cestnej doprave.

Z hľadiska rozvoja cestovného ruchu v nadväznosti predovšetkým na kúpeľníctvo v regióne je jedným z cieľov aj ďalší rozvoj leteckej dopravy, zameraný na rozvoj leteckej infraštruktúry a nepravidelných letov, ktoré môžu do regiónu priviesť návštevníkov zo zahraničia, a môžu byť tiež využívané veľkými investormi v regióne.

6.1.4. Prehľad priorít a opatrení

Pilier Mobilita a prepojenosť regiónu pozostáva zo štyroch priorít, ktoré sa ďalej členia na opatrenia nasledovne:

- Priorita I.1 Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy
 - Opatrenie I.1.1 Rozvoj verejnej a hromadnej dopravy, statickej dopravy a integrovaných foriem dopravy
 - Opatrenie I.1.2 Rozvoj pešej dopravy, cyklodopravy a alternatívnych foriem mobility
 - Opatrenie I.1.3 Rozvoj elektromobility
- Priorita I.2 Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry
 - Opatrenie I.2.1 Rozvoj a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy v regióne
 - Opatrenie I.2.2 Rozvoj miestnej cestnej infraštruktúry a cestných prepojení
- Priorita I.3 Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre
 - Opatrenie I.3.1 Rozvoj rýchlostných ciest v regióne
 - Opatrenie I.3.2 Rozvoj a rekonštrukcie ciest I. triedy v regióne

- Priorita I.4 Rozvoj ostatnej infraštruktúry
 - Opatrenie I.4.1 Zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy
 - Opatrenie I.4.2 Rozvoj leteckej infraštruktúry
 - Opatrenie I.4.3 Rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí

Priority a opatrenia v rámci piliera Mobilita a prepojenosť regiónu sú bližšie popísané v nasledovných podkapitolách.

6.1.5. Priorita I.1 Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy

Táto priorita je zameraná na rozvoj udržateľných foriem dopravy v regióne. Z dlhodobého hľadiska na Slovensku rastie podiel osobnej automobilovej dopravy na prepravných výkonoch a región hornej Nitry nie je výnimkou. Na zvrátenie alebo spomalenie tohto trendu je potrebné zatraktívniť alternatívne formy dopravy, vrátane verejnej dopravy. V prípade transformácie uhoľného regiónu horná Nitra pôjde z dlhodobého pohľadu najmä o zmenu dopravných tokov v súvislosti s dochádzaním do zamestnania. Očakáva sa utlmovanie banskej činnosti a s tým súvisiaci pokles zamestnancov v areáloch baní, a naopak rozvoj nových odvetví ekonomiky, kde veľkí zamestnávateľia sú a budú umiestňovaní do existujúcich, resp. budúcich priemyselných parkov v intravilánoch hlavných ekonomických centier regiónu.

Táto zmena dopravných tokov vytvára príležitosť na rozvoj hromadnej dopravy a alternatívnych foriem dopravy pre dochádzajúcich zamestnancov. Jednou z priorít je integrácia rôznych módov verejnej dopravy, aj v kombinácii s osobnou dopravou, statickou dopravou, cyklo dopravou a pešou dopravou. Kvalitnou integráciou módov dopravy, zabezpečením ich nadväznosti, komfortných prestupných uzlov a taktiež integráciou tarify systémov je možné prilákať viac cestujúcich k týmto formám dopravy. Priorita má preto riešiť rôzne formy alternatívnej dopravy komplexne, čo zahŕňa investície do infraštruktúry, ako napríklad cyklocesty, prestupné terminály, záchytné parkoviská, investície do vozových parkov, investície do systémov integrácie verejnej dopravy, ale taktiež investície do zvýšenia publicity a informovanosti verejnosti o využívaní alternatívnych foriem dopravy.

V rámci priority sú tiež riešené opatrenia na podporu rozvoja elektromobility ako formy modernej dopravy, či už prostredníctvom investícií do rozvoja podpornej infraštruktúry (nabíjačky na elektromobily) alebo investícií do vozidiel s elektrickým pohonom.

Implementácia opatrení si bude vyžadovať spoluprácu viacerých zainteresovaných strán – miest a obcí, samosprávneho kraja, významných zamestnávateľov, prevádzkovateľov verejnej dopravy, prevádzkovateľov parkovacích služieb, a pod.

Prehľad navrhovaných opatrení a sledovaných cieľov v rámci *Priority I.1 Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy* je uvedený v nasledovnej tabuľke:

Opatrenie	Východiská	Cieľ
I.1.1 Rozvoj verejnej a hromadnej dopravy, statickej dopravy a integrovaných foriem dopravy	• Nárast individuálnej automobilovej dopravy • Očakávané zmeny dopravných tokov vyplývajúce zo zmeny ekonomickej aktivity v regióne • Nedostatočná miera integrácie rôznych foriem mobility	• Zvýšiť podiel verejnej dopravy na prepravných výkonoch v regióne • Zvýšiť atraktivitu verejnej dopravy ako alternatívy k individuálnej osobnej doprave • Zlepšiť integráciou rôznych módov verejnej dopravy

s cieľom zvýšiť jej efektívnosť

I.1.2 Rozvoj pešej dopravy, cyklo dopravy a alternatívnych foriem mobility	• Nedostatočná infraštruktúra pre cyklo dopravu a alternatívne formy mobility • Nedostatočné využívanie alternatívnych foriem mobility • Nedostatočné prepojenie alternatívnych foriem mobility na iné módy dopravy • Nedostatočné využívanie potenciálu cyklo dopravy v cestovnom ruchu	• Zvýšiť podiel alternatívnych foriem dopravy na prepravných výkonoch v regióne • Zlepšiť infraštruktúru potrebnú pre rozvoj alternatívnych foriem dopravy (cyklistické chodníky, parkoviská pre bicykle, zdieľanie bicyklov, technologické platformy) • Zvýšiť bezpečnosť chodcov a cyklistov • Zlepšiť integráciou rôznych alternatívnych foriem mobility na ostatné módy dopravy
I.1.3 Rozvoj elektromobility	• Nedostatočné využívanie elektromobility • Nedostatočná infraštruktúra pre podporu rozvoja elektromobility	• Zvýšiť podiel využívania elektromobility v regióne • Zlepšiť infraštruktúru pre podporu rozvoja elektromobility v regióne

6.1.5.1. Opatrenie I.1.1 Rozvoj verejnej a hromadnej dopravy, statickej dopravy a integrovaných foriem dopravy

Názov opatrenia	I.1.1 Rozvoj verejnej a hromadnej dopravy, statickej dopravy a integrovaných foriem dopravy
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.1 Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu a zatriaktívnenie verejnej dopravy v regióne, s prepojením na individuálnu osobnú dopravu jej integráciou prostredníctvom rozvoja statickej dopravy vo forme riešenia záchytných parkovísk a prestupných uzlov na verejnú dopravu. Opatrenie zároveň rieši integráciu rôznych módov verejnej dopravy tak, aby tieto boli lepšie prepojené a integrované z hľadiska nadväznosti spojov a integrovaných tarifných systémov s cieľom zlepšiť efektívnosť verejnej dopravy a zvýšiť jej atraktivitu v porovnaní s individuálnou automobilovou dopravou.
Sledovaný cieľ	• Zvýšiť podiel verejnej dopravy na prepravných výkonoch v regióne • Zvýšiť atraktivitu verejnej dopravy ako alternatívy k individuálnej osobnej doprave • Zlepšiť integráciou rôznych módov verejnej dopravy s cieľom zvýšiť jej efektívnosť

Potenciálni nositelia projektov	• Samosprávny kraj • Mestá a obce • Podniky verejnej dopravy • Veľkí zamestnávateľia
--	---

Cieľové skupiny	• Verejnosť
------------------------	---

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.1.5.2. Opatrenie I.1.2 Rozvoj pešej dopravy, cyklodopravy a alternatívnych foriem mobility

Názov opatrenia	I.1.2 Rozvoj pešej dopravy, cyklodopravy a alternatívnych foriem mobility
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.1 Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu alternatívnych foriem mobility, ako je pešia doprava a cyklodoprava, prípadne zdieľaná doprava a ich kombinácie, s cieľom znížiť podiel motorovej dopravy, predovšetkým individuálnej automobilovej dopravy. Opatrenie tiež integruje oblasť mobility s oblasťou zvyšovania kvality života, rozvoja voľnočasových aktivít a cestovného ruchu, nakoľko rozvoj infraštruktúry pre alternatívne formy dopravy neslúži len na rozšírenie možností mobility pracovnej sily, ale aj pre rozvoj vyššie spomínaných oblastí.
Sledovaný cieľ	• Zvýšiť podiel alternatívnych foriem dopravy na prepravných výkonoch v regióne • Zlepšiť infraštruktúru potrebnú pre rozvoj alternatívnych foriem dopravy (cyklistické chodníky, parkoviská pre bicykle, zdieľanie bicyklov, technologické platformy) • Zvýšiť bezpečnosť chodcov a cyklistov • Zlepšiť integráciou rôznych alternatívnych foriem mobility na ostatné módy dopravy
Potenciálni nositelia projektov	• Samosprávny kraj • Mestá a obce
Cieľové skupiny	• Verejnosť
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.1.5.3. Opatrenie I.1.3 Rozvoj elektromobility

Názov opatrenia	I.1.3 Rozvoj elektromobility
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.1 Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu rozvoja elektromobility ako čistejšej alternatívy ku konvenčným pohonom v doprave. Opatrenie je zamerané predovšetkým na podporu rozvoja infraštruktúry potrebnej pre rozvoj elektromobily (nabíjacie stanice), ako aj na podporu využívania elektromobility subjektami verejnej správy, vo verejnej doprave, či občanmi.
Sledovaný cieľ	• Zvýšiť podiel využívania elektromobility v regióne • Zlepšiť infraštruktúru pre podporu rozvoja elektromobility v regióne
Potenciálni nositelia projektov	• Mestá a obce • Podnikatelia
Cieľové skupiny	• Verejnosť
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.1.6. Priorita I.2 Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry

Miestna cestná infraštruktúra predstavuje cesty II. a III. triedy a mestské komunikácie. Táto priorita je zameraná na rekonštrukciu a modernizáciu miestnej cestnej infraštruktúry, ako aj na budovanie nových cestných prepojení, napríklad napojení priemyselných parkov a areálov s cieľom zvýšiť bezpečnosť cestnej premávky, ako aj odkloniť nákladnú dopravu súvisiacu so zásobovaním priemyselných parkov a areálov od centier miest a obcí.

Z hľadiska napojení priemyselných parkov a areálov v regióne je potrebné riešiť napojenia priemyselného parku v Novákoch, v Dolných Vesteniciach, Prievidzi a Handlovej. Existujúce napojenia sú vedené priamo cez mestá a obce, čo zaťažuje mestské komunikácie a križovatky nákladnou dopravou, ktoré nie sú na to kapacitne a technologicky prispôsobené. Nedostatočné napojenie priemyselných parkov a areálov na cesty vyššej triedy spôsobuje dopravné zápchy v špičkových časoch, znižuje bezpečnosť cestnej premávky a zvyšuje emisie z dopravy priamo v mestách a obciach.

V okrese Prievidza je 48 kilometrov ciest II. triedy a 136 kilometrov ciest III. triedy, v okrese Partizánske je 41 kilometrov ciest II. triedy a 60 kilometrov ciest III. triedy. Čo sa týka ich stavu, podľa Prehľadu stavu ciest I., II., a III. triedy vypracovaného Slovenskou správou ciest v roku 2017² v okrese Prievidza je takmer 18% dĺžky ciest II. triedy v stave „vyhovujúci“ a „nevyhovujúci“ (na 5-stupňovej škále „veľmi dobrý“, „dobrý“, „vyhovujúci“, „nevyhovujúci“ a „havarijný“). V prípade ciest III. triedy je takmer 44% dĺžky ciest v stave vyhovujúci, „nevyhovujúci“ a „havarijný“. V okrese Partizánske je viac ako 75% dĺžky ciest II. triedy v stave „nevyhovujúci“ a „havarijný“ a v prípade ciest III. triedy je tento podiel takmer 34%. Predovšetkým v prípade ciest III. triedy sú

² Prehľad stavu ciest I., II. a III. triedy - stav na základe prehľadov vykonávaných správcom ciest k 6/2017, Slovenská správa ciest

tieto ukazovatele nad priemerom v rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja (a v prípade okresu Partizánske aj pri cestách II. triedy).

Modernizácia ciest II. a III. triedy tak má napomôcť zvýšeniu bezpečnosti a plynulosti premávky a zvýšeniu mobility pracovnej sily v rámci regiónu.

Prehľad navrhovaných opatrení a sledovaných cieľov v rámci *Priority 1.2 Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry* je uvedený v nasledovnej tabuľke:

Opatrenie	Východiská	Cieľ
I.2.1 Rozvoj a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy v regióne	Stav ciest II. a III. triedy v regióne Horná Nitra je v nevyhovujúcom stave a ich kvalita je pod priemerom kvality ciest v Trenčianskom samosprávnom kraji	- Zlepšenie technických parametrov ciest II. a III. triedy aspoň na úroveň priemeru v Trenčianskom samosprávnom kraji - Zvýšenie bezpečnosti na cestách II. a III. triedy
I.2.2 Rozvoj miestnej cestnej infraštruktúry a cestných prepojení	Nedostatočné napojenie priemyselných parkov a areálov, nevhodné a kapacitne nedostatočné napojenie cez centrá miest a obcí	- Zlepšenie technických parametrov miestnych komunikácií - Zvýšenie bezpečnosti na miestnych komunikáciách - Vybudovanie nových napojení priemyselných parkov a areálov na cesty vyššej triedy - Presmerovanie nákladnej dopravy pre zásobovanie priemyselných parkov a areálov mimo centrá miest a obcí

6.1.6.1. Opatrenie I.2.1 Rozvoj a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy v regióne

Názov opatrenia	I.2.1 Rozvoj a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy v regióne
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.2 Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na investície do rekonštrukcie a modernizácie ciest II. a III. triedy v regióne s cieľom zlepšiť stavebno-technický stav ciest a bezpečnosť premávky na cestách a podporiť tak tiež mobilitu pracovnej sily v rámci regiónu. Opatrenie zahŕňa projektovú prípravu, ako aj samotnú realizáciu investícií. Zlepšenie parametrov ciest II. a III. triedy môže zahŕňať obnovu povrchu ciest, zlepšenie šírkových parametrov ciest, zvýšenie bezpečnosti križovaní ciest, riešenie bodových závad, ako aj zvýšenie bezpečnosti chodcov a cyklistov na cestách.

Sledovaný cieľ	• Zlepšenie technických parametrov ciest II. a III. triedy aspoň na úroveň priemeru v Trenčianskom samosprávnom kraji • Zvýšenie bezpečnosti na cestách II. a III. triedy
-----------------------	--

Potenciálni nositelia projektov	• Samosprávny kraj
--	--

Cieľové skupiny	• Verejnosť • Motoristi
------------------------	--

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.1.6.2. Opatrenie I.2.2 Rozvoj miestnej cestnej infraštruktúry a cestných prepojení

Názov opatrenia	I.2.2 Rozvoj miestnej cestnej infraštruktúry a cestných prepojení
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.2 Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozvoj ciest v správe miest a obcí vo fáze projektovej prípravy aj samotnej realizácie investície s cieľom zlepšiť stav miestnych komunikácií z hľadiska stavebno-technických parametrov a bezpečnosti premávky na miestnych komunikáciách. Opatrenie je tiež špecificky zamerané na budovanie nových napojení priemyselných parkov a areálov a zabezpečiť dostatočné prepravné kapacity pre potreby ich zásobovania tak, aby boli dopravné toky smerované mimo centrál miest a obcí, čo má prispieť k zníženiu zaťaženia existujúcich miestnych komunikácií nákladnou dopravou, zvýšiť bezpečnosť premávky v exponovaných miestach v blízkosti priemyselných parkov a areálov a znížiť emisie z nákladnej dopravy v centrách miest a obcí.
Sledovaný cieľ	• Zlepšenie technických parametrov miestnych komunikácií • Zvýšenie bezpečnosti na miestnych komunikáciách • Vybudovanie nových napojení priemyselných parkov a areálov na cesty vyššej triedy • Presmerovanie nákladnej dopravy pre zásobovanie priemyselných parkov a areálov mimo centrál miest a obcí
Potenciálni nositelia projektov	• Mestá a obce
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Motoristi

- Zamestnávateľia v priemyselných parkoch a areáloch

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.1.7. Priorita I.3 Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre

Nadradenou cestnou infraštruktúrou sa rozumejú diaľnice a rýchlostné cesty. V rámci tejto priority sa však riešia aj cesty I. triedy, nakoľko tieto tiež predstavujú tzv. „chrbticovú“ cestnú sieť, ktorá okrem funkcie miestnej obsluhy územia a tranzitu plní aj funkciu napojenia na sieť diaľnic a rýchlostných ciest. Regiónom hornej Nitry prechádzajú cesty I. triedy I/9 (v minulosti súčasť cesty I/50), ktorá spája Drietomu so Žiarom nad Hronom a I/64, ktorá spája Komárno a Žilinu. V koridore cesty I/9 je zároveň vedená Európska cesta E572. Cesta I/9 zároveň zabezpečuje napojenie regiónu na diaľnicu D1 pri Trenčíne a rýchlostnú cestu R1 pri Žiari nad Hronom. Cesta I/64 predstavuje alternatívne napojenie na rýchlostnú cestu R1 pri Nitre, a taktiež v budúcnosti napojenie na severnú časť diaľnice D1.

V súčasnosti nie je v regióne hornej Nitry dokončený žiadny úsek rýchlostnej cesty. Priamo cez región je plánovaná rýchlostná cesta R2 a R8. Momentálne je v západnej časti rýchlostnej cesty R2 v užívaní len jeden úsek v polovičnom profile, Ruskovce-Pravotice (obchvat Bánoviec nad Bebravou), a takisto v polovičnom profile obchvat Žiaru nad Hronom. Z mesta Prievidza je dostupnosť na súvislú sieť diaľnic a rýchlostných ciest nasledovná:

- V smere na Trenčín – diaľnica D1 – 65 km, približne 1 hodina
- V smere na Žiar nad Hronom – rýchlostná cesta R1 – 38 km, približne 40 minút
- V smere na Nitru – rýchlostná cesta R1 – 80 km, približne 1 hodina, 20 minút

Z pohľadu dostupnosti na sieť diaľnic a rýchlostných ciest patrí región k podpriemerným, nie však k najhorším regiónom na Slovensku. Zaostáva však za okolitými regiónmi v Trenčianskom a Nitrianskom kraji. Z hľadiska dostupnosti regiónu je potrebné preto do budúcnosti ďalej pripravovať výstavbu rýchlostných ciest, pričom prioritizácia úsekov a parametre by mali vychádzať z príslušných štúdií realizovateľnosti. Čo sa týka prípravného procesu, najďalej v príprave sú úseky rýchlostnej cesty R2 začínajúce od križovatky s diaľnicou D1 po Ruskovce, ktoré sú v procese prípravy a vypracovania dokumentácie pre stavebné povolenie³.

Pre zabezpečenie dostupnosti na nadradenú cestnú infraštruktúru je dôležitá aj kvalita ciest I. triedy. V okresoch Prievidza a Partizánske je podľa Prehľadu stavu ciest⁴ vypracovanom Slovenskou správou ciest 95 km, resp. 21 km ciest I. triedy. Podľa hodnotenia ich stavu je v okrese Prievidza viac ako 28% týchto ciest v stave „nevyhovujúci“ a „havarijný“. V okrese Partizánske je v tomto stave takmer 46%. Nakoľko cesty I. triedy zabezpečujú napojenie regiónu hornej Nitry na sieť diaľnic a rýchlostných ciest, je dôležitá ich kvalita nielen priamo v regióne, ale aj v okolitých okresoch, hlavne v smeroch napojenia na nadradenú cestnú infraštruktúru. V okrese Trenčín, kde sa cesta I/9 napája na diaľnicu D1, bolo v roku 2017 v stave „nevyhovujúci“ a „havarijný“ až takmer 59% ciest I. triedy.

Ďalší rozvoj nadradenej infraštruktúry v regióne, ako aj modernizácia ciest I. triedy, ktoré napájajú región na nadradenú cestnú infraštruktúru, má prispieť k zvýšeniu dostupnosti regiónu hornej Nitry na sieť diaľnic a rýchlostných ciest, ako aj zvýšiť bezpečnosť na cestách a odkloniť tranzitnú dopravu od miest a obcí.

Prehľad navrhovaných opatrení a sledovaných cieľov v rámci *Priorita I.3 Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre* je uvedený v nasledovnej tabuľke:

³ <https://www.ndsas.sk/stavby/priprava-stavieb>

⁴ Prehľad stavu ciest I., II. a III. triedy - stav na základe prehľadov vykonávaných správcom ciest k 6/2017, Slovenská správa ciest

Opatrenie	Východiská	Cieľ
I.3.1 Rozvoj rýchlostných ciest v regióne	- V regióne hornej Nitry nie je momentálne postavená žiadna súčasť nadradenej cestnej infraštruktúry - Dostupnosť na najbližšie súvislé diaľnice a rýchlostné cesty sa podľa smeru pohybuje od 40 do 80 minút	- Zvýšenie dostupnosti regiónu na sieť diaľnic a rýchlostných ciest - Podpora projektovej prípravy výstavby rýchlostných ciest v regióne - Hľadanie vhodných zdrojov financovania výstavby rýchlostných ciest v regióne
I.3.2 Rozvoj a rekonštrukcie ciest I. triedy v regióne	- Vysoký podiel ciest I. triedy v okresoch Prievidza a Partizánske, ako aj v okresoch, ktoré zabezpečujú napojenie regiónu horná Nitra na sieť diaľnic a rýchlostných ciest, je v nevyhovujúcom, prípadne havarijnom stave - Na cestách I. triedy sú bodové závady, chýbajú obchvaty miest a obcí	- Zlepšenie technických parametrov ciest I. triedy - Zvýšenie bezpečnosti na cestách I. triedy - Presmerovanie tranzitnej dopravy mimo centrál miest a obcí

6.1.7.1. Opatrenie I.3.1 Rozvoj rýchlostných ciest v regióne

Názov opatrenia	I.3.1 Rozvoj rýchlostných ciest v regióne
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.3 Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu ďalšej projektovej prípravy a výstavby rýchlostných ciest R2 a R8 v regióne na základe výsledkov štúdií realizovateľnosti s cieľom skrátiť časť dojazdu z regiónu horná Nitra na nadradenú cestnú infraštruktúru. Opatrenie má tiež prispieť k zvýšeniu bezpečnosti na cestách, plynulosti cestnej premávky a odkloneniu tranzitnej dopravy mimo centier miest a obcí. V prepojení na ďalšie opatrenia má taktiež prispieť k ekonomickému rozvoju regiónu, predovšetkým so zameraním na logisticky náročné odvetvia. Čiastkovým cieľom opatrenia je tiež hľadať nové možnosti financovania a modelov výstavby rýchlostných ciest v regióne vzhľadom na obmedzené možnosti financovania z fondov EÚ a zo štátneho rozpočtu.
Sledovaný cieľ	- Zvýšenie dostupnosti regiónu na sieť diaľnic a rýchlostných ciest - Podpora projektovej prípravy výstavby rýchlostných ciest v regióne

	Hľadanie vhodných zdrojov financovania výstavby rýchlostných ciest v regióne
Potenciálni nositelia projektov	Národná diaľničná spoločnosť
Cieľové skupiny	- Verejnosť - Motoristi
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.1.7.2. Opatrenie I.3.2 Rozvoj a rekonštrukcie ciest I. triedy v regióne

Názov opatrenia	I.3.2 Rozvoj a rekonštrukcie ciest I. triedy v regióne
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.3 Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na investície do rekonštrukcie a modernizácie ciest I. triedy v regióne hornej Nitry a v priľahlých okresoch s cieľom zlepšiť stavebno-technický stav ciest a bezpečnosť premávky na cestách a podporiť tak dostupnosť na nadradenú cestnú infraštruktúru, a tiež mobilitu pracovnej sily v rámci regiónu. Opatrenie zahŕňa projektovú prípravu, ako aj samotnú realizáciu investícií. Zlepšenie parametrov ciest I. triedy môže zahŕňať obnovu povrchu ciest, zlepšenie šírkových parametrov ciest, zvýšenie bezpečnosti križovaní ciest, riešenie bodových závad, ako aj zvýšenie bezpečnosti chodcov a cyklistov na cestách.
Sledovaný cieľ	- Zlepšenie technických parametrov ciest I. triedy - Zvýšenie bezpečnosti na cestách I. triedy - Presmerovanie tranzitnej dopravy mimo centrá miest a obcí
Potenciálni nositelia projektov	Slovenská správa ciest
Cieľové skupiny	- Verejnosť - Motoristi
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.1.8. Priorita I.4 Rozvoj ostatnej infraštruktúry

Pod rozvojom ostatnej infraštruktúry sa rozumie rozvoj a ďalšie využitie železničnej infraštruktúry a dopravy v regióne, rozvoj leteckej infraštruktúry pre potreby miestnych podnikov, rozvoja cestovného ruchu a športových a rekreačných aktivít, a tiež rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí.

Región hornej Nitry je napojený na železničnú sieť prostredníctvom nasledovných železničných tratí:

- Trať 143 – Trenčín-Chynorany – neelektrifikovaná jednokoľajná trať
- Trať 140 – Nové Zámky-Prievidza – čiastočne elektrifikovaná jednokoľajná trať
- Trať 145 – Prievdza-Horná Štubňa – neelektrifikovaná jednokoľajná trať
- Trať 144 – Prievdza-Nitrianske Pravno – neelektrifikovaná jednokoľajná trať

Z hľadiska dopravnej obslužnosti regiónu po železnici je na tratiach 143, 140 a 145 prevádzkovaná osobná železničná doprava. Z mesta Prievdza je prevádzkovaná pravidelná linka do Bratislavy bez prestupu vo frekvencii 4 krát denne. Cestovná doba je približne 3 hodiny, čím nemôže konkurovať osobnej automobilovej doprave. Čo sa týka spojenia mesta Prievdza s krajským mestom Trenčín, toto je možné prostredníctvom liniek prevádzkovaných na tratiach 140 a 143. Linky sú prevádzkované vo frekvencii 4 krát denne a cestovná doba je do 2 hodín s prestupom v Chynoranoch, čím nemôže konkurovať osobnej automobilovej doprave ani autobusovej doprave. Do budúcnosti je teda potrebné rozvíjať železničnú dopravu s ohľadom na frekvenciu a rýchlosť spojení, hlavne smerom na Trenčín a Bratislavu.

V regióne je tiež vybudované významné zázemie z hľadiska nákladnej železničnej infraštruktúry, predovšetkým v priemyselných areáloch. Železničná infraštruktúra je vybudovaná v areáloch Hornonitrianskych baní Prievdza a Elektrárne Nováky. Táto infraštruktúra môže byť v procese transformácie regiónu ďalej využitá v nových ekonomických sektoroch.

Letecká infraštruktúra v regióne hornej Nitry predstavuje predovšetkým verejné medzinárodné letisko v Prievdzi, ktoré je prevádzkované Aeroklubom Prievdza. Letisko je využívané predovšetkým na športové a rekreačné účely a nepravidelnú leteckú dopravu. V roku 2018 bola realizovaná modernizácia vzletovej a pristávacej dráhy, ktorá bola vyasfaltovaná. V rámci transformácie sa tým vytvára možnosť na ďalší rozvoj letiska, ktoré by mohol v budúcnosti slúžiť pre potreby rozvoja cestovného ruchu v regióne, ako aj pre potreby miestnych podnikov.

Región hornej Nitry je pokrytý 4G mobilným internetom všetkými veľkými telekomunikačnými operátormi. Rýchlosť mobilného internetu je väčšinou do 75 Mbit/s, vyššou rýchlosťou je pokryté len mesto Prievdza, aj to len jedným operátorom, a to do rýchlosti 225 Mbit/s. Rýchlym pevným internetom s rýchlosťou do 20 Mbit/s je pokrytá väčšina miest a obcí v regióne, super rýchlym internetom s rýchlosťou do 300 Mbit/s však nie sú kompletne pokryté ani najväčšie mestá regiónu⁵. Transformácia regiónu vytvára príležitosť využiť vybrané časti miest v regióne pre testovanie nových technológií vysokorýchlostných telekomunikačných sietí.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
I.4.1 Zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy	• Región hornej Nitry je prepojený železničnou infraštruktúrou, avšak tá je jednokoľajná a nie je elektrifikovaná • Osobná železničná doprava v smere na krajské mesto Trenčín a na Bratislavu nie je	• Modernizácia železničných tratí v regióne (zlepšenie parametrov trate) • Zlepšenie dostupnosti ekonomických centier prostredníctvom železničnej dopravy (Trenčín, Bratislava) • Nové udržateľné ekonomické

⁵ Mapy pokrytia siete a dosupnosti služieb telekomunikačných operátorov Slovak Telekom, Orange, O2 a 4ka

	konkurencieschopná v porovnaní s inými módmi dopravy (frekvencia spojení, cestovný čas) V priemyselných areáloch HBP a ENO je vybudovaná železničná infraštruktúra, ktorá môže byť v budúcnosti využívané v nových ekonomických sektoroch	využitie železničnej infraštruktúry v priemyselných areáloch
I.4.2 Rozvoj leteckej infraštruktúry	- V regióne je verejné medzinárodné letisko v Prievidzi, a niekoľko menších športových letísk - Letisko v Prievidzi prešlo modernizáciou dráhy, primárne je ale využívané na športové a rekreačné účely	- Ďalší rozvoj infraštruktúry letiska a jeho zázemia - Zvýšenie využívania letiska v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu a pre potreby miestnych podnikov
I.4.3 Rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí	- Rýchlosť mobilného internetu je väčšinou do 75 Mbit/s, vyššou rýchlosťou je pokryté len mesto Prievidza - Super rýchlym pevným internetom s rýchlosťou do 300 Mbit/s nie sú kompletne pokryté ani najväčšie mestá regiónu	- Zvýšenie dostupnosti k fixným a mobilným vysokorýchlostným telekomunikačným sieťam - Zvýšenie využívania fixných a mobilných vysokorýchlostných sietí - Vytvorenie predpokladov pre rozvoj investícií v oblastiach vyžadujúcich vysokorýchlostné telekomunikačné siete

6.1.8.1. Opatrenie I.4.1 Zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy

Názov opatrenia	I.4.1 Zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.4 Rozvoj ostatnej infraštruktúry
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na zvýšenie využívania železničnej dopravy v regióne hornej Nitry ako aj jej využívanie ako spojenie s inými regiónmi. Opatrenia by mali viesť k zlepšeniu železničnej infraštruktúry a k zvýšeniu konkurencieschopnosti železničnej dopravy voči iným módom dopravy. Rozvoj v oblasti osobnej železničnej dopravy by sa mal zameriavať na zlepšenie dostupnosti regiónu hornej Nitry prostredníctvom železnice prostredníctvom zrýchlenia a zlepšenia frekvencie spojov. Opatrenie je ďalej zamerané na riešenie nových možností využitia existujúcej železničnej infraštruktúry, predovšetkým v areáloch baní, ktorá pri utlmení banskej činnosti bude k dispozícii pre nové využitie, ako napríklad pre rozvoj

ekonomických sektorov a priemyslu vyžadujúcich takúto infraštruktúru.

Sledovaný cieľ	• Modernizácia železničných tratí v regióne (zlepšenie parametrov trate) • Zlepšenie dostupnosti ekonomických centier prostredníctvom železničnej dopravy (Trenčín, Bratislava) • Nové udržateľné ekonomické využitie železničnej infraštruktúry v priemyselných areáloch
Potenciálni nositelia projektov	• Železnice Slovenskej republiky • Železničná spoločnosť Slovensko • HBP • Slovenské elektrárne
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Podniky v regióne
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.1.8.2. Opatrenie I.4.2 Rozvoj leteckej infraštruktúry

Názov opatrenia	I.4.2 Rozvoj leteckej infraštruktúry
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.4 Rozvoj ostatnej infraštruktúry
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozvoj leteckej infraštruktúry a leteckej dopravy v regióne, ktorej rozvoj má podporiť cestovný ruch, predovšetkým v súvislosti s kúpeľníctvom v meste Bojnice, ale taktiež má podporiť ďalší rozvoj rekreačného a športového lietania, ako voľnočasových aktivít súvisiacich s kvalitou života v regióne. Rozvoj leteckej infraštruktúry má prispieť taktiež k ďalšiemu rozvoju nových ekonomických sektorov investícií, vďaka blízkosti letiska v Prievidzi k priemyselnému parku. Opatrenia pre rozvoj leteckej infraštruktúry by mali byť zamerané na rozvoj zázemia letiska tak, aby dokázalo prispievať k podpore rozvoja cestovného ruchu a potenciálnych investícií.
Sledovaný cieľ	• Ďalší rozvoj infraštruktúry letiska a jeho zázemia • Zvýšenie využívania letiska v nadväznosti na rozvoj cestovného ruchu a pre potreby miestnych podnikov
Potenciálni nositelia projektov	• Aeroklub Prievidza • Prevádzkovatelia letísk • Podniky v regióne
Cieľové skupiny	• Verejnosť

- Návštevníci regiónu
- Podniky v regióne

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.1.8.3. Opatrenie I.4.3 Rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí

Názov opatrenia	I.4.3 Rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí
Pilier/priorita	I. – Mobilita a prepojenosť regiónu / I.4 Rozvoj ostatnej infraštruktúry
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozvoj fixných a mobilných vysokorýchlostných širokopásmových telekomunikačných sietí v regióne hornej Nitry. Opatrenie má prispieť nielen k zvýšeniu dostupnosti vysokorýchlostného internetu pre obyvateľstvo, ale má prispieť aj k vytvoreniu infraštruktúry potrebnej pre rozvoj nových sektorov ekonomiky, ktoré si vyžadujú kvalitnú a vysokorýchlostnú telekomunikačnú infraštruktúru. Opatrenie je tak zamerané nielen na zvyšovanie kvality života, ale aj na vytvorenie predpokladov pre nové formy práce, rozvoj inovácií, digitálnej ekonomiky a investícií v oblasti tzv. Industry 4.0.
Sledovaný cieľ	• Zvýšenie dostupnosti k fixným a mobilným vysokorýchlostným telekomunikačným sieťam • Zvýšenie využívania fixných a mobilných vysokorýchlostných sietí • Vytvorenie predpokladov pre rozvoj investícií v oblastiach vyžadujúcich vysokorýchlostné telekomunikačné siete
Potenciálni nositelia projektov	• Štát • Telekomunikační operátori • Mestá a obce
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Podniky v regióne
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2. Pilier II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie

6.2.1. Zdôvodnenie piliera a jeho prínos

Transformácia regiónu vyplývajúca z postupného útlmu ťažby uhlia a výroby energií z uhlia bude znamenať útlm ekonomickej činnosti a zamestnanosti v týchto odvetviach a bude si vyžadovať preorientovanie regionálnej ekonomiky na nové odvetvia, prípadne ďalší rozvoj už etablovaných odvetví. Pilier zameraný na podporu ekonomickej transformácie je preto najvýznamnejší zo všetkých štyroch pilierov akčného plánu. Zatiaľ čo ostatné piliere sú zamerané na zlepšovanie podmienok pre rozvoj ekonomiky (infraštruktúra, vzdelávanie), prípadne na zvyšovanie atraktivity regiónu a kvality života, ekonomický pilier je zameraný priamo na zabezpečenie budúcnosti regiónu z pohľadu zamestnanosti, ekonomických aktivít ľudí v regióne a nové sektory a odvetvia, na ktorých bude región stavať po ukončení ťažby uhlia.

Budúca ekonomika regiónu hornej Nitry by mala byť vyvážená z pohľadu štruktúry podnikateľských aktivít a zamestnanosti. V regióne sa už dnes etablojú významní veľkí zamestnávateľia, ktorí môžu v budúcnosti nahradiť zaniknuté pracovné miesta v ťažobnom priemysle, zároveň by však mal byť podporovaný aj rozvoj malého a stredného podnikania a rozvoj inovácií a odvetví s vyššou pridanou hodnotou.

Región hornej Nitry netrpí v súčasnosti vysokou nezamestnanosťou. Miera evidovanej nezamestnanosti ku koncu roka 2018 bola v okrese Prievidza 4,46% a v okrese Partizánske 2,96%, v oboch prípadoch pod priemerom za celé Slovensko⁶. Postupné utlmovanie banskej činnosti však bude viesť k nárastu zamestnanosti, k čomu môže prispieť aj ekonomická konjunktúra. Problémom regiónu je však odliv obyvateľov a starnutie obyvateľstva

Prínosom piliera Ekonomika, podnikanie a inovácie tak nemá byť len riešiť vzniknutú nezamestnanosť súvisiacu s ukončovaním ťažby uhlia, ale predovšetkým vytvorenie podmienok pre tvorbu nových pracovných miest v nových odvetviach, ktoré zabezpečia atraktivitu regiónu najmä pre mladú generáciu, aby z regiónu neodchádzala. Zároveň má napomôcť rozvoju nových ekonomických aktivít, nakoľko aj vzhľadom na vekovú štruktúru zamestnancov v ťažobnom priemysle v regióne sa dá predpokladať, že s postupným útlmom ťažby bude významný počet týchto zamestnancov odchádzať do dôchodku, prípadne predčasného dôchodku.

6.2.2. Východisková situácia

Ekonomika hornej Nitry je v súčasnosti diverzifikovaná. V okrese Prievidza je zastúpený okrem ťažobného priemyslu a energetiky taktiež strojársky priemysel, chemický priemysel, stavebníctvo, gumárstvo, potravinárstvo a zbrojársky priemysel. Okrem toho je v okrese rozvinutý aj cestovný ruch, predovšetkým orientovaný na kúpeľníctvo v meste Bojnice. V okrese Partizánske je priemysel zameraný predovšetkým na obuvníctvo a kožiarsky priemysel, ale taktiež na nábytkárstvo. Spoločnosť HBP a jej pridružené spoločnosti sú naďalej najväčším zamestnávateľom v regióne hornej Nitry. V závislosti od zdroja je uvádzaný počet zamestnancov od 3 000 do 4 000⁷. Ďalšie pracovné miesta sú naviazané na banské činnosti v odberateľsko-dodávateľskom reťazci, napríklad vo výrobe energie z hnedého uhlia. Medzi ďalšie veľké podniky v regióne patria napríklad Fortischem, GeWis Slovakia, Brose, Nestlé, Honeywell, Rialto, Contitech (Continental), SaarGummi, Vegum a Slovaktual, ktoré zamestnávajú kumulovane okolo 9 000 zamestnancov. Napriek diverzifikácii ekonomiky v regióne do rôznych sektorov priemyslu je výkonnosť ekonomiky z hľadiska pridanej hodnoty na obyvateľa pod priemerom Slovenska. Na základe údajov Štatistického úradu Slovenskej republiky, pridaná hodnota v priemysle na obyvateľa bola v rokoch od 2009 do 2016 pod úrovňou slovenského priemeru. V roku 2016 bola pridaná hodnota v priemysle na obyvateľa v okrese Prievidza 2 426 EUR a v okrese Partizánske 1 761 EUR oproti slovenskému priemeru 2 767 EUR⁸.

⁶ Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, December 2018, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

⁷ Počet zamestnancov závisí od toho, či sú zarátané len pozície priamo v banských činnostiach alebo aj v dcérskych spoločnostiach súvisiacich s banskou činnosťou, resp. aj zamestnanci dcérskych spoločností mimo banských činností.

⁸ Štatistický úrad Slovenskej republiky, StatData – Verejná databáza údajov

Významným zdrojom zamestnanosti a ekonomickej aktivity sú tiež mikro, malé a stredné podniky. Z tohto pohľadu je región hornej Nitry v porovnaní s priemerom Slovenska podpriemerný. Počet registrovaných podnikov v regióne za posledných niekoľko rokov stúpa, avšak klesá počet živnostníkov a samostatne zárobkovo činných osôb⁹. Malé a stredné podniky na Slovensku, vrátane regiónu hornej Nitry majú nízky inovačný potenciál. Problémami malých a stredných podnikov sú najmä nižšia produktivita, prístup k financovaniu a administratívna záťaž pri zakladaní a ďalšom rozvoji podnikania.

Región hornej Nitry je tiež pod priemerom Slovenska z hľadiska absorpcie finančnej pomoci z kohéznych a štrukturálnych fondov EÚ. V rokoch 2007-2015 bola celková suma regionálnych projektov z fondov EÚ 4,8 mld. EUR (mimo národných projektov), pričom v regióne hornej Nitry bola táto suma 144 mil. EUR. Okrem toho, hlavným prijímateľom pomoci je verejný sektor, čo značí aj nízku absorpciu fondov EÚ na strane súkromného sektora.

Ako bolo spomínané vyššie, z hľadiska nezamestnanosti je región hornej Nitry pod priemerom miery evidovanej nezamestnanosti na Slovensku. Ku koncu roka 2018 bola v okrese Prievidza miera evidovanej nezamestnanosti 4,46% a v okrese Partizánske 2,96%, zatiaľ čo priemer na Slovensku bol 5,04%. Úroveň nezamestnanosti v regióne predstavuje dobrú východiskovú pozíciu pre transformáciu z uhoľnej ekonomiky, nakoľko vytvára priestor pre absorpciu nových uchádzačov na trhu práce, ktorí prídu o zamestnanie v banskom sektore a súvisiacich činnostiach. Podľa správy Slovenskej akadémie vied by nárazové ukončenie banskej činnosti mohlo spôsobiť nárast nezamestnanosti v okrese Prievidza na približne 8% až 10%, nakoľko sa počíta aj so znížením nepriamej zamestnanosti v naviazaných odvetviach.

Predpokladá sa však postupné utlmovanie banskej činnosti, pričom časť zamestnancov banského sektora bude odchádzať do dôchodku alebo predčasného dôchodku. Podľa vekovej štruktúry zamestnancom baní je približne 45% vo veku nad 50 rokov, pričom v čase začiatku útlu banskej činnosti dosiahnu najmladší zamestnanci z tejto skupiny vek okolo 55 rokov. Pri postupnom utlmovaní ťažby a aj na základe plánov významných podnikov v regióne je predpoklad, že trh práce by mal byť schopný vytvoriť dostatočné množstvo nových pracovných príležitostí pre udržanie zamestnanosti a ekonomickej aktivity v regióne.

6.2.3. Cieľová situácia

Rámcovým cieľom piliera Ekonomika, inovácie a podnikanie je zabezpečiť zamestnanosť a ekonomickú aktivitu v regióne po útlyme ťažby hnedého uhlia a s ním spojených činností, a to rozvojom existujúcich sektorov ekonomiky v regióne, ako aj diverzifikáciou do nových sektorov. Cieľom je podporiť investície, ktoré vytvoria nové pracovné miesta v existujúcich a nových podnikoch a rozvojových projektoch zameraných na nové využitie hnedých parkov po banskej činnosti a po výrobe energie z hnedého uhlia, a taktiež podporiť zakladanie a rozvoj malých a stredných podnikov a podporiť inovačný potenciál podnikov v regióne.

V cieľovej situácii sa bude v regióne hornej Nitry rozvíjať diverzifikovaná ekonomika v symbióze s ochranou životného prostredia, a s využitím historického zamerania regiónu, napríklad v oblasti energetiky, chemického, gumárenského a zbrojárskeho priemyslu. Ekonomika regiónu má zabezpečiť na jednej strane nové pracovné príležitosti pre zamestnancov ťažobného priemyslu, ktorí budú v čase utlmovania banskej činnosti stále v produktívnom veku, ale predovšetkým sa musí zamerať na rozvoj atraktívnych pracovných príležitostí pre mladú generáciu, ktorú je potrebné v regióne hornej Nitry udržať a znížiť emigráciu z regiónu a s tým súvisiaci trend starnutia obyvateľstva.

V oblasti podnikania a inovácií je potrebné zlepšiť technickú podporu v regióne a posilniť asistenciu pri zakladaní a rozvoji malých a stredných podnikov, a taktiež asistenciu pri čerpaní podporných finančných nástrojov, či už fondov EÚ alebo národných fondov, čím sa zlepši absorpčná kapacita týchto fondov na strane súkromného sektora a zvýši inovačná aktivita podnikov.

Región hornej Nitry mal v minulosti silnú tradíciu aj v oblasti poľnohospodárstva. Tento sektor ekonomiky je možné tiež rozvíjať, najmä vzhľadom na potenciál využitia pozemkov HBP na poľnohospodársku činnosť,

⁹ PODPORA UHOĽNÝCH REGIÓNŮ V TRANSFORMÁCII – Sociálno-ekonomické analýzy pre podporu využívania EŠIF – Expertná štúdia Horná Nitra, Slovenská republika, Prognostický ústav, Slovenská akadémia vied

prípadne zameranie sa na rozvoj organického poľnohospodárstva v súvislosti s rozvojom udržateľnej a obehovej ekonomiky. Princípy obehovej ekonomiky by sa mali uplatňovať aj v iných sektoroch ekonomiky, ako napríklad podpora lokálnej produkcie a spotreby, udržateľného odpadového či vodného hospodárstva a energetiky.

Región by tiež mal stavať na tradícii cestovného ruchu, predovšetkým v nadväznosti na kúpeľníctvo, s prepojením na banskú tradíciu a iné turistické a voľnočasové atrakcie v regióne. Turistický ruch v regióne je doplnkovým a sezónnym sektorom ekonomiky. Rozvoj cestovného ruchu je možné podporiť prostredníctvom zlepšenia marketingu regiónu, integráciou ponuky turistického ruchu a investíciami do infraštruktúry cestovného ruchu.

6.2.4. Prehľad priorít a opatrení

Pilier Ekonomika, podnikanie a inovácie pozostáva z piatich priorít, ktoré sa ďalej členia na opatrenia nasledovne:

- Priorita II.1 Podpora inovácií, výskumu a vývoja
 - Opatrenie II.1.1 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky
 - Opatrenie II.1.2 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky
- Priorita II.2 Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest
 - Opatrenie II.2.1 Rozvoj priamych investícií do tvorby nových diverzifikovaných a udržateľných pracovných miest
 - Opatrenie II.2.2 Rozvoj investícií do tvorby pracovných miest v hnedých parkoch
- Priorita II.3 Podpora rozvoja malého a stredného podnikania
 - Opatrenie II.3.1 Podpora zakladania a technická pomoc malým a stredným podnikom
 - Opatrenie II.3.2 Podpora rozvoja malých a stredných podnikov
- Priorita II.4 Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky
 - Opatrenie II.4.1 Rozvoj podnikania v poľnohospodárstve a organického a obehového poľnohospodárstva
 - Opatrenie II.4.2 Rozvoj ostatných sektorov obehovej ekonomiky
- Priorita II.5 Podpora rozvoja cestovného ruchu
 - Opatrenie II.5.1 Rozvoj cestovného ruchu v nadväznosti na tradíciu regiónu
 - Opatrenie II.5.2 Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu v regióne

Priority a opatrenia v rámci piliera Ekonomika, podnikanie a inovácie sú bližšie popísané v nasledovných podkapitolách.

6.2.5. Priorita II.1 Podpora inovácií, výskumu a vývoja

Priorita je zameraná na zvýšenie inovačnej aktivity podnikov v regióne s cieľom podporovať výskum a vývoj a činnosti s vyššou pridanou hodnotou. Slovensko má celkovo problém s inovačným potenciálom a podporou inovácií, výskumu a vývoja, pričom región hornej Nitry nie je výnimkou. Z hľadiska čerpania pomoci z fondov EÚ patrí oblasť výskumu a inovácií k dlhodobým problémovým oblastiam.

Jednou z problémových oblastí týkajúcich sa inovácií, výskumu a vývoja je obmedzená kapacita predovšetkým malých a stredných podnikov v regióne pripraviť kvalitné inovatívne projekty, ktoré by sa mohli úspešne

uchádzať o finančnú podporu, či už z národne riadených fondov EÚ zameraných na inovácie, ale aj z centrálne riadených dotačných programov EÚ, ako napríklad Horizont 2020. Väčšie spoločnosti v regióne hornej Nitry už dnes realizujú výskum a vývoj, pričom do budúcnosti plánujú výskumné aktivity ďalej rozširovať. Je však potrebné zapojiť do inovačných aktivít aj malé a stredné podniky a prepojiť ich tiež na vzdelávacie inštitúcie.

Podpora inovácií v regióne by mala byť v súlade s víziou transformácie regiónu z uhoľnej ekonomiky na nové sektory ekonomiky, zároveň by však mala stavať aj na historickej špecializácii regiónu, predovšetkým na tradíciu energetiky, kde sa ponúkajú príležitosti na výskum a vývoj vo viacerých oblastiach, ako sú napríklad obnoviteľné zdroje energie, smart distribučné siete elektriny, smart riešenia v oblasti energetickej efektívnosti, a podobne.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
II.1.1 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky	- Inovačný potenciál miestnych podnikov je nízky, predovšetkým v malých a stredných podnikoch - Absorpčná schopnosť podnikov v regióne prijímať podpory z fondov EÚ je pod priemerom Slovenska - Výskum a vývoj v regióne pokrývajú v obmedzenej miere len väčšie podniky	- Zvýšiť inovačnú aktivitu malých a stredných podnikov v regióne podporou inovatívnych projektov zameraných na špecializáciu regiónu ako aj na nové sektory ekonomiky - Rozšíriť výskumné a vývojové aktivity veľkých podnikov v regióne - Prepojiť inovačné aktivity malých a stredných podnikov s veľkými podnikmi a vzdelávacími inštitúciami a vytvoriť tak inovačný ekosystém - Zlepšiť technickú podporu pre podniky pri príprave projektov výskumu a inovácií a pri žiadaní o financovanie z fondov EÚ
II.1.2 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky	- Región má tradíciu v sektore energetiky od spustenia elektrárne v Novákoch v 50-tych rokoch 20. storočia - Región však nie je lídrom v obnoviteľných zdrojoch energie a v inováciách v energetike	- Zachovať a ďalej rozvíjať sektor energetiky v regióne ako jedného z pilierov ekonomickej transformácie - Rozvíjať výskum a vývoj v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, energetickej efektívnosti, bezuhlíkovej energetiky a smart riešení v energetike

6.2.5.1. Opatrenie II.1.1 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky

Názov opatrenia	II.1.1 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.1 Podpora inovácií, výskumu a vývoja
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu inovácií, výskumu a vývoja vo veľkých podnikoch, ako aj na podporu inovačného potenciálu malých a stredných podnikov. Inovačný potenciál môže byť stavaný na tradičnej ekonomickej špecializácii regiónu s využitím existujúcich kvalifikovaných pracovných síl a infraštruktúry (banské technológie, gumárstvo, chemický priemysel, zbrojársky priemysel), ako aj na nových diverzifikovaných sektoroch ekonomiky (automobilový priemysel, elektromobilita, robotizácia, Industry 4.0). Opatrenie by malo riešiť nielen samotnú podporu inovácií, výskumu a vývoja a zvýšenie inovačnej aktivity v regióne, ale aj technickú podporu pre zvyšovanie inovatívneho potenciálu malých a stredných podnikov vo forme poradenstva pri príprave projektov a hľadaní zdrojov financovania a vytvorenie potrebnej podpornej infraštruktúry a inovačného ekosystému, prepájaním veľkých a malých podnikov, vzdelávacích a výskumných inštitúcií.
Sledovaný cieľ	• Zvýšiť inovačnú aktivitu malých a stredných podnikov v regióne podporou inovatívnych projektov zameraných na špecializáciu regiónu ako aj na nové sektory ekonomiky • Rozšíriť výskumné a vývojové aktivity veľkých podnikov v regióne • Prepojiť inovačné aktivity malých a stredných podnikov s veľkými podnikmi a vzdelávacími inštitúciami a vytvoriť tak inovačný ekosystém • Zlepšiť technickú podporu pre podniky pri príprave projektov výskumu a inovácií a pri žiadaní o financovanie z fondov EÚ
Potenciálni nositelia projektov	• Malé a stredné podniky • Veľké podniky • Vzdelávacie inštitúcie • Výskumné inštitúcie
Cieľové skupiny	• Študenti • Kvalifikovaná pracovná sila • Podniky v regióne
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.5.2. Opatrenie II.1.2 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky

Názov opatrenia	II.1.2 Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.1 Podpora inovácií, výskumu a vývoja
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu projektov inovácií, výskumu a vývoja v energetike v nadväznosti na históriu tohto sektora v regióne hornej Nitry. Uhoľné regióny sú často úzko previazané s energetikou a viaceré uhoľné regióny v transformácii sa snažia stavať na histórii energetiky a existujúcej kvalifikovanej pracovnej sile (napríklad regióny Limburg v Holandsku alebo Lužice v Nemecku). Opatrenia sú zameraná na novú energetiku, teda riešenia v oblasti obnoviteľných a nízkouhlíkových zdrojov energie a znižovaní ich investičných a prevádzkových nákladov, inovatívne riešenia v oblasti energetickej efektívnosti, inteligentných energetických sietí, skladovania energií a distribuovaných lokálnych obnoviteľných zdrojov energie.
Sledovaný cieľ	• Zachovať a ďalej rozvíjať sektor energetiky v regióne ako jedného z pilierov ekonomickej transformácie • Rozvíjať výskum a vývoj v oblasti obnoviteľných zdrojov energie, energetickej efektívnosti, bezuhlíkovej energetiky a smart riešení v energetike
Potenciálni nositelia projektov	• Podniky v regióne • Energetické podniky • Vzdelávacie inštitúcie • Výskumné inštitúcie • Mestá a obce
Cieľové skupiny	• Spotrebitelia energií • Výrobcovia energií • Študenti • Kvalifikovaná pracovná sila • Podniky v regióne
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.6. Priorita II.2 Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest

Ako bolo spomínané vyššie, počet zamestnancov spoločností HBP sa pohybuje od 3 000 do 4 000¹⁰, v závislosti od toho, ktoré činnosti a dcérske spoločnosti sú do počtu zahrnuté. Ďalšie pracovné miesta sú naviazané na banské činnosti v odberateľsko-dodávateľskom reťazci, napríklad vo výrobe energie z hnedého uhlia, kde pracuje priamo v elektrárni Nováky približne 240 zamestnancov, s celkovým vplyvom na zamestnanosť aj mimo elektrárne vo výške 500 pracovných miest¹¹.

Postupným ukončovaním ťažby uhlia a výroby elektriny a tepla z uhlia v regióne dôjde k zániku väčšiny pracovných miest v banskej činnosti, a časti pracovných miest v energetike (v závislosti od budúceho riešenia dodávok tepla a výroby elektriny v regióne). Priorita má preto za cieľ podporu tvorby nových udržateľných pracovných miest, a to v etablovaných podnikoch v regióne, ako aj v nových investíciách. Nové pracovné miesta by mali byť zamerané na jednej strane na zamestnateľnosť zamestnancov, ktorých pracovné miesta zaniknú v ťažobnom priemysle a nebudú ešte vo veku, v ktorom budú mať nárok na predčasný dôchodok, na druhej strane by mali byť zamerané tiež na mladú generáciu, ktorá bude vstupovať na trh práce už v procese transformácie regiónu z uhoľnej ekonomiky.

V súvislosti s podporou tvorby nových pracovných miest je potrebné zamerať sa aj na revitalizáciu tzv. hnedých parkov, teda priemyselných areálov, ktoré budú uvoľnené po ukončení banskej činnosti a čiastočne aj pri zmene výroby energií v regióne. V regióne hornej Nitry je momentálne nedostatok priemyselných parkov, ktoré by umožnili absorbovať väčšieho investora. Revitalizácia hnedých parkov by tak umožnila vytvoriť priestory pre nových investorov bez záberu dodatočnej pôdy, a zároveň potreby budovať nové inžinierske siete. Existujúce priemyselné areály HBP a ENO majú navyše vybudovanú aj železničnú infraštruktúru, ktorá by mohla byť využiteľná pre niektoré typy ťažšieho priemyslu.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
II.2.1 Rozvoj priamych investícií do tvorby nových diverzifikovaných a udržateľných pracovných miest	- Pri postupnom utlmanní ťažby hnedého uhlia môže zaniknúť do 4 000 pracovných miest v baniach a v závislosti od budúceho riešenia výroby energií v regióne do 500 pracovných miest v energetike - Nie všetci zamestnanci zo zaniknutých pracovných miest sa dostanú na trh práce, vzhľadom na to, že časť odíde do dôchodku alebo predčasného dôchodku - Viacere existujúce podniky v regióne indikujú nedostatok pracovnej sily	Tvorba nových pracovných miest mimo ťažobného priemyslu s cieľom vytvoriť pracovné príležitosti pre mladú generáciu a pre zamestnancov ťažobného priemyslu, ktorí vplyvom útlmu ťažby uhlia prídu o prácu
II.2.2 Rozvoj investícií do tvorby pracovných miest v hnedých parkoch	V regióne hornej Nitry je momentálne obmedzený priestor na umiestnenie väčších investícií v nových	Zmapovanie potenciálu hnedých priemyselných parkov v regióne

¹⁰ Počet zamestnancov závisí od toho, či sú zarátané len pozície priamo v banských činnostiach alebo aj v dcérskych spoločnostiach súvisiacich s banskou činnosťou, resp. aj zamestnanci dcérskych spoločností mimo banských činností.

¹¹ Slovenské elektrárne, a.s.

- priemyselných parkoch
- Zároveň je v regióne viacero hnedých priemyselných parkov, ktoré ale nie sú zmapované z hľadiska dostupnej rozlohy, inžinierskych sietí, vlastníctva, a pod.
- Útlmom ťažby uhlia sa uvoľnia veľké priemyselné areály v priestoroch HBP a čiastočne aj v priestoroch ENO, ktoré môžu byť revitalizované a následne ďalej využívané
- Revitalizácia priemyselných areálov HBP a ENO pre ich ďalšie využitie
- Umiestňovanie nových investícií do revitalizovaných hnedých parkov a tvorby nových pracovných miest v hnedých parkoch

6.2.6.1. Opatrenie II.2.1 Rozvoj priamych investícií do tvorby nových diverzifikovaných a udržateľných pracovných miest

Názov opatrenia	II.2.1 Rozvoj priamych investícií do tvorby nových diverzifikovaných a udržateľných pracovných miest
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.2 Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu tvorby nových pracovných miest v regióne hornej Nitry v existujúcich diverzifikovaných odvetviach, ako napríklad strojárstvo, gumárstvo, chemický priemysel, obuvníctvo, energetika, ako aj v potenciálnych nových odvetviach, s cieľom zabezpečiť plynulú absorpciu pracovných síl prichádzajúcich na trh práce ako výsledok postupného utlmovania ťažby uhlia. Zároveň má opatrenie podporiť tvorbu nových atraktívnych pracovných miest s cieľom udržať mladú generáciu v regióne hornej Nitry prostredníctvom dlhodobu udržateľných pracovných príležitostí.
Sledovaný cieľ	• Tvorba nových pracovných miest mimo ťažobného priemyslu s cieľom vytvoriť pracovné príležitosti pre mladú generáciu a pre zamestnancov ťažobného priemyslu, ktorí vplyvom útlmu ťažby uhlia prídu o prácu
Potenciálni nositelia projektov	• Podniky v regióne • Potenciálni noví investori
Cieľové skupiny	• Nezamestnaní • Zamestnanci v ťažobnom priemysle • Študenti a absolventi
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.6.2. Opatrenie II.2.2 Rozvoj investícií do tvorby pracovných miest v hnedých parkoch

Názov opatrenia	II.2.2 Rozvoj investícií do tvorby pracovných miest v hnedých parkoch
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.2 Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu revitalizácie existujúcich hnedých priemyselných parkov a areálov s cieľom ich nového ekonomického využitia ako alternatívy k záberu pôdy na výstavbu nových priemyselných parkov. Opatrenie je tiež zamerané na revitalizáciu priemyselných areálov, ktoré budú uvoľnené pri útlme banskej činnosti v priestoroch HBP a čiastočne aj v priestoroch ENO.
Sledovaný cieľ	• Zmapovanie potenciálu hnedých priemyselných parkov v regióne • Revitalizácia priemyselných areálov HBP a ENO pre ich ďalšie využitie • Umiestňovanie nových investícií do revitalizovaných hnedých parkov a tvorba nových pracovných miest v hnedých parkoch
Potenciálni nositelia projektov	• HBP • Slovenské elektrárne • Mestá a obce • Podniky v regióne • Potenciálni noví investori
Cieľové skupiny	• Nezamestnaní • Zamestnanci v ťažobnom priemysle • Študenti a absolventi
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.7. Priorita II.3 Podpora rozvoja malého a stredného podnikania

Okrem veľkých investícií, ktoré môžu byť kľúčové z hľadiska udržania zamestnanosti v regióne po útlme ťažby uhlia je potrebné podporovať aj rozvoj malého a stredného podnikania, ktoré môže vytvárať nové pracovné miesta v širokej škále oblastí, v službách, v cestovnom ruchu, v nadväznosti na odberateľsko-dodávateľské reťazce veľkých podnikov, a tiež v oblastiach s vyššou pridanou hodnotou, vo výskume a vývoji a v inovatívnych odvetviach. Aktivita malých a stredných podnikov v regióne je pod priemerom Slovenska, aj keď v posledných rokoch počet malých a stredných podnikov narastá.

Pre začínajúcich podnikateľov v regióne je potrebné rozšíriť tiež technickú asistenciu pri zakladaní a ďalšom rozvoji podnikania, či už vo forme podnikateľských poradenských centier, podnikateľských inkubátorov alebo akceleratorov. Malé a stredné podniky v regióne majú taktiež zníženú absorpčnú schopnosť fondov EÚ z dôvodu nedostatočných kapacít na prípravu projektov, prípadne z dôvodu nedostatku skúseností s prípravou

projektov a s procesmi uchádzania sa o financovanie z fondov EÚ. Z tohto hľadiska sa preto priorita zameriava aj na zlepšenie technickej podpory pre malé a stredné podniky v oblasti rozbehu podnikania, ako aj v oblasti využívania rôznych zdrojov financovania.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
II.3.1 Podpora zakladania a technická pomoc malým a stredným podnikom	- Malé a stredné podniky majú nízku absorpčnú schopnosť v čerpaní pomoci z fondov EÚ, z dôvodu nedostatočných technických kapacít a skúseností s prípravou projektov - Malé a stredné podniky v regióne indikujú potrebu väčšej asistencie pri rozbehu a rozvoji podnikania	- Rozšírenie technickej asistencie pri zakladaní podnikov a pri ich ďalšom rozvoji - Zvýšenie informovanosti o možnostiach čerpania pomoci z fondov EÚ pre malé a stredné podniky a poskytovanie poradenstva pri príprave projektov pre čerpanie pomoci z fondov EÚ
II.3.2 Podpora rozvoja malých a stredných podnikov	- Aktivita malých a stredných podnikov je pod priemerom Slovenska, avšak počet malých a stredných podnikov v posledných rokoch narastá - Ekonomické výsledky malých a stredných podnikov v regióne sú však nad priemerom Slovenska - Zároveň však klesá počet fyzických osôb – podnikateľov a samostatne zárobkovo činných osôb	Rast aktivity malých a stredných podnikov v regióne a tvorba nových pracovných miest v malých a stredných podnikoch s cieľom vytvoriť pracovné príležitosti pre mladú generáciu a pre zamestnancov ťažobného priemyslu, ktorí vplyvom útlmu ťažby uhlia prídu o prácu

6.2.7.1. Opatrenie II.3.1 Podpora zakladania a technická pomoc malým a stredným podnikom

Názov opatrenia	II.3.1 Podpora zakladania a technická pomoc malým a stredným podnikom
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.3 Podpora rozvoja malého a stredného podnikania
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozširovanie a zlepšovanie podpory pre malé a stredné podniky a pre začínajúcich podnikateľov vo fáze rozbehu podnikania a jeho následnom rozvoji, napríklad vo forme konzultácii, poradenstva pri príprave podnikateľského plánu, poradenstva pri administratívnych úkonoch spojených s podnikaním, poradenstva v oblasti financovania podnikania, a pod. Opatrenie je tiež zamerané na zlepšenie informovanosti malých a stredných podnikov v oblasti možností čerpania pomoci z fondov EÚ a poradenstva

zameraného na procesy spojené s čerpaním pomoci z fondov EÚ a so spracovaním projektov zameraných na čerpanie pomoci z fondov EÚ.

Sledovaný cieľ	• Rozšírenie technickej asistencie pri zakladaní podnikov a pri ich ďalšom rozvoji • Zvýšenie informovanosti o možnostiach čerpania pomoci z fondov EÚ pre malé a stredné podniky a poskytovanie poradenstva pri príprave projektov pre čerpanie pomoci z fondov EÚ
Potenciálni nositelia projektov	• Mestá a obce • SBA • Neziskové organizácie
Cieľové skupiny	• Malé a stredné podniky • Začínajúci podnikatelia
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.7.2. Opatrenie II.3.2 Podpora rozvoja malých a stredných podnikov

Názov opatrenia	II.3.2 Podpora rozvoja malých a stredných podnikov
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.3 Podpora rozvoja malého a stredného podnikania
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu vytvárania nových pracovných miest v malých a stredných podnikoch a na podporu nových podnikateľských zámerov malých a stredných podnikov v regióne, zameraných na zabezpečenie nových pracovných príležitostí s cieľom zabrániť rastu nezamestnanosti v súvislosti s ukončovaním banskej činnosti. Opatrenie je predovšetkým zamerané na podporu rozvoja malého a stredného podnikania v súlade s víziou transformácie regiónu horná Nitra v nových sektoroch ekonomiky, ako aj so zameraním na inovácie, výskum a vývoj, služby a činnosti s vyššou pridanou hodnotou.
Sledovaný cieľ	• Rast aktivity malých a stredných podnikov v regióne a tvorba nových pracovných miest v malých a stredných podnikoch s cieľom vytvoriť pracovné príležitosti pre mladú generáciu a pre zamestnancov ťažobného priemyslu, ktorí vplyvom útlmu ťažby uhlia prídu o prácu
Potenciálni nositelia projektov	• Mestá a obce • SBA • Neziskové organizácie
Cieľové skupiny	• Malé a stredné podniky • Začínajúci podnikatelia

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.2.8. Priorita II.4 Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky

Udržateľná obehová ekonomika je súčasťou vízie definovanej v Stratégii environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030¹². Obehová ekonomika je založená na udržateľnom využívaní zdrojov v uzatvorenom cykle od ich získavania, použitia vo výrobe, distribúcii, spotrebe a následnom opätovnom využití materiálov. Jedným z konceptov obehovej ekonomiky je aj využívanie lokálnych zdrojov ich naviazaním na lokálnu spotrebu.

V tejto súvislosti sa priorita zameriava na podporu lokálneho poľnohospodárstva a ďalších aspektov obehovej ekonomiky, ako napríklad udržateľné odpadové hospodárstvo a vodné hospodárstvo.

Región hornej Nitry má tradíciu v oblasti poľnohospodárstva v rastlinnej aj živočíšnej výrobe. Región bol silný v oblasti chovu bravčového a hovädzieho dobytku a výrobkov z nich, ako mäso a mlieko. Bohatú tradíciu v regióne má tiež ovocinárstvo, najmä v oblasti Nitrianskeho Pravna a vo Vesteníckej doline. Hornonitriansky región má v porovnaní s väčšinou ostatných regiónov Slovenska výhodu v podobe dostupnej poľnohospodárskej pôdy, ktorá nie je tak roztrieštená a je pod veľkou kontrolou Slovenského pozemkového fondu¹³. Podpora rozvoja podnikania v poľnohospodárstve by sa mala zameriavať predovšetkým na obehové a organické poľnohospodárstvo a na využitie pôdy, ktorá nie je využívaná z dôvodu banskej činnosti.

Podpora iných projektov obehovej ekonomiky by mala byť zameraná na integráciu projektov priemyselnej výroby a odpadového alebo vodného hospodárstva, napríklad vo forme energetického zhodnocovania odpadu alebo využívania odpadových materiálov vo výrobe produktov. Súčasťou opatrení je tiež zvyšovanie informovanosti verejnosti o obehovej ekonomike a udržateľnom rozvoji.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
II.4.1 Rozvoj podnikania v poľnohospodárstve a organického a obehového poľnohospodárstva	- Región hornej Nitry má tradíciu v rastlinnej aj živočíšnej poľnohospodárskej výrobe - Pozemky v regióne sú menej roztrieštené, ako v iných regiónoch Slovenska - Existuje potenciál využitia pôdy, ktorá dnes nie je využívaná z dôvodu banskej činnosti - Existuje potenciál využívania banského tepla v poľnohospodárskej výrobe (napríklad skleníkové poľnohospodárstvo)	- Tvorba nových pracovných miest v oblasti obehového a organického poľnohospodárstva v regióne - Zvýšenie využívania nevyužívanej pôdy na nové poľnohospodárske činnosti - Sanácia a revitalizácia kontaminovanej pôdy v regióne

¹² Zelenšie Slovensko, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, September 2018

¹³ PODPORA UHOĽNÝCH REGIÓNOV V TRANSFORMÁCII – Sociálno-ekonomické analýzy pre podporu využívania EŠIF – Expertná štúdia Horná Nitra, Slovenská republika, Prognostický ústav, Slovenská akadémia vied

- Viaceré lokality v regióne majú problém so znečistením pôdy arzénom

II.4.2 Rozvoj ostatných sektorov obehovej ekonomiky

- Princípy obehovej ekonomiky nie sú v regióne dostatočne uplatňované
- Slovensko, ako aj región hornej Nitry, má nedostatky v udržateľnom nakladaní s odpadmi
- Zvýšenie energetického zhodnocovania odpadov, recyklácie a druhotného využívania odpadov vo výrobnom procese
- Zvyšovanie informovanosti verejnosti v súvislosti s obehovou ekonomikou

6.2.8.1. Opatrenie II.4.1 Rozvoj podnikania v poľnohospodárstve a organického a obehového poľnohospodárstva

Názov opatrenia	II.4.1 Rozvoj podnikania v poľnohospodárstve a organického a obehového poľnohospodárstva
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.4 Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu tvorby nových pracovných miest v oblasti poľnohospodárstva, obzvlášť zameraných na organické poľnohospodárstvo. Cieľom je nadviazať na tradíciu poľnohospodárstva v regióne a rozvíjať princípy organického a obehového hospodárstva v poľnohospodárstve. Opatrenie je tiež zamerané na podporu projektov nového využitia nevyužívanej pôdy, ktorá môže byť využitá na rôzne poľnohospodárske účely, či už pre potreby potravinárstva alebo pestovania energetických plodín. Vzhľadom na kontamináciu pôdy v regióne je opatrenie zamerané aj na rekultiváciu pôdy s cieľom umožniť budúce poľnohospodárske využitie.
Sledovaný cieľ	• Tvorba nových pracovných miest v oblasti obehového a organického poľnohospodárstva v regióne • Zvýšenie využívania nevyužívanej pôdy na nové poľnohospodárske činnosti • Sanácia a revitalizácia kontaminovanej pôdy v regióne
Potenciálni nositelia projektov	• Poľnohospodárske podniky • Malí farmári
Cieľové skupiny	• Spotrebitelia • Nezamestnaní
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.8.2. Opatrenie II.4.2 Rozvoj ostatných sektorov obehovej ekonomiky

Názov opatrenia	II.4.3 Rozvoj ostatných sektorov obehovej ekonomiky
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.4 Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu projektov obehovej ekonomiky v rôznych odvetviach. Príkladom zavádzania princípov obehového hospodárstva sú projekty zamerané na druhotné využívanie odpadov, ktorého rôzne formy majú priniesť zníženie podielu skládkovaného odpadu v regióne. Druhotné spracovanie odpadov napríklad pre potreby výroby energií môže byť previazané s otázkou riešenia nového zdroja tepla po ukončení výroby elektriny a tepla z hnedého uhlia v ENO. Podporou projektov zameraných na obehovú ekonomiku sa zároveň podporí tvorba nových pracovných miest v regióne a integrujú sa ciele akčného plánu zameraná na zamestnanosť, životné prostredie a udržateľné hospodárstvo. Opatrenie má za cieľ tiež podporiť zvýšenie informovanosti a povedomia verejnosti v oblasti obehového hospodárstva, trvalo udržateľného rozvoja, ako aj sebastačnej regionálnej ekonomiky založenej na lokálnej produkcii a spotrebe.
Sledovaný cieľ	• Zvýšenie energetického zhodnocovania odpadov, recyklácie a druhotného využívania odpadov vo výrobnom procese • Zvyšovanie informovanosti verejnosti v súvislosti s obehovou ekonomikou
Potenciálni nositelia projektov	• Podniky v regióne • Noví investori • Mestá a obce • Neziskové organizácie
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Nezamestnaní • Kvalifikovaná pracovná sila
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.9. Priorita II.5 Podpora rozvoja cestovného ruchu

Región Hornej Nitry má potenciál na ďalší rozvoj turizmu ako doplnkového sektora v rámci ekonomickej transformácie. Atrakcie cestovného ruchu sú koncentrované hlavne v okrese Prievidza, predovšetkým v súvislosti s kúpeľníctvom v meste Bojnice. Spolu s kúpeľníctvom sú hlavnými atrakciami Bojnický zámok a ZOO. Cestovný ruch v okrese Partizánske je obmedzený. V roku 2017 bol priemerný počet prenocovaní návštevníkov v okrese Prievidza okolo 4 noci, zatiaľ čo v okrese Partizánske len okolo 2 noci.

Jednou z bariér ďalšieho rozvoja cestovného ruchu v regióne je horšia dostupnosť regiónu v súvislosti s nedostavanou infraštruktúrou. Lepšia dostupnosť na sieť diaľnic a rýchlostných ciest, ako aj lepšie využívanie leteckej infraštruktúry, môže prispieť k rozvoju cestovného ruchu v regióne.

Z hľadiska budúceho rozvoja turizmu je dôležité potenciál cestovného ruchu diverzifikovať s cieľom zabezpečiť celoročný potenciál a zmierniť sezónnu volatilitu dopytu po službách cestovného ruchu v regióne. Región má v rámci transformácie príležitosť stavať na banskej tradícii a ponúknuť v tejto súvislosti nové turistické atrakcie využitím potenciálu konverzie industriálnych areálov, ako aj transformácie dopadov banskej činnosti na turistické využitie (mokrade vzniknuté poklesom terénu v oblasti Novák).

V rámci budúceho rozvoja turistického ruchu je potrebné zlepšiť aj infraštruktúru cestovného ruchu. To zahŕňa zvýšenie informovanosti o cestovnom ruchu v regióne, zlepšenie marketingových aktivít, integrácia turistických atrakcií v regióne, ako aj rozvoj informačných centier cestovného ruchu a rozvoj podpornej infraštruktúry, ako sú napríklad cyklocesty a rozvoj infraštruktúry letiska.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
II.5.1 Rozvoj cestovného ruchu v nadväznosti na tradíciu regiónu	- Cestovný ruch je koncentrovaný v okrese Prievidza a naviazaný na kúpeľníctvo, zámok a ZOO v meste Bojnice - Priemerný počet prenocovaní v okrese Prievidza je 4 noci, v okrese Partizánske 2 noci - Nedostatočná ponuka produktov a služieb cestovného ruchu s celoročným využitím - Bariérou ďalšieho rozvoja cestovného ruchu je dostupnosť regiónu z dôvodu nedostavanej infraštruktúry	- Využitie potenciálu banskej tradície regiónu pre rozvoj cestovného ruchu - Využitie konverzie industriálnych areálov a území postihnutých banskou činnosťou v cestovnom ruchu - Rast cestovného ruchu prispievajúceho k ekonomickej transformácii a diverzifikácii regiónu
II.5.2 Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu v regióne	- Cielený marketing cestovného ruchu je nedostatočný - Nedostatočná spolupráca subjektov cestovného ruchu a integrácia produktov a služieb cestovného ruchu - Nedostatočná úroveň podpornej infraštruktúry cestovného ruchu (turistické chodníky, cyklotrasy)	- Zlepšenie informovanosti a marketingových aktivít cestovného ruchu v regióne - Prepájanie ponuky produktov a služieb cestovného ruchu v regióne - Zlepšenie podpornej infraštruktúry cestovného ruchu v regióne (informačné centrá, turistické chodníky, cyklotrasy)

6.2.9.1. Opatrenie II.5.1 Rozvoj cestovného ruchu v nadväznosti na tradíciu regiónu

Názov opatrenia	II.5.1 Rozvoj cestovného ruchu v nadväznosti na tradíciu regiónu
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.5 Podpora rozvoja cestovného ruchu
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu projektov rozvoja cestovného ruchu a tvorby nových pracovných miest v sektore cestovného ruchu, so zameraním sa na ďalší rozvoj hlavných atrakcií regiónu a nových atrakcií zameraných na využitie potenciálu banskej tradície v regióne, napríklad konverziou časti banských areálov a území vzniknutých banskou činnosťou na využitie pre potreby turizmu, rekreácie a voľnočasových aktivít.
Sledovaný cieľ	- Využitie potenciálu banskej tradície regiónu pre rozvoj cestovného ruchu - Využitie konverzie industriálnych areálov a území postihnutých banskou činnosťou v cestovnom ruchu - Rast cestovného ruchu prispievajúceho k ekonomickej transformácii a diverzifikácii regiónu
Potenciálni nositelia projektov	- Podniky v regióne - HBP - Mestá a obce
Cieľové skupiny	- Návštevníci regiónu - Verejnosť - Nezamestnaní
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.2.9.2. Opatrenie II.5.2 Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu v regióne

Názov opatrenia	II.5.2 Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu v regióne
Pilier/priorita	II. – Ekonomika, podnikanie a inovácie / II.5 Podpora rozvoja cestovného ruchu
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu rozvoja cestovného ruchu v regióne prostredníctvom marketingových aktivít, informačných kampaní a prepájania ponuky atrakcií cestovného ruchu. Opatrenie je ďalej zamerané na podporu rozvoja infraštruktúry cestovného ruchu, ako napríklad podporu rekonštrukcií a budovania nových turistických chodníkov, cyklotrás, informačných centier a ďalšej podpornej infraštruktúry.
Sledovaný cieľ	Zlepšenie informovanosti a marketingových aktivít cestovného ruchu

v regióne

- Prepájanie ponuky produktov a služieb cestovného ruchu v regióne
- Zlepšenie podpornej infraštruktúry cestovného ruchu v regióne (informačné centrá, turistické chodníky, cyklotrasy)

Potenciálni nositelia projektov

- Podniky v regióne
- Mestá a obce
- Samosprávny kraj
- HBP
- Neziskové organizácie

Cieľové skupiny

- Návštevníci regiónu
- Verejnosť
- Nezamestnaní

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.3. Pilier III. – Udržateľné životné prostredie

6.3.1. Zdôvodnenie piliera a jeho prínos

Banská činnosť a výroba energií z hnedého uhlia má výrazný dopad na životné prostredie vo forme environmentálnych záťaží a opatrení, ktoré bude z hľadiska životného prostredia potrebné realizovať v súvislosti s uhlňovaním banskej činnosti. Pre ukončovanie banskej činnosti existujú zákonné požiadavky, ktoré definuje zákon č. 51/1988 Zb. o banskej činnosti, výbušnínach a o štátnej banskej správe a príslušné vykonávacie predpisy. Okrem týchto zákonných požiadaviek však existujú aj iné environmentálne dopady, napríklad záťaž, kde nie je známy pôvodca, ktoré bude potrebné v rámci transformácie regiónu taktiež riešiť.

Zároveň je potrebné sa na otázku životného prostredia v procese transformácie pozeráť komplexne a riešiť aj nastavenie akčného plánu a budúcich ekonomických aktivít v regióne tak, aby boli v súlade s víziou transformácie regiónu Hornej Nitry, ktorou je rozvoj ekonomických činností v symbióze s čistým životným prostredím. Región je zaťažovaný negatívnymi environmentálnymi vplyvmi a v budúcnosti by sa mal preorientovať na ekonomické sektory s menším dopadom na životné prostredie.

Pilier Udržateľné životné prostredie je preto zameraný na podporu odstraňovania environmentálnych záťaží po banskej činnosti a iných činnostiach, ako aj na zlepšovanie životného prostredia do budúcnosti. Zároveň je v rámci piliera riešená aj otázka energetiky. Energetika je historicky dôležitý sektor ekonomiky v regióne vďaka výrobe elektriny a tepla v ENO. V procese transformácie bude potrebné riešiť otázku budúcnosti energetiky v regióne, predovšetkým z pohľadu dodávok tepla (horúcej vody a pary) mestám a obciam v regióne (Prievidza, Nováky, Zemianske Kostolany, Koš), ako aj niekoľkým priemyselným zákazníkom. Budúcnosť energetiky v regióne by mala zohľadňovať dopad na životné prostredie a zamerať sa na podporu nízkouhlíkovej energetiky, energetickej efektívnosti a smart riešení v energetike.

Podpora zlepšovania životného prostredia do budúcnosti by mala byť tiež zameraná na opatrenia v oblasti udržateľného odpadového hospodárstva, vodného hospodárstva, konverzie environmentálne zaťažených území a areálov.

6.3.2. Východisková situácia

Banská činnosť v regióne Hornej Nitry má viacero vplyvov na krajinu a životné prostredie. Banská činnosť spôsobuje napríklad povrchové terénne depresie, ako sú napríklad trhliny a pokles pôdy, ktoré majú dopad na poľnohospodárske a zalesnené pozemky a infraštruktúru. Pokles pôdy môže tiež spôsobiť zaplavenie poklesnutého územia, čo znemožní jeho využívanie na pôvodný účel. Banská činnosť má tiež dopad na vodné toky v území, v súvislosti s čím boli realizované preložky potokov.

V súvislosti s ukončovaním banskej činnosti bude potrebné tiež riešiť otázku bezpečného uzatvárania bankových priestorov. To zahŕňa bezpečnú a ekologickú demontáž zariadení v baniach a na povrchu, likvidáciu bankových diel a rekonštrukciu alebo likvidáciu stavieb na povrchu. Taktiež je potrebné riešiť asanáciu a rekultiváciu odkalísk z úpravy uhlia.

Okrem samotnej banskej činnosti má výrazný dopad na životné prostredie v regióne aj výroba energií z hnedého uhlia v ENO. Podľa informácií Slovenských elektrární obsahuje hnedé uhlie spaľované v ENO 30% popola a 2% síry. V roku 2015 prešli hlavné výrobné zariadenia ENO ekologizáciou tak, aby spĺňali prísne limity stanovené legislatívou EÚ platnou od roku 2016. V dôsledku toho bol zaznamenaný výrazný pokles emisií oxidu siričitého v roku 2017 v porovnaní s rokom 2015¹⁴. Súčasťou ENO sú tiež skládky a odkaliská popola s rozlohou 180 hektárov, kde je uložených okolo 40 miliónov ton popola, a ktorých ekologická sanácia a rekultivácia bude musieť byť taktiež riešená v rámci transformácie regiónu.

¹⁴ Slovenský hydrometeorologický ústav – Odbor Monitorovanie kvality ovzdušia, Hodnotenie kvality ovzdušia v Slovenskej republike 2017

Ďalším výrazným znečisťovateľom v regióne je chemická výroba v podniku Fortischem. Závod je jedným z piatich najväčších producentov tuhých znečisťujúcich látok v krajine. Podľa štúdie SAV¹⁵, ťažba nerastných surovín spolu s priemyselnou výrobou (vrátane energetiky) spôsobujú, že región Hornej Nitry je značne znečistený. Viac ako 55% obyvateľov žije v oblastiach s výrazne narušenou kvalitou životného prostredia. Čo sa týka znečistenia vôd, tak sa v tretej kvalitatívnej triede podzemnej vody¹⁶ nachádza 45% oblasti Prievidze, 83% oblasti Novák a 71% oblasti Bojníc. Z hľadiska znečistenia ovzdušia patrí prievidzský región medzi regióny Slovenskej republiky, ktoré produkujú najviac emisií základných znečisťujúcich látok a najmä oxidu siričitého a oxidov dusíka. Zároveň je prievidzský región regiónom najťažšie zaťažným emisiami tuhých znečisťujúcich látok na Slovensku.

6.3.3. Cieľová situácia

V rámci transformácie regiónu Horná Nitra z uhoľnej ekonomiky na novú diverzifikovanú ekonomiku budú riešené existujúce ekologické záťaž, a taktiež bezpečné a ekologické uzatvorenie banských priestorov. Nové riešenie výroby a dodávky tepla v regióne Hornej Nitry by malo byť založené na najlepšej dostupnej technológii z hľadiska dopadov na životné prostredie. Pri riešení výroby a dodávok tepla však treba brať do úvahy aj možnosti financovania, ekonomické dopady (predovšetkým na koncové ceny tepla), ako aj dopady na zamestnanosť v regióne. Riešenie výroby a dodávok tepla by tak malo byť najlepším možným riešením, berúc do úvahy všetky spomínané faktory.

Rozvoj nových sektorov ekonomiky by mal byť zameraný na odvetvia, ktoré budú v menšej miere znečisťovať životné prostredie v porovnaní so záťažou vyvolanou súčasným ťažobným priemyslom a výrobou elektrickej energie z hnedého uhlia. V rámci dlhodobej udržateľnosti energetiky v regióne by sa mali popri riešení náhrady zdroja tepla realizovať aj investície do obnoviteľných zdrojov energie, energetickej efektívnosti a smart riešení v energetike.

Cieľom v oblasti udržateľného životného prostredia nie je len odstránenie nevyhnutných environmentálnych dopadov, ale aj nepriamych a vyvolaných dopadov banskej činnosti, ako sú napríklad prepady pôdy, trhliny v pôde, znečistenie poľnohospodárskej pôdy a podzemných vôd. Zároveň by mali byť realizované environmentálne opatrenia, ktorá nesúvisia priamo s odstraňovaním následkov banskej činnosti, ale prispievajú k zlepšeniu životného prostredia v regióne, ktorý dlhodobo trpí znečistením ovzdušia, vody a pôdy. Príkladom je podpora v oblasti udržateľného odpadového hospodárstva, vodného hospodárstva (kanalizácie, čističky odpadových vôd), či rozvoj a ochrana území a podpora biodiverzity, ako napríklad mokrade, ktoré vznikli banskou činnosťou, a ktoré môžu byť využité aj v rámci kvality života, voľnočasových aktivít a podpore cestovného ruchu.

6.3.4. Prehľad priorít a opatrení

Pilier Udržateľné životné prostredie pozostáva z troch priorít, ktoré sa ďalej členia na opatrenia nasledovne:

- Priorita III.1 Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov
 - Opatrenie III.1.1 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených banskou činnosťou
 - Opatrenie III.1.2 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených inou činnosťou
- Priorita III.2 Rozvoj udržateľnej energetiky
 - Opatrenie III.2.1 Rozvoj udržateľného tepelného hospodárstva regiónu
 - Opatrenie III.2.2 Rozvoj nízkouhlíkovej energetiky v regióne

¹⁵ PODPORA UHOĽNÝCH REGIÓNOV V TRANSFORMÁCII – Sociálno-ekonomické analýzy pre podporu využívania EŠIF – Expertná štúdia Horná Nitra, Slovenská republika, Prognostický ústav, Slovenská akadémia vied

¹⁶ Päťstupňová škála kvality podzemných vôd (I. trieda – veľmi čistá voda až V. trieda – veľmi silno znečistená voda), <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=401&print=yes>, 1.3.2019

- Opatrenie III.2.3 Podpora energetickej efektívnosti v regióne
- Opatrenie III.2.4 Podpora smart riešení v energetike v regióne
- Priorita III.3 Zlepšovanie životného prostredia
 - Opatrenie III.3.1 Podpora investícií do udržateľného odpadového hospodárstva
 - Opatrenie III.3.2 Podpora investícií do udržateľného vodného hospodárstva
 - Opatrenie III.3.2 Podpora konverzie environmentálne zaťažených území a areálov

Priority a opatrenia v rámci piliera Udržateľné životné prostredie sú bližšie popísané v nasledovných podkapitolách.

6.3.5. Priorita III.1 Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov

Ako bolo spomínané vyššie, v regióne existujú rôzne environmentálne záťaže spôsobené banskou činnosťou, ako aj naviazanými činnosťami, ktoré majú vplyv na celkové životné prostredie v regióne Hornej Nitry. Tieto environmentálne záťaže môžu byť priame záťaže, ktoré vznikli banskou činnosťou alebo výrobou energií z hnedého uhlia (sklárky a odkaliská popola), ale aj rôzne vyvolané vplyvy na životné prostredie, ktoré sú výsledkom týchto činností (trhliny, prepady pôdy, dopady na infraštruktúru, znečistenie pôdy, a pod.). Okrem toho existujú environmentálne záťaže, pri ktorých nemusí byť známy pôvodca.

Priorita je zameraná na odstránenie týchto environmentálnych záťaží, iných vplyvov na krajinu a životné prostredie, ako aj na bezpečné a ekologické ukončovanie banskej činnosti. Opatrenia v rámci tejto priority by mali byť financované z rôznych zdrojov, pričom sa predpokladá financovanie aj priamo z finančných rezerv HBP na vykonanie tých opatrení, ktoré ukladá banskej spoločnosti v súvislosti s likvidáciou dobývacích priestorov a ukončovaním banskej činnosti zákon.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
III.1.1 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených banskou činnosťou	• V rámci banskej činnosti existujú environmentálne záťaže, ako napríklad sklárky a odkaliská • Zároveň sú zákonom stanovené požiadavky na likvidáciu dobývacích priestorov a na ukončenie banskej činnosti • V regióne existujú tiež vyvolané vplyvy banskej činnosti, ako sú napríklad trhliny, prepady pôdy, poškodenie infraštruktúry, nové biotopy, ktoré vznikli vplyvom banskej činnosti, ktoré bude potrebné tiež riešiť	• Sanácia a revitalizácia environmentálnych záťaží vyvolaných banskou činnosťou • Sanácia a revitalizácia negatívnych vplyvov banskej činnosti na dotknutých územiach • Bezpečná a ekologická likvidácia dobývacích priestorov a banských areálov
III.1.2 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených	• Ďalšie environmentálne záťaže v regióne existujú v súvislosti so spaľovaním hnedého uhlia	• Sanácia a revitalizácia environmentálnych záťaží v súvislosti s výrobou energií

inou činnosťou	pri výrobe elektriny a tepla • V súvislosti s výrobou energií v ENO existujú environmentálne záťaž v podobe dočasného a definitívneho odkaliska popola • Iné environmentálne vplyvy v regióne sú v podobe znečistenia pôdy a podzemných vôd	z hnedého uhlia • Revitalizácia znečistenej pôdy v regióne • Revitalizácia znečistených podzemných vôd v regióne
----------------	---	--

6.3.5.1. Opatrenie III.1.1 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených banskou činnosťou

Názov opatrenia	III.1.1 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených banskou činnosťou	
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.1 Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov	
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na odstraňovanie rôznych foriem environmentálnych záťaží a vplyvov vyvolaných banskou činnosťou, ako aj na bezpečné a ekologické ukončovanie banskej činnosti a likvidáciu dobývacích priestorov. Environmentálne záťaž zahŕňajú záťaž so známym aj neznámym pôvodcom, záťaž v areáloch vo vlastníctve HBP, ako aj vyvolané vplyvy banskej činnosti mimo ich vlastníctva. Tieto opatrenia majú byť financované z rôznych zdrojov, vrátane zdrojov HBP, ktoré spoločnosť tvorí pre potreby ukončovania banskej činnosti a revitalizáciu území, doplnené inými, aj nenávratnými zdrojmi financovania pre potreby zabezpečenia ochrany životného prostredia v procese ukončovania banskej činnosti.	
Sledovaný cieľ	• Sanácia a revitalizácia environmentálnych záťaží vyvolaných banskou činnosťou • Sanácia a revitalizácia negatívnych vplyvov banskej činnosti na dotknutých územiach • Bezpečná a ekologická likvidácia dobývacích priestorov a banských areálov	
Potenciálni nositelia projektov	• HBP • Štát	
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Mestá a obce	
Výber indikatívnych projektových zámerov		

6.3.5.2. Opatrenie III.1.2 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených inou činnosťou

Názov opatrenia	III.1.2 Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených inou činnosťou
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.1 Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na odstraňovanie rôznych foriem environmentálnych záťaží a vplyvov vyvolaných výrobou elektriny a tepla spaľovaním hnedého uhlia, ako aj na bezpečné a ekologické ukončovanie, resp. transformáciu činnosti ENO. Environmentálne záťaže zahŕňajú záťaže so známym aj neznámym pôvodcom, záťaže v areáloch vo vlastníctve Slovenských elektrární, ako aj vyvolané vplyvy zo spaľovania hnedého uhlia mimo ich vlastníctva. Tieto opatrenia majú byť financované z rôznych zdrojov, vrátane zdrojov Slovenských elektrární, doplnené inými, aj nenávratnými zdrojmi financovania pre potreby zabezpečenia ochrany životného prostredia v procese ukončovania banskej činnosti. Opatrenie je tiež zamerané na podporu projektov revitalizácie znečistených pôd a podzemných vôd v regióne, ktoré sú znečistené vplyvom banskej a iných priemyselných činností v regióne.
Sledovaný cieľ	• Sanácia a revitalizácia environmentálnych záťaží v súvislosti s výrobou energií z hnedého uhlia • Revitalizácia znečistenej pôdy v regióne • Revitalizácia znečistených podzemných vôd v regióne
Potenciálni nositelia projektov	• Slovenské elektrárne • Štát
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Mestá a obce • Vlastníci pôdy
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.3.6. Priorita III.2 Rozvoj udržateľnej energetiky

Región Hornej Nitry má tradíciu v energetike, keď tu už od roku 1953 pôsobí ENO. V 60-tych rokoch bola ENO najväčšou elektrárnou na Slovensku, pričom historicky najvyššia inštalovaná kapacita v elektrárni bola 516 MW a najvyššia výroba elektriny bola 2,5 TWh ročne. V súčasnosti je v prevádzke blok ENO A zameraný primárne na výrobu tepla s inštalovanou kapacitou 46 MW a bloky ENO B1 a B2, každý s inštalovanou kapacitou 110 MW. Bloky ENO B3 a B4 boli odstavené v roku 2015. Energetika je teda dôležitou súčasťou lokálnej

ekonomiky, existuje tu pre jej rozvoj zázemie a kvalifikovaná pracovná sila, a teda by mala byť súčasťou rozvojových aktivít v rámci transformácie regiónu.

Podobne sa k oblasti energetiky stavajú aj iné uhoľné regióny, ktoré sú v rôznych fázach procesu transformácie alebo procesom transformácie už prešli (napríklad regióny Limburg v Holandsku alebo Lužice v Nemecku). Cieľom je využiť tradíciu regiónu v oblasti energetiky a v procese transformácie regiónu podporovať aktivity a opatrenia zamerané na udržateľnú a nízkouhlíkovú energetiku, ako aj na opatrenia smerujúce k znižovaniu dopytu po energiách vo forme projektov energetickej efektívnosti v rôznych oblastiach, a na opatrenia zamerané na implementáciu smart riešení v energetike.

Jednou z kľúčových tém v rámci udržateľnej energetiky v regióne je výroba a dodávka tepla. Ako bolo spomínané, teplo pre veľkú časť regiónu je vyrábané v ENO z domáceho uhlia. Tento zdroj tepla bude musieť byť v rámci transformácie regiónu nahradený novým zdrojom tepla (vo forme zmeny paliva v ENO, prípadne úplne iným zdrojom alebo zdrojmi tepla v regióne). V súčasnosti zásobuje ENO horúcou vodou, prípadne parou, mestá Prievidza, Nováky, Zemianske Kostoľany a Koš, a tiež niekoľko priemyselných odberateľov. Nové riešenie výroby a dodávky tepla v regióne by malo brať do úvahy environmentálne aspekty, teda musí byť v súlade so všetkými environmentálnymi normami, zároveň by malo byť aj dlhodobé environmentálne udržateľné. Z hľadiska budúcej výroby a dodávky tepla je dôležitým faktorom aj cena tepla pre koncového zákazníka. Rôzne alternatívy riešenia majú tiež rôzne nároky na finančnú podporu samotnej investície alebo prevádzky. Zvolená technológia má zároveň aj dopad na počet pracovných miest, ktoré budú v rámci výroby a dodávky tepla vytvorené. Všetky tieto hľadiská by mali byť brané do úvahy pri riešení tepelnej energetiky v regióne tak, aby zvolené riešenie bolo najlepším kompromisom pri zachovaní všetkých zákonných požiadaviek na životné prostredie.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
III.2.1 Rozvoj udržateľného tepelného hospodárstva regiónu	- ENO dnes vyrába teplo z domáceho uhlia a dodáva ho veľkej časti obyvateľstva v regióne, ako aj niekoľkým priemyselným odberateľom - Predpokladá sa, že s ukončením podpory výroby elektriny z domáceho uhlia sa ukončí aj výroba tepla z uhlia a bude potrebné riešiť otázku dodávok tepla existujúcim zákazníkom	Zabezpečiť najlepšie možné riešenie výroby a dodávky tepla pre súčasných odberateľov, zohľadňujúce dopad na cenu tepla pre odberateľov, zamestnanosť v regióne, možnosti finančnej podpory a dodržaním minimálne zákonných požiadaviek na životné prostredie
III.2.2 Rozvoj nízkouhlíkovej energetiky v regióne	- Podľa údajov Eurostatu klesol v posledných rokoch na Slovensku podiel energie z obnoviteľných zdrojov na koncovej spotrebe energie z 12,9% v roku 2015 na 12,0% v roku 2016 a na 11,5% v roku 2017 - V EÚ bol tento podiel v roku 2017 na úrovni 17,5%	- Zvýšenie priemyselných inštalácií obnoviteľných zdrojov energie v regióne Hornej Nitry - Zvýšenie inštalácií obnoviteľných zdrojov energie v domácnostiach - Zlepšenie informovanosti verejnosti o možnostiach inštalácie a financovania

	Podľa mapy obnoviteľných zdrojov energie¹⁷ región Hornej Nitry zaostáva v inštalácii obnoviteľných zdrojov oproti zvyšku Slovenska, aj v rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja	obnoviteľných zdrojov energie
III.2.3 Podpora energetickej efektívnosti v regióne	- Budúcnosť energetiky v regióne nie je len v nahradení výroby energie z uhlia inými zdrojmi, ale aj v úsporách energií v rezidenčných budovách, verejných budovách, vo verejnej infraštruktúre, v doprave a v priemysle - Slovensko má celkovo stále vysoký potenciál úspor energie, nakoľko energetická náročnosť ekonomiky je stále takmer dvakrát vyššia ako je priemer EÚ¹⁸	- Nárast opatrení energetickej efektívnosti v oblasti rezidenčných budov, verejných budov a infraštruktúry, v doprave a v priemysle - Zlepšenie informovanosti verejnosti o opatreniach v oblasti energetickej efektívnosti a možnostiach ich financovania
III.2.4 Podpora smart riešení v energetike v regióne	- Smart riešenia v energetike môžu prispieť k lepšiemu využívaniu obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti - Smart riešenia môžu zahŕňať napríklad inteligentné distribučné siete, manažment energií a energetických dát, inteligentné meracie systémy, infraštruktúru pre elektromobilitu, a pod.	Zvýšenie zavádzania riešení a inovácií v oblasti smart energetiky

6.3.6.1. Opatrenie III.2.1 Rozvoj udržateľného tepelného hospodárstva regiónu

Názov opatrenia	III.2.1 Rozvoj udržateľného tepelného hospodárstva regiónu
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.2 Rozvoj udržateľnej energetiky
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na riešenie budúceho spôsobu výroby a dodávka tepla v regióne hornej Nitry, predovšetkým spôsobené ukončením výroby tepla z domáceho uhlia, dotýkajúce sa odberateľov odoberajúcich teplo z ENO. Opatrenie má prispieť k zabezpečeniu takého náhradného riešenia výroby a dodávky tepla, ktoré bude najlepšou kombináciou z hľadiska cien pre odberateľov, dopadov

¹⁷ www.repowermap.org, 1.3.2019

¹⁸ Zelenšie Slovensko, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, September 2018

na životné prostredie a na zamestnanosť, ako aj z hľadiska možností finančnej podpory z rôznych podporných zdrojov (ako napríklad podpora OZE, podpora z fondov EÚ, národných fondov, prípadne iných zdrojov).

Sledovaný cieľ	• Zabezpečiť najlepšie možné riešenie výroby a dodávky tepla pre súčasných odberateľov, zohľadňujúce dopad na cenu tepla pre odberateľov, zamestnanosť v regióne, možnosti finančnej podpory a dodržaním minimálne zákonných požiadaviek na životné prostredie
Potenciálni nositelia projektov	• Slovenské elektrárne • HBP • Mestá a obce • Podnikatelia v regióne
Cieľové skupiny	• Spotrebitelia energií
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.3.6.2. Opatrenie III.2.2 Rozvoj nízkouhlíkovej energetiky v regióne

Názov opatrenia	III.2.2 Rozvoj nízkouhlíkovej energetiky v regióne
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.2 Rozvoj udržateľnej energetiky
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu rozvoja obnoviteľných zdrojov energie s cieľom podporiť prechod na nízkouhlíkovú a nízkoemisnú energetiku. Opatrenie má prispieť k rýchlejšej implementácii obnoviteľných zdrojov energie v regióne hornej Nitry, a to z hľadiska priemyselných inštalácií, ako aj inštalácií v domácnostiach. Opatrenie má tiež prispieť k zvýšeniu povedomia a informovanosti verejnosti o možnostiach využívania obnoviteľných zdrojov energie, možnostiach ich inštalácie a možnostiach využívania rôznych podporných schém na financovanie obnoviteľných zdrojov energie.
Sledovaný cieľ	• Zvýšenie priemyselných inštalácií obnoviteľných zdrojov energie v regióne Hornej Nitry • Zvýšenie inštalácií obnoviteľných zdrojov energie v domácnostiach • Zlepšenie informovanosti verejnosti o možnostiach inštalácie a financovania obnoviteľných zdrojov energie
Potenciálni nositelia projektov	• Domácnosti • Výrobcovia energií • Podnikatelia v regióne • Mestá a obce

Cieľové skupiny

- Spotrebitelia energií

**Výber indikatívnych
projektových zámerov**

6.3.6.3. Opatrenie III.2.3 Podpora energetickej efektívnosti v regióne

Názov opatrenia	III.2.3 Podpora energetickej efektívnosti v regióne
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.2 Rozvoj udržateľnej energetiky
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu implementácie riešení v oblasti energetickej efektívnosti s cieľom znížiť náročnosť na spotrebu energií v regióne, ako súčasť prechodu z uhoľnej energetiky na novú nízkouhlíkovú energetiku. Opatrenia energetickej efektívnosti sa týkajú širokého spektra oblastí, vrátane energetickej efektívnosti rezidenčných budov, verejných budov, ako aj energetickej efektívnosti v priemysle, energetickej efektívnosti verejnej infraštruktúry (napríklad verejné osvetlenie), a tiež energetickej efektívnosti v doprave. Opatrenie má tiež prispieť k zvýšeniu povedomia a informovanosti verejnosti o možných riešeniach v oblasti energetickej efektívnosti, ako aj o možnostiach financovania týchto riešení z rôznych zdrojov.
Sledovaný cieľ	• Nárast opatrení energetickej efektívnosti v oblasti rezidenčných budov, verejných budov a infraštruktúry, v doprave a v priemysle • Zlepšenie informovanosti verejnosti o opatreniach v oblasti energetickej efektívnosti a možnostiach ich financovania
Potenciálni nositelia projektov	• Domácnosti • Mestá a obce • Podnikatelia v regióne
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Spotrebitelia energií
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.3.6.4. Opatrenie III.2.4 Podpora smart riešení v energetike v regióne

Názov opatrenia	III.2.4 Podpora smart riešení v energetike v regióne
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.2 Rozvoj udržateľnej energetiky
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu smart riešení v energetike v regióne hornej

Nitry. Podpora zahŕňa výskum a vývoj v tejto oblasti, testovanie, ako aj implementáciu riešení a ich zavedenie do praxe. Opatrenie je úzko previazané s opatreniami týkajúcimi sa rozvoja inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky, podpory nízkouhlíkovej energetiky v regióne, ako aj podpory energetickej efektívnosti v regióne.

Opatrenie zahŕňa napríklad oblasti týkajúce sa inteligentných decentralizovaných a distribuovaných energetických sietí (smart grids/micro grids), manažmentu energií a energetických dát, inteligentných meracích systémov, infraštruktúry pre elektromobily, úložisk energií, a pod.

Sledovaný cieľ	• Zvýšenie zavádzania riešení a inovácií v oblasti smart energetiky
Potenciálni nositelia projektov	• Domácnosti • Mestá a obce • Podnikatelia v regióne • Energetické podniky
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Spotrebiteľia energií
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.3.7. Priorita III.3 Zlepšovanie životného prostredia

V rámci transformácie uhoľného regiónu je potrebné riešiť nielen existujúce environmentálne záťaž a environmentálne dopady banskej činnosti a priemyslu v regióne, ale tiež zlepšovanie životného prostredia do budúcnosti. Región hornej Nitry historicky trpí znečistením rôzneho druhu, napríklad znečistením ovzdušia, pôdy a podzemných vôd. Transformácia regiónu a akčný plán by teda mali viesť aj k zlepšeniu životného prostredia, s cieľom zvýšiť atraktivitu regiónu a znížiť dopady znečisteného životného prostredia na zdravie obyvateľstva.

Zlepšovanie životného prostredia by malo byť riešené v dvoch rovinách – v oblasti podpory udržateľného hospodárstva, ktoré by malo minimalizovať dopady na životné prostredie (napríklad v oblasti odpadového hospodárstva, vodného hospodárstva alebo pôdohospodárstva), ako aj v oblasti konverzie environmentálne zaťažených území a areálov na nové využitie, ktoré by prispievalo aj k zlepšovaniu životného prostredia.

V oblasti udržateľného odpadového hospodárstva v regióne je dôležité podporovať obehové dopadové hospodárstvo, ktoré by malo zahŕňať opatrenia na predchádzanie tvorby odpadov, ich recykláciu, energetické a iné zhodnotenie, s cieľom znížovať mieru skládkovania. Tá v trenčianskom kraji presahuje 70%¹⁹. Do roku 2035 by pritom podľa Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky malo klesnúť skládkovanie odpadu pod 25%²⁰. V samotnom meste Prievidza sa podiel zhodnocovaného odpadu pohyboval v rokoch 2011 až 2015 v rozmedzí medzi 20% až 30%, pričom plán do roku 2020 je zvýšiť tento podiel až na takmer 88%²¹.

Ako už bolo spomínané, v oblasti hornej Nitry je v tretej kvalitatívnej triede podzemných vôd 45% oblasti Prievidze, 83% oblasti Novák a 71% oblasti Bojníc. Z tohto dôvodu by mali byť podporované projekty zamerané na čistenie vodných tokov a odpadových vôd. Ďalšími opatreniami by mali byť aktivity zamerané na

¹⁹ Program odpadového hospodárstva Program mesta Prievidza na roky 2016 – 2020

²⁰ Zelenšie Slovensko, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, September 2018

²¹ Program odpadového hospodárstva Program mesta Prievidza na roky 2016 – 2020

udržateľnosť obehu vody, zadržiavanie vody v krajine, protipovodňovú ochranu a lepšie hospodárenie s vodou s cieľom obmedzovať sucho a nedostatok vody.

Vyššie spomínané opatrenia môžu byť realizované aj v súvislosti a s využitím konverzie environmentálne zaťažených území a areálov, napríklad environmentálnym využitím zaplavených území, ktoré vznikli ako dôsledok banskej činnosti, využitím banských vôd, prípadne realizáciou opatrení na zlepšenie životného prostredia v areáloch, v ktorých je realizovaná banská činnosť alebo výroba energií z hnedého uhlia.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
III.3.1 Podpora investícií do udržateľného odpadového a vodného hospodárstva	- Miera skládkovania v trenčianskom kraji presahuje 70% - V meste Prievidza je zhodnocovanie odpadu na úrovni 20%-30%, do roku 2020 by malo narásť na 88% - Veľký podiel podzemných vôd v regióne hornej Nitry je znečistených	- Znižovanie podielu skládkovania odpadu a zvyšovanie jeho zhodnocovania - Znižovanie tvorby odpadov - Zvýšenie kvality podzemných vôd a čistenie odpadových vôd - Zmierňovanie dopadov zmeny klímy v regióne
III.3.2 Podpora konverzie environmentálne zaťažených území a areálov	- Územia a areály, v ktorých je dnes vykonávaná banská činnosť a výroba energií z hnedého uhlia môžu byť potenciálne využité na realizáciu aktivít vedúcich k zlepšovaniu životného prostredia - Niektoré dopady banskej činnosti môžu byť ďalej využité v súvislosti s vodným hospodárstvom (mokrade, zaplavené územia) - Banská voda môže byť využitá v udržateľnom hospodárstve (využitie tepelného potenciálu)	Konverzia environmentálne zaťažených území a areálov s cieľom využitia na aktivity prispievajúce k zlepšovaniu životného prostredia

6.3.7.1. Opatrenie III.3.1 Podpora investícií do udržateľného odpadového a vodného hospodárstva

Názov opatrenia	III.3.1 Podpora investícií do udržateľného odpadového a vodného hospodárstva
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.3 Zlepšovanie životného prostredia
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu investícií do udržateľného a obehového odpadového a vodného hospodárstva, ktoré majú prispieť k zlepšovaniu životného

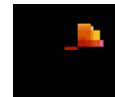
prostredia na hornej Nitre. Opatrenia majú byť v súlade s plánmi udržateľného rozvoja a stratégiou environmentálnej politiky a mali by viesť k napĺňaniu cieľov v oblasti znižovania emisií, čistoty ovzdušia, vody, pôdy, či ochrany chránených území.

Opatrenie je primárne zamerané na odpadové a vodné hospodárstvo, avšak v rámci neho môžu byť realizované aj iné projekty zamerané na zlepšovanie životného prostredia, ako aj opatrenia zamerané na zmierňovanie dopadov zmeny klímy (protipovodňové opatrenia, opatrenia na boj so suchom, vodozádržné opatrenia, a pod.).

Sledovaný cieľ	• Znižovanie podielu skládkovania odpadu a zvyšovanie jeho zhodnocovania • Znižovanie tvorby odpadov • Zvýšenie kvality podzemných vôd a čistenie odpadových vôd • Zmierňovanie dopadov zmeny klímy v regióne
Potenciálni nositelia projektov	• Mestá a obce • Podnikatelia v regióne • Spracovatelia odpadu • Štát
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Mestá a obce
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.3.7.2. Opatrenie III.3.2 Podpora konverzie environmentálne zaťažených území a areálov

Názov opatrenia	III.3.2 Podpora konverzie environmentálne zaťažených území a areálov
Pilier/priorita	III. – Udržateľné životné prostredie / III.3 Zlepšovanie životného prostredia
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu realizácie projektov v oblasti zlepšovania životného prostredia prostredníctvom konverzie environmentálne zaťažených území a areálov po banskej činnosti a výrobe elektriny z hnedého uhlia, resp. s využitím týchto území a areálov, prípadne využitím pozostatkov banskej činnosti, ako napríklad využitie banských vôd ako bezemisného zdroja tepla alebo využitie území dotknutých banskou činnosťou na aktivity vedúce k zlepšovaniu životného prostredia.
Sledovaný cieľ	• Konverzia environmentálne zaťažených území a areálov s cieľom využitia na aktivity prispievajúce k zlepšovaniu životného prostredia
Potenciálni nositelia	• HBP

projektov

- Slovenské elektrárne
- Mestá a obce
- Podnikatelia v regióne

Cieľové skupiny

- Verejnosť
- Mestá a obce

**Výber indikatívnych
projektových zámerov**

6.4. Pilier IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra

6.4.1. Zdôvodnenie piliera a jeho prínos

Kvalita života a sociálna infraštruktúra zahŕňa širšiu oblasť aktivít zameraných na jednej strane na riešenie problémov, ktoré banská činnosť a s ňou súvisiaca výroba energií z uhlia spôsobujú už v súčasnosti, a na druhej strane na riešenie problémov, ktoré vzniknú v súvislosti s transformáciou regiónu z uhoľnej ekonomiky. Banská činnosť dnes spôsobuje problémy predovšetkým v súvislosti so zdravím obyvateľstva, a to nielen priamo u zamestnancov banského sektora a s rizikami vyplývajúcimi z povahy ich práce, ale aj obyvateľstva, na ktoré vplýva znečistenie životného prostredia.

V budúcnosti bude potrebné riešiť dopady transformácie z uhoľnej ekonomiky v súvislosti s poklesom zamestnanosti v tradičnom banskom sektore a naviazaných sektoroch, ako napríklad rast nezamestnanosti, či potreba prispôsobenia vzdelávania v regióne na potreby trhu práce zameraného na nové rozvíjajúce sa sektory ekonomiky. V tejto súvislosti je potrebné riešiť prepojenie vzdelávania na trh práce v oblasti stredného školstva a duálneho vzdelávania, ako aj v oblasti vyššieho vzdelávania. V súvislosti s príchodom zamestnancov banského sektora na trh práce počas postupného utlmovania banskej činnosti bude potrebné posilniť aj mimoškolské vzdelávania a rekvalifikácie.

Zároveň má región problémy so starnutím obyvateľstva a s odlivom mladých ľudí. Preto je potrebné posilniť infraštruktúru zameranú na sociálnu starostlivosť o staršie skupiny obyvateľstva, ako aj zatriktívniť región pre mladých ľudí s cieľom udržať ich v regióne. Rozvoj nových sektorov ekonomiky, ako aj nových pracovných príležitostí vytvorí základné podmienky pre uplatnenie mladých ľudí v regióne, zároveň je však potrebné zvýšiť atraktivitu regiónu aj z pohľadu kvality života vo forme podpory kultúry, športových, rekreačných a voľnočasových aktivít, služieb pre občanov a dostupnosti bývania pre mladé rodiny.

6.4.2. Východisková situácia

V oblasti zdravia obyvateľstva má banská činnosť dopad priamo na zamestnancov baní pracujúcich v podzemí, ale prostredníctvom znečistenia životného prostredia môže mať vplyv aj na obyvateľov žijúcich v regióne. Podľa analýzy Inštitútu finančnej politiky bol pomer podielu invalidity k podielu zamestnanosti (index invalidity) v sektore 7-násobne vyšší v porovnaní s priemerom v hospodárstve. Podľa štúdie SAV²² je v okrese Prievidza pomer príjemcov invalidného dôchodku k ekonomicky aktívnemu obyvateľstvu 13,3%, čo je nadpriemerný stav oproti priemeru Slovenska, ktorý je 9,1%. Stredná dĺžka dožitia je však v regióne hornej Nitry porovnateľná s priemerom Slovenska, aj keď zaostáva za najvýkonnejšími regiónmi.

Z hľadiska demografického vývoja zaznamenali okresy Prievidza aj Partizánske úbytok obyvateľstva. Okres Prievidza stratil od roku 1998 okolo 4,5% obyvateľov, zatiaľ čo okres Partizánske stratil okolo 5% obyvateľov, pričom sa predpokladá, že tento trend bude pokračovať. Obyvateľstvo v oboch regiónoch zároveň starne. Podľa predpovede Prognostického ústavu SAV bol podiel obyvateľstva vo veku 24 až 54 rokov v celkovej populácii okresov Prievidza a Partizánske v roku 2017 na úrovni 45%, pričom sa očakáva, že príslušné podiely klesnú do roku 2040 na 33,2%, resp. 31,2%. Podiel populácie nad 64 rokov bol už v roku 2017 v týchto okresoch nad priemernou úrovňou na Slovensku (19%-20%), pričom sa predpokladá, že vzrastie do roku 2040 až na tretinu²³.

Z hľadiska sociálnych dopadov v súvislosti s útlmom banskej činnosti v regióne a možným nárastom nezamestnanosti sa predpokladá, že útlm bude postupný, a noví nezamestnaní budú prichádzať na trh práce tiež postupne. Na základe vekovej štruktúry HBP sa dá predpokladať, že v čase začiatku útlu banskej činnosti bude do 45% zamestnancov HBP v dôchodkovom, resp. v pred dôchodkovom veku, v ktorom časť zamestnancov bude mať nárok na predčasný dôchodok. Kľúčovou skupinou, na ktorú bude potrebné sa

²² PODPORA UHOĽNÝCH REGIÓNOV V TRANSFORMÁCII – Sociálno-ekonomické analýzy pre podporu využívania EŠIF – Expertná štúdia Horná Nitra, Slovenská republika, Prognostický ústav, Slovenská akadémia vied

²³ PODPORA UHOĽNÝCH REGIÓNOV V TRANSFORMÁCII – Sociálno-ekonomické analýzy pre podporu využívania EŠIF – Expertná štúdia Horná Nitra, Slovenská republika, Prognostický ústav, Slovenská akadémia vied

v procese transformácie zamerať, je skupina zamestnancov, ktorá je dnes vo veku 30 až 50 rokov, v ktorej sa predpokladá väčšie zastúpenie zamestnancov, ktorí pracujú v spoločnosti dlhodobo a nebudú mať skúsenosti s hľadaním si nového zamestnania a s procesmi, ktoré s tým súvisia. V tejto skupine sa môže nachádzať okolo 1 700 zamestnancov. V súvislosti s nimi bude potrebné pripraviť podporné programy zamerané na rekvalifikáciu a aktívnu pomoc s orientáciou na trhu práce a s hľadaním si nového zamestnania.

Z hľadiska vzdelávania sa rozbehla v regióne hornej Nitry spolupráca zamestnávateľov a stredných odborných škôl vo forme systému duálneho vzdelávania, kde súčasný počet zapojených študentov je 235 na 6 školách a v 18 podnikoch. V regióne pôsobí detašované pracovisko Fakulty manažmentu a informatiky Žilinskej univerzity v meste Prievidza.

6.4.3. Ciel'ová situácia

Okrem ekonomických, environmentálnych a infraštruktúrnych aspektov by transformácia regiónu horná Nitra mala tiež viesť k zvýšeniu kvality života v regióne a zvýšeniu jeho atraktivity. Zvyšovanie kvality života v regióne by malo odrážať potreby, ktoré dnes v regióne existujú, a ktoré vzniknú v procese transformácie.

V prvom rade bude potrebné posilniť sociálnu a zdravotnú infraštruktúru tak, aby zodpovedala požiadavkám vyplývajúcim zo starnutia obyvateľstva, ktoré bude v regióne starnúť rýchlejšie, ako je predpokladaný priemerný rast staršej populácie na Slovensku. Z tohto hľadiska bude potrebné rozvíjať služby zdravotnej a opatrovateľskej starostlivosti. Tieto služby je potrebné rozvíjať aj v súvislosti so zdravotným stavom obyvateľstva a zamestnancov ťažobného priemyslu, ktorý je ovplyvnený znečistením životného prostredia, resp. rizikovosťou práce v banských priestoroch.

V druhom rade je potrebné zabezpečiť podporné programy pre samotný proces transformácie regiónu. Tieto súvisia s príchodom nových nezamestnaných na trh práce, ktorých bude potrebné rekvalifikovať a umiestniť do nového zamestnania. V tejto súvislosti bude potrebná aktívna asistencia a sprevádzanie procesom hľadania si nového zamestnania. Z dlhodobého hľadiska bude potrebné naviazať vzdelávacie programy na potreby zamestnávateľov a ekonomických sektorov, ktoré sa budú v regióne rozvíjať. Takisto bude potrebné prehĺbiť spoluprácu s inštitúciami vyššieho vzdelávania, aj v súvislosti so snahou zvýšiť inovačný potenciál regiónu a zvýšiť aktivity vo výskume a vývoji.

V neposlednom rade je potrebné zabezpečiť dlhodobú atraktivitu regiónu, ktorá stabilizuje nepriaznivý demografický vývoj a odliv obyvateľstva. Región hornej Nitry by mal poskytnúť obyvateľom atraktívne možnosti trávenia voľného času vo forme kultúry, trávenia voľného času, športových a rekreačných aktivít. Nakoľko má región aj potenciál v oblasti cestovného ruchu, je možné integrovať aktivity zamerané na rozvoj turizmu a aktivity zamerané na kvalitu života obyvateľov regiónu. S atraktivitou regiónu súvisia aj kvalitné služby samosprávy, ktoré je možné rozvíjať v rámci konceptu tzv. „digitálneho mesta“ a konceptu smart city. S cieľom prilákať, resp. udržať mladé rodiny v regióne je potrebné podporovať rozširovanie ponuky nájomných a cenovo dostupných bytov.

6.4.4. Prehľad priorít a opatrení

Pilier Kvalita života a sociálna infraštruktúra pozostáva zo štyroch priorít, ktoré sa ďalej členia na opatrenia nasledovne:

- Priorita IV.1 Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb
 - Opatrenie IV.1.1 Rozvoj zdravotníckych a medicínsko-kúpeľných služieb v nadväznosti na dopady banskej činnosti
 - Opatrenie IV.1.2 Rozvoj sociálnych služieb v nadväznosti na ukončovanie banskej činnosti
- Priorita IV.2 Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia
 - Opatrenie IV.2.1 Rozvoj kultúry v regióne

- Opatrenie IV.2.2 Rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít v regióne
- Opatrenie IV.2.3 Rozvoj kvality verejných služieb pre obyvateľov
- Opatrenie IV.2.4 Rozvoj podpory bývania v regióne
- Priorita IV.3 Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily
 - Opatrenie IV.3.1 Podpora stredného školstva a duálneho vzdelávania v regióne
 - Opatrenie IV.3.2 Podpora vyššieho vzdelávania v regióne
 - Opatrenie IV.3.3 Podpora mimoškolského vzdelávania, rekvalifikácií a talentov
- Priorita IV.4 Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva
 - Opatrenie IV.4.1 Podpora asistencie a právnej starostlivosti o skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti
 - Opatrenie IV.4.2 Podpora na trhu práce pre skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti

Priority a opatrenia v rámci piliera Kvalita života a sociálna infraštruktúra sú bližšie popísané v nasledovných podkapitolách.

6.4.5. Priorita IV.1 Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb

Región hornej Nitry má tradíciu v kúpeľníctve v meste Bojnice. Kúpeľníctvo je zamerané tak na medicínsko-kúpeľné služby, ako aj rekreačné wellness kúpeľné služby. Kúpeľná infraštruktúra tak poskytuje možnosť rozvíjať zdravotnícke a medicínske služby v symbióze s kúpeľným cestovným ruchom.

V súvislosti s transformáciou regiónu je rozvoj zdravotníckych služieb úzko spätý s negatívnymi dopadmi na zdravie obyvateľstva, či už z hľadiska chorôb z povolania vyplývajúcich z rizikovej práce v ťažobnom priemysle, ako aj z hľadiska zdravotného stavu obyvateľov v súvislosti so znečisteným životným prostredím. Zároveň posilňovanie zdravotníckych a sociálnych služieb súvisí aj s problémom rýchleho starnutia obyvateľstva v regióne, kedy podľa predpovede Prognostického ústavu SAV vzrastie podiel obyvateľov nad 64 rokov do roku 2040 až na tretinu.

Osobitnou otázkou v súvislosti s transformáciou regiónu z uhoľnej ekonomiky je posilnenie sociálnej infraštruktúry a sociálnych služieb zameraných na ohrozené skupiny zamestnancov ťažobného priemyslu. Postupné utlmovanie banskej činnosti a prepúšťanie v tomto sektore môže spôsobiť sociálne problémy časti zamestnancov ťažobného priemyslu, ktorí môžu mať problémy s novým uplatnením sa na trhu práce. Sociálne problémy, ktoré môže transformácia regiónu u časti obyvateľstva vyvolať, sú aj na základe zahraničnej praxe napríklad problémy s nárastom rôznych druhov závislostí (alkoholizmu, nelátkové závislosti, ako napríklad patologické hráčstvo), rodinných problémov, ktoré môžu viesť až k existenčným problémom. Pre túto skupinu obyvateľstva je potrebné vytvoriť efektívnu zachytnú sociálnu sieť, ktorá im pomôže s návratom do bežného života. V regióne už dnes fungujú organizácie, ktoré sa tejto činnosti venujú (ako napríklad nezisková organizácia Jazmín v Handlovej), ktoré sa venujú sociálnym službám zameraným na riešenie problémov súvisiacich s nezamestnanosťou, ako napríklad rast kriminality, drogových závislostí a prípadov predčasného ukončenia života. Takúto infraštruktúru bude potrebné v súvislosti s transformáciou regiónu ďalej rozvíjať.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
IV.1.1 Rozvoj zdravotníckych a medicínsko-kúpeľných	• Región má dobrú východiskovú pozíciu pre ďalší rozvoj zdravotníckych a sociálnych	• Rozšírenie medicínsko-kúpeľných služieb integrované s celkovým rozvojom

služieb v nadväznosti na dopady banskej činnosti	služieb a medicínsko-kúpeľných služieb vzhľadom na tradíciu kúpeľníctva	kúpeľníctva a podporou cestovného ruchu
	- Banská činnosť má negatívny dopad na zdravie ľudí, či už priamo na zamestnancov v baniach alebo nepriamo na obyvateľstvo v súvislosti so znečisteným životným prostredím - Predpokladá sa, že do roku 2040 sa zvýši podiel obyvateľov nad 64 rokov v regióne na tretinu, čo si bude vyžadovať posilnenie zdravotníckych a sociálnych služieb súvisiacich so starnutím obyvateľstva	- Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva prostredníctvom rozvoja zdravotníckych a sociálnych služieb zameraných na zmierňovanie negatívnych vplyvov banskej činnosti na zdravie - Zlepšenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti o starnúce obyvateľstvo
IV.1.2 Rozvoj sociálnych služieb v nadväznosti na ukončovanie banskej činnosti	- Utlmovanie banskej činnosti prinesie nárast nezamestnanosti ľudí z ťažobného priemyslu, ktorý môže u niektorých viesť k negatívnym sociálnym javom - Dnes už v regióne existujú organizácie, ktoré venujú sociálnym službám zameraným na riešenie týchto negatívnych javov, ich činnosť bude ale potrebné v procese transformácie rozšíriť	- Minimalizácia negatívnych sociálnych javov spôsobených nárastom nezamestnanosti v súvislosti s utlmovaním banskej činnosti - Zvýšenie kapacít organizácií poskytujúcich sociálne služby zamerané na zmierňovanie negatívnych sociálnych javov spôsobených transformáciou regiónu

6.4.5.1. Opatrenie IV.1.1 Rozvoj zdravotníckych a medicínsko-kúpeľných služieb v nadväznosti na dopady banskej činnosti

Názov opatrenia	IV.1.1 Rozvoj zdravotníckych a medicínsko-kúpeľných služieb v nadväznosti na dopady banskej činnosti
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.1 Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozvoj zdravotníckych služieb a sociálnych služieb ako reakcia na dva faktory v rámci transformácie regiónu horná Nitra – priame a nepriame dopady na zdravotný stav obyvateľstva ako dôsledok banskej činnosti a znečistenia životného prostredia a rýchle starnutie obyvateľstva v regióne, ktoré si bude vyžadovať prispôbenie typov a rozsahu zdravotníckych a sociálnych služieb.

Na druhej strane je opatrenie zamerané na ďalší rozvoj medicínsko-kúpeľných služieb, kde je možné nadviazať na tradíciu kúpeľníctva v regióne, a integrovať tento rozvoj s rozvojom cestovného ruchu a tvorby nových pracovných miest v sektore cestovného ruchu ako doplnkovom sektore ekonomickej transformácie.

Sledovaný cieľ	• Rozšírenie medicínsko-kúpeľných služieb integrované s celkovým rozvojom kúpeľníctva a podporou cestovného ruchu • Zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva prostredníctvom rozvoja zdravotníckych a sociálnych služieb zameraných na zmierňovanie negatívnych vplyvov banskej činnosti na zdravie • Zlepšenie zdravotnej a sociálnej starostlivosti o staršie obyvateľstvo
Potenciálni nositelia projektov	• Poskytovatelia zdravotnej starostlivosti • Mestá a obce • Samosprávny kraj • Kúpele Bojnice • Neziskové organizácie • Podnikatelia v regióne
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Užívatelia zdravotnej starostlivosti
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.4.5.2. Opatrenie IV.1.2 Rozvoj sociálnych služieb v nadväznosti na ukončovanie banskej činnosti

Názov opatrenia	IV.1.2 Rozvoj sociálnych služieb v nadväznosti na ukončovanie banskej činnosti
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.1 Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozvoj sociálnych služieb zameraných na zmierňovanie negatívnych sociálnych javov vyplývajúcich z potenciálneho nárastu nezamestnanosti ako dôsledku postupného utlmovania banskej činnosti. Opatrenie má pomôcť vytvoriť sociálnu záchytnú sieť pre riešenie prípadov ľudí, ktorí si nebudú vedieť nájsť nové uplatnenie na trhu práce a môžu sa u nich rozvinúť tieto negatívne sociálne javy, akými sú napríklad rozvoj rôznych druhov závislostí, kriminalita, strata bývania, a pod. Opatrenie má pomôcť týmto skupinám ľudí integrovať sa naspäť do spoločnosti.
Sledovaný cieľ	• Minimalizácia negatívnych sociálnych javov spôsobených nárastom nezamestnanosti v súvislosti s utľmovaním banskej činnosti

- Zvýšenie kapacít organizácií poskytujúcich sociálne služby zamerané na zmierňovanie negatívnych sociálnych javov spôsobených transformáciou regiónu

Potenciálni nositelia projektov

- Mestá a obce
- Neziskové organizácie

Cieľové skupiny

- Verejnosť
- Nezamestnaní

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.4.6. Priorita IV.2 Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia

Problémom regiónu horná Nitra nie je v súčasnej dobe vysoká nezamestnanosť alebo vysoká závislosť lokálnej ekonomiky na ťažobnom priemysle. Región skôr trpí nepriaznivým demografickým vývojom a problémom dlhodobého odlivu ľudí. V oboch okresoch – Prievidza aj Partizánske – došlo od roku 1998 k úbytku obyvateľstva o približne 5%, pričom podľa prognózy do roku 2035 by mal región prísť o ďalších 4% až 5% obyvateľov²⁴. Migrácia ľudí z regiónu súvisí s možnosťami pracovného uplatnenia, možnosťami vzdelávania, ale aj s kvalitou života v regióne a s kvalitou poskytovaných verejných služieb.

Zatiaľ čo piliere Ekonomika, podnikanie a inovácie a Udržateľné životné prostredie riešia otázky pracovných príležitostí a čistého životného prostredia, kvalita života je zameraná na atraktivitu regiónu z pohľadu trávenia voľného času, športu, kultúry, rekreácie, či dostupnosti bývania. Cieľom je vytvoriť atraktívny región, ktorý udrží obyvateľov v regióne, prípadne priláka nových obyvateľov.

Rozvoj kultúry, voľnočasových, športových a rekreačných aktivít súvisí nielen so zvyšovaním atraktivity regiónu pre miestnych obyvateľov, ale je úzko prepojený aj na rozvoj cestovného ruchu v regióne. Nájomné bývanie za výhodnú cenu môže pomôcť slabším sociálnym skupinám zabezpečiť si bývanie, na druhej strane však môže slúžiť aj ako štartovacie bývanie pre mladé rodiny, čo pomôže udržať ich v regióne. Mestá v regióne hornej Nitry už dnes ponúkajú nájomné bývanie, avšak z pohľadu plánovaných nových ekonomických aktivít v regióne a potreby zabezpečenia pracovných síl, bude potrebné túto oblasť posilniť, a obzvlášť sa zamerať na mladé rodiny.

Jednou z možností, ako zvýšiť atraktivitu regiónu, je aj rozvoj verejných služieb a zavádzanie moderných konceptov v miestnej samospráve, ako napríklad tzv. „digitálne mesto“, alebo širší koncept smart city. Podobné iniciatívy sú súčasťou akčných plánov a stratégií aj v iných uhoľných regiónoch, ako napríklad Lužice v Nemecku alebo Limburg v Holandsku, ktoré sa snažia zatriktívniť svoje regióny zameraním sa na moderné technológie, pokrytie miest sieťami vysokorychlostného internetu a wi-fi, maximalizáciu digitálnych služieb mesta a vytváranie podmienok pre rozvoj digitálnej ekonomiky.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
IV.2.1 Rozvoj kultúry v regióne	• Región má dobré predpoklady z hľadiska kultúrnej infraštruktúry a podujatí	• Zvyšovanie atraktivity regiónu rozširovaním ponuky kultúrnych aktivít

²⁴ Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035, Prognostický ústav SAV, Bratislava

	Príležitosť ponúka previazanie na rozvoj cestovného ruchu a využitie potenciálu banskej histórie v regióne	Budovanie, resp. rekonštrukcie kultúrnej infraštruktúry
IV.2.2 Rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít v regióne	- Región ponúka rôzne možnosti voľnočasových a rekreačných aktivít - Ďalšie zvýšenie atraktivity regiónu v tomto smere sa ponúka využitím a revitalizáciou niektorých území po banskej činnosti na voľnočasové aktivity (mokrade, ktoré vznikli banskou činnosťou) - V regióne je čiastočne vybudovaná sieť cyklociest, je potrebné ich ďalej budovať a prepájať	- Zvyšovanie atraktivity regiónu rozširovaním ponuky voľnočasových, športových a rekreačných aktivít - Budovanie, resp. rekonštrukcie nových športovísk, cyklociest a ďalšej voľnočasovej infraštruktúry
IV.2.3 Rozvoj kvality verejných služieb pre obyvateľov	- Mestá v regióne sa doteraz vo väčšej miere nevenovali smart city stratégiám a zavádzaniu smart city konceptov - Smart city riešenia a kvalitné a moderné verejné služby môžu pritom zvýšiť atraktivitu miest v regióne	Zavádzanie smart city stratégií a služieb a digitálnych riešení v mestách
IV.2.4 Rozvoj podpory bývania v regióne	- Mestá v regióne už dnes ponúkajú nájomné bývanie - Rast ekonomickej aktivity v nových sektoroch vytvorí tlak na potrebu rozvoja bývania v mestách a obciach - Je potrebné sa predovšetkým zamerať na rozvoj bývania pre mladé rodiny	Rast ponuky nájomného bývania v regióne s osobitným zameraním sa na mladé rodiny

6.4.6.1. Opatrenie IV.2.1 Rozvoj kultúry v regióne

Názov opatrenia	IV.2.1 Rozvoj kultúry v regióne
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.2 Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia

Opis opatrenia Opatrenie je zamerané na rozvoj kultúry v regióne s možnosťou stavať na existujúcej kultúrnej infraštruktúre, ako aj na banskej tradícii. Opatrenie má prispieť k rozšíreniu ponuky kultúrnych podujatí a možností a prepájať ich na ponuku v oblasti cestovného ruchu.

Opatrenie je tiež zamerané na budovanie, prípadne na rekonštrukcie existujúcej kultúrnej infraštruktúry.

Sledovaný cieľ

- Zvyšovanie atraktivity regiónu rozširovaním ponuky kultúrnych aktivít
- Budovanie, resp. rekonštrukcie kultúrnej infraštruktúry

Potenciálni nositelia projektov

- Mestá a obce
- Podnikatelia v regióne
- Samosprávny kraj
- Neziskové organizácie

Cieľové skupiny

- Verejnosť
- Návštevníci regiónu

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.4.6.2. Opatrenie IV.2.2 Rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít v regióne

Názov opatrenia **IV.2.2 Rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít v regióne**

Pilier/priorita IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.2 Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia

Opis opatrenia Opatrenie je zamerané na rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít rozširovaním ich ponuky, ako aj rozširovaním súvisiacej infraštruktúry. To zahŕňa napríklad budovanie nových cyklociest a ich prepájanie, budovanie nových turistických chodníkov, revitalizácia území a ich premena na rekreačné využitie (vrátane území po banskej činnosti a území ovplyvnených banskou činnosťou).

Opatrenie je tiež zamerané na budovanie, prípadne na rekonštrukcie existujúcej voľnočasovej, športovej a rekreačnej infraštruktúry.

Sledovaný cieľ

- Zvyšovanie atraktivity regiónu rozširovaním ponuky voľnočasových, športových a rekreačných aktivít
- Budovanie, resp. rekonštrukcie nových športovísk, cyklociest a ďalšej voľnočasovej infraštruktúry

Potenciálni nositelia

- Mestá a obce

projektov	• Podnikatelia v regióne • Samosprávny kraj • Neziskové organizácie
------------------	---

Cieľové skupiny	• Verejnosť • Návštevníci regiónu
------------------------	--

**Výber indikatívnych
projektových zámerov**

6.4.6.3. Opatrenie IV.2.3 Rozvoj kvality verejných služieb pre obyvateľov

Názov opatrenia	IV.2.3 Rozvoj kvality verejných služieb pre obyvateľov
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.2 Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu rozvoja smart city stratégií a implementácie smart city riešení v mestách v regióne. Osobitnou oblasťou, ktorú opatrenie rieši, je podpora pre zavádzanie digitálnych riešení v mestách, čo zahŕňa elektronické služby miestnej samosprávy, ako aj podporu budovania digitálnej infraštruktúry pre potreby obyvateľov a návštevníkov miest, ako aj pre potreby rozvoja digitálnej ekonomiky.
Sledovaný cieľ	• Zavádzanie smart city stratégií a služieb a digitálnych riešení v mestách
Potenciálni nositelia projektov	• Mestá a obce • Podnikatelia v regióne
Cieľové skupiny	• Verejnosť
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.4.6.4. Opatrenie IV.2.4 Rozvoj podpory bývania v regióne

Názov opatrenia	IV.2.4 Rozvoj podpory bývania v regióne
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.2 Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu rozširovania ponuky bývania v regióne s cieľom zlepšiť dostupnosť bývania predovšetkým pre mladé rodiny, a

tiež s cieľom prilákať do regiónu nových mladých ľudí aj v súvislosti s novými pracovnými príležitosťami, ktoré vzniknú v procese ekonomickej transformácie.

Podpora bývania môže byť v rôznej forme, napríklad v podobe mestského sociálneho bývania, nájomného bývania, prípadne súkromného nájomného bývania.

Sledovaný cieľ	Rast ponuky nájomného bývania v regióne s osobitným zameraním sa na mladé rodiny
Potenciálni nositelia projektov	- Mestá a obce - Podnikatelia v regióne
Cieľové skupiny	Verejnosť
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.4.7. Priorita IV.3 Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily

V procese transformácie regiónu z uhoľnej ekonomiky na nové sektory ekonomiky vznikne aj potreba prispôsobenia sa školstva v regióne potrebám trhu práce. Okrem samotnej transformácie budú na potreby trhu práce vplývať aj iné globálne faktory, ako napríklad automatizácia a robotizácia. To bude vytvárať tlak na stredné odborné školstvo, ako aj na vysoké školstvo, aby prispôbili svoje študijné programy novým podmienkam.

Už dnes je v regióne zabehnutý systém duálneho vzdelávania, v ktorom je dnes zapojených 235 žiakov na 6 školách a v 18 podnikoch. Medzi spolupracujúcimi podnikmi sú aj spoločnosti, ktoré budú s veľkou pravdepodobnosťou kľúčové pre ekonomickú transformáciu a tvorbu pracovných miest v budúcnosti. Tie si už dnes takýmto spôsobom vychovávajú pracovné sily, pri predpokladaných nárastoch zamestnanosti v týchto sektoroch však bude potrebné prípravu žiakov v duálnom vzdelávaní zintenzívniť.

V meste regiónu hornej Nitry sú dnes obmedzené možnosti vysokoškolského štúdia. V meste Prievidza pôsobí len detašované pracovisko Fakulty manažmentu a informatiky Žilinskej univerzity. Vzhľadom na snahu podporovať výskum, vývoj a inovácie v regióne, ako aj vzhľadom na plány významných zamestnávateľov rozširovať výskum a vývoj v podnikoch v regióne však bude potrebné rozšíriť vysokoškolské vzdelávanie v regióne a rozvíjať spoluprácu vzdelávacích inštitúcií so zamestnávateľmi, ako aj s inovatívnymi podnikmi. Prepájaním a spolupracou vysokoškolského vzdelávania so zamestnávateľmi sa prispeje nielen k výchove talentov v regióne, ale aj k ich udržaniu v regióne.

Vzhľadom na očakávaný nárast nezamestnanosti súvisiaci s útlmom ťažby uhlia bude potrebné posilniť tiež mimoškolské vzdelávanie a rekvalifikácie s cieľom podporiť uplatnenie bývalých zamestnancov ťažobného priemyslu na trhu práce.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
IV.3.1 Podpora stredného školstva a duálneho vzdelávania v regióne	- V regióne hornej Nitry je zabehnutý systém duálneho vzdelávania - Vzhľadom na očakávanú zmenu štruktúry ekonomiky	- Zvýšenie participácie v systéme duálneho vzdelávania - Zvýšenie spolupráce zamestnávateľov a stredných

	bude však potrebné zapojenie sa do duálneho vzdelávania posilniť, ako aj prispôbiť študijné programy stredného školstva	škôl pri príprave absolventov pre nové sektory transformujúcej sa ekonomiky
IV.3.2 Podpora vyššieho vzdelávania v regióne	- V regióne hornej Nitry pôsobí len jedno detašované pracovisko vysokej školy - Vzhľadom na snahu podporiť výskum, vývoj, inovácie a pracovné miesta s vyššou pridanou hodnotou, je potrebné rozšíriť vysokoškolské vzdelávanie v regióne a spoluprácu vzdelávacích inštitúcií so zamestnávateľmi	- Zvýšenie kapacity vysokoškolského vzdelávania v regióne - Zvýšenie spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami a zamestnávateľmi, predovšetkým v oblasti výskumu, vývoja a inovácií
IV.3.3 Podpora mimoškolského vzdelávania, rekvalifikácií a talentov	- Útlm ťažby uhlia prinesie na trh práce nových nezamestnaných, ktorých bude potrebné rekvalifikovať - Niektoré podniky v regióne riešia rekvalifikácie vo vlastnej réžii vo svojich školiacich centrách - Atraktivitu regiónu je možné podporiť aj ďalším mimoškolským vzdelávaním a celoživotným vzdelávaním	- Zvýšenie kapacity rekvalifikačných kurzov zameraných na rekvalifikáciu zamestnancov ťažobného priemyslu na nové sektory transformujúcej sa ekonomiky - Zapojenie kľúčových zamestnávateľov do procesu rekvalifikácie - Rozširovanie možností mimoškolského a celoživotného vzdelávania

6.4.7.1. Opatrenie IV.3.1 Podpora stredného školstva a duálneho vzdelávania v regióne

Názov opatrenia	IV.3.1 Podpora stredného školstva a duálneho vzdelávania v regióne
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.3 Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu zvyšovania zapájania sa zamestnávateľov, škôl a žiakov do duálneho vzdelávania v regióne s cieľom posilniť uplatniteľnosť absolventov na trhu práce v rozvíjajúcich sa sektoroch ekonomiky. Opatrenie je tiež zamerané na posilňovanie celkovej spolupráce medzi zamestnávateľmi a strednými školami v regióne.
Sledovaný cieľ	- Zvýšenie participácie v systéme duálneho vzdelávania - Zvýšenie spolupráce zamestnávateľov a stredných škôl pri príprave absolventov pre nové sektory transformujúcej sa ekonomiky

Potenciálni nositelia projektov	• Vzdelávacie inštitúcie • Samosprávny kraj • Podnikatelia v regióne
--	--

Cieľové skupiny	• Zamestnávateľia • Žiaci a študenti
------------------------	---

Výber indikatívnych projektových zámerov

6.4.7.2. Opatrenie IV.3.2 Podpora vyššieho vzdelávania v regióne

Názov opatrenia	IV.3.2 Podpora vyššieho vzdelávania v regióne
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.3 Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na rozširovanie vysokoškolského vzdelávania v regióne hornej Nitry a rozširovanie študijných odborov v nadväznosti na potenciálne rozvíjajúce sa sektory ekonomiky v rámci transformácie regiónu z uhoľnej ekonomiky. Opatrenie je tiež zamerané na prehĺbovanie spolupráce vzdelávacích inštitúcií so zamestnávateľmi na spoločných projektoch výskumu a vývoja, inovácií, podpory talentov s cieľom vychovávať a udržať talenty v regióne pre potreby rozvíjajúcich sa sektorov ekonomiky.
Sledovaný cieľ	• Zvýšenie kapacity vysokoškolského vzdelávania v regióne • Zvýšenie spolupráce medzi vzdelávacími inštitúciami a zamestnávateľmi, predovšetkým v oblasti výskumu, vývoja a inovácií
Potenciálni nositelia projektov	• Vzdelávacie inštitúcie • Podnikatelia v regióne
Cieľové skupiny	• Zamestnávateľia • Študenti
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.4.7.3. Opatrenie IV.3.3 Podpora mimoškolského vzdelávania, rekvalifikácií a talentov

Názov opatrenia	IV.3.3 Podpora mimoškolského vzdelávania, rekvalifikácií a talentov
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.3 Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na intenzifikáciu rekvalifikácií a nastavenie špeciálnych rekvalifikačných programov pre prípravu zamestnancov ťažobného sektora na nové uplatnenie na trhu práce, aj so zapojením samotných zamestnávateľov, prípadne podporou rekvalifikačných aktivít priamo u budúcich zamestnávateľov. Zároveň je opatrenie zamerané aj na zvyšovanie atraktivity regiónu prostredníctvom rozširovania možností ďalšieho mimoškolského a celoživotného vzdelávania s cieľom podpory talentov a rozširovania kvalifikácie zameranej na potreby trhu práce a nových sektorov ekonomiky.
Sledovaný cieľ	• Zvýšenie kapacity rekvalifikačných kurzov zameraných na rekvalifikáciu zamestnancov ťažobného priemyslu na nové sektory transformujúcej sa ekonomiky • Zapojenie kľúčových zamestnávateľov do procesu rekvalifikácie • Rozširovanie možností mimoškolského a celoživotného vzdelávania
Potenciálni nositelia projektov	• Vzdelávacie inštitúcie • Mestá a obce • Samosprávny kraj • Podnikatelia v regióne • Neziskové organizácie
Cieľové skupiny	• Verejnosť • Zamestnávateľia • Žiaci a študenti • Nezamestnaní
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.4.8. Priorita IV.4 Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva

V procese transformácie regiónu hornej Nitry sú z ekonomického hľadiska najviac ohrozenou skupinou obyvateľstva zamestnanci ťažobného priemyslu a naviazaných odvetví, kde dôjde k strate pracovných miest. Úbytok pracovných miest sa prejaví v najväčšej miere priamo v HBP. Podľa vekovej štruktúry zamestnancov HBP sa dá predpokladať, že v čase, keď sa začne utľmovať banská činnosť, bude potenciálne až do 45%

zamestnancov HBP v dôchodkovom veku alebo v pred dôchodkovom veku s potenciálom odchodu do predčasného dôchodku (nárok na predčasný dôchodok závisí od počtu odpracovaných rokov).

Čo sa týka zvyšku zamestnancov, pôjde o dve skupiny ľudí. U mladších zamestnancov, ktorí pracujú v ťažobnom priemysle kratšie, sa dá očakávať väčšia flexibilita, čo sa týka ich možností rekvalifikácie, ako aj hľadania si nového uplatnenia na trhu práce. U starších zamestnancov, ktorí navyše pracujú v ťažobnom priemysle dlhodobo, sa dá predpokladať absencia skúseností so zmenou zamestnania a skúseností s procesmi súvisiacimi s nezamestnanosťou, komunikáciou s úradmi a zamestnávateľmi a aktívnym hľadaním si nového zamestnania.

Aby bol proces prechodu bývalých zamestnancov ťažobného priemyslu do nových zamestnaní plynulý, je potrebné zabezpečiť pre nich právnu a sociálnu starostlivosť vo forme poradenstva ohľadom ich nárokov v procese zmeny zamestnania, ako aj ohľadom asistencie a sprevádzania celým procesom od ukončenia zamestnania, cez komunikáciu s úradmi, hľadanie si nového pracovného miesta, až po nástup do nového zamestnania.

V minulosti už v regióne prebiehal projekt podobného charakteru, ktorý zastrešovala nezisková organizácia Help, a na základe ktorého by sa mohol vytvoriť podobný projekt aj v rámci akčného plánu transformácie regiónu hornej Nitry. Medzi aktivity v rámci tohto projektu patrili pomoc ťažko zamestnateľným pri uplatnení sa na trhu práce, zabezpečenie vzdelávania, tréningu, rekvalifikácie a osobného rozvoja, pomoc pri vyhľadávaní a vytváraní vhodných pracovných miest a pomoc k úspešnému zvládnutiu a trvalému udržaniu získaného pracovného miesta.

Opatrenie	Východiská	Cieľ
IV.4.1 Podpora asistencie a právnej starostlivosti o skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	- Zamestnanci ťažobného priemyslu sú priamo ohrozenou skupinou obyvateľstva v súvislosti s transformáciou uhoľného regiónu - Určitá skupina zamestnancov dlhodobo pracujúcich u jedného zamestnávateľa nebude mať dostatočné skúsenosti s hľadaním si nového uplatnenia na trhu a s procesmi súvisiacimi s ukončením zamestnania a nárokmi vyplývajúcimi z nezamestnanosti	- Zabezpečenie sociálnej a právnej asistencie zamestnancom, ktorí prídu v súvislosti s útlmom banskej činnosti o prácu, v procese ukončenia zamestnania, v súvislosti so štatútom nezamestnaného a v procese hľadania si nového uplatnenia - Zlepšenie informovanosti o procesoch v súvislosti s nezamestnanosťou a nárokmi, ktoré z nej vyplývajú
IV.4.2 Podpora na trhu práce pre skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	V minulosti prebiehal v regióne projekt zameraný na komplexnú podporu a mentoring ťažko zamestnateľných skupín obyvateľstva, ktorý by bolo možné replikovať aj pre potreby transformácie regiónu hornej Nitry	Zvýšenie uplatnenia ťažko zamestnateľných skupín obyvateľstva

6.4.8.1. Opatrenie IV.4.1 Podpora asistencie a právnej starostlivosti o skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti

Názov opatrenia	IV.4.1 Podpora asistencie a právnej starostlivosti o skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.4 Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na podporu pre zamestnancov ťažobného priemyslu a nadväzujúcich odvetví, ktorí v súvislosti s útlmom banskej činnosti a transformáciou regiónu z uhoľnej ekonomiky prídu o zamestnanie. Právna asistencia je zameraná na poradenstvo v oblasti nárokov zamestnancov v súvislosti s ukončením pracovného pomeru so súčasným zamestnávateľom, nárokov v súvislosti s registráciou na úradoch práce, v oblasti komunikácie a povinností voči orgánom štátnej správy, v procese hľadania si nového zamestnania a v oblasti nástupu do nového zamestnania.
Sledovaný cieľ	• Zabezpečenie sociálnej a právnej asistencie zamestnancom, ktorí prídu v súvislosti s útlmom banskej činnosti o prácu, v procese ukončenia zamestnania, v súvislosti so štatútom nezamestnaného a v procese hľadania si nového uplatnenia • Zlepšenie informovanosti o procesoch v súvislosti s nezamestnanosťou a nárokmi, ktoré z nej vyplývajú
Potenciálni nositelia projektov	• Orgány štátnej správy • Mestá a obce • Neziskové organizácie
Cieľové skupiny	• Nezamestnaní
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.4.8.2. Opatrenie IV.4.2 Podpora na trhu práce pre skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti

Názov opatrenia	IV.4.2 Podpora na trhu práce pre skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti
Pilier/priorita	IV. – Kvalita života a sociálna infraštruktúra / IV.4 Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva
Opis opatrenia	Opatrenie je zamerané na asistenciu ťažko zamestnateľným skupinám obyvateľstva prostredníctvom komplexnej podpory v procese prechodu zo súčasného zamestnania do nového zamestnania. Táto asistencia môže zahŕňať napríklad zabezpečenie vzdelávania, tréningu, rekvalifikácie a osobného rozvoja,

pomoc pri vyhľadávaní a vytváraní vhodných pracovných miest a pomoc k úspešnému zvládnutiu a trvalému udržaniu získaného pracovného miesta.

Sledovaný cieľ	• Zvýšenie uplatnenia ťažko zamestnateľných skupín obyvateľstva
Potenciálni nositelia projektov	• Orgány štátnej správy • Mestá a obce • Neziskové organizácie
Cieľové skupiny	• Nezamestnaní
Výber indikatívnych projektových zámerov	

6.5. Legislatívne a systémové opatrenia

Akčný plán pre transformáciu regiónu Horná Nitra okrem vyššie spomínaných pilierov, priorít a opatrení zahŕňa aj tzv. legislatívne a systémové opatrenia. Ide o opatrenia, ktoré je pre postupný útlm ťažby uhlia a transformáciu regiónu potrebné vykonať z hľadiska zmien v legislatíve a regulácii, prípadne z hľadiska zmien v inštitucionálnom nastavení, nastavení grantových schém a pod.

Medzi legislatívne a systémové opatrenia patria:

Názov opatrenia	Typ opatrenia	Popis opatrenia
Odpis zásob výhradného ložiska	Legislatíva	Podľa zákona č. 44/1988 Zb. o ochrane a využití nerastného bohatstva (banský zákon), musia byť výhradné ložiská využívané racionálne, to znamená, že je potrebné vydobýť zásoby výhradných ložísk včítane sprievodných nerastov čo najúplnejšie s čo najmenšími stratami a znečistením. V prípade skoršieho ukončenia banskej činnosti nebude možné zásoby úplne vydobýť a bude potrebné ich časť odpísať. Zákon ustanovuje v § 14a možnosti odpisu zásob výhradného ložiska. Jednou z možností je podľa odseku (2) písmeno c) možnosť odpísať zásoby, ktorých dobývanie by ohrozilo dôležité verejné záujmy, najmä ochranu životného prostredia, a význam ochrany prevyšuje záujem na vydobytí týchto zásob význam ochrany prevyšujúcej záujem na vydobytí týchto zásob preukáže príslušné ministerstvo obvodnému banskému úradu prostredníctvom Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky. Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky túto skutočnosť potvrdí záväzným stanoviskom po jeho posúdení najmä z hľadiska uskutočňovania surovinovej politiky. Je potrebné preskúmať, či je možné zásoby z tohto dôvodu odpísať, a v prípade že áno, prijať opatrenia na odpis týchto zásob.
Zmena chráneného ložiskového územia	Legislatíva	Zákon č. 44/1988 Zb. definuje v § 16 a 17 chránené ložiskové územie, jeho určenie, zmeny a zrušenie. Hornonitrianske bane Prievidza a.s. majú v regióne evidované 3 chránené ložiskové územia – Cigeľ, Handlová a Nováky. Chránené ložiskové územie obmedzuje rozvoj na pozemkoch, ktoré sa nachádzajú v tomto území. Vzhľadom na postupný útlm banskej činnosti a potrebu rozvoja regiónu v procese transformácie bude potrebné preskúmať možnosti zmeny alebo zrušenia chráneného ložiskového územia v nadväznosti na odpis zásob výhradného ložiska a v nadväznosti na postupný útlm banskej činnosti.
Banská záchranná služba	Legislatíva	Hornonitrianske bane Prievidza, a. s. prevádzkujú Hlavnú banskú záchrannú stanicu, ktorá vykonáva banskú záchrannú službu a riadi závodné banské záchranné stanice s celoslovenskou pôsobnosťou. Počas útlmu ťažby uhlia a likvidácie dobývacích priestorov musí byť činnosť banskej záchrannej stanice zachovaná.

		Vzhľadom na skúsenosti tejto záchrannej služby je vhodné ju zachovať aj po ukončení ťažby uhlia a likvidácii dobývacích priestorov, a preto bude potrebné sa zaoberať možnosťami prechodu Hlavnej banskej záchrannej stanice pod inú nástupnícku organizáciu.
Osobitný príspevok baníkom	Legislatíva	Zákon č. 98/1987 Zb. o osobitnom príspevku baníkom upravuje poskytovanie osobitného príspevku baníkom ako osobitnej dávky. V rámci útlmu banskej činnosti je snaha vytvoriť podmienky skoršieho odchodu zo zamestnania do predčasného dôchodku z dôvodu nemožnosti ďalšej adaptácie na iný druh zamestnania. V tejto súvislosti je potrebné navrhnúť úpravy zákona tak, aby sa umožnil odchod do predčasného dôchodku väčšiemu počtu zamestnancov baní v porovnaní s existujúcou právnou úpravou.
Kompenzačný mechanizmus pre zabezpečenie povinností vo všeobecnom hospodárskom záujme	Legislatíva	Vyhláška Úradu pre reguláciu sieťových odvetví ustanovuje kompenzačný mechanizmus opatrení vo všeobecnom hospodárskom záujme. Vzhľadom na ukončenie všeobecného hospodárskeho záujmu v súvislosti s výrobou elektriny z domáceho uhlia najneskôr do roku 2023 bude potrebné vyhlášku upraviť, buď vyňatím časti definujúcej cenovú reguláciu výroby elektriny z domáceho uhlia, prípadne hľadaním možností takej úpravy, ktorou by sa vytvorila dodatočná podpora pre výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie a vysokoúčinnnej kombinovanej výroby alebo dodatočná forma financovania transformácie regiónu Horná Nitra.
Nastavenie možnosti čerpania prostriedkov z EÚ fondov z programového obdobia 2014-2020	Financovanie	V súvislosti s financovaním akčného plánu je snaha využiť ešte súčasné programové obdobie EÚ fondov 2014-2020. Relevantnými operačnými programami pre opatrenia transformácie sú najmä operačné programy Výskum a inovácie, Ľudské zdroje, Integrovaná infraštruktúra, Kvalita životného prostredia a Integrovaný regionálny operačný program. Je potrebné vykonať určité opatrenia v existujúcich operačných programoch tak, aby z nich mohli byť financované niektoré aktivity akčného plánu. Podľa toho, aký prístup je z pohľadu jednotlivých operačných programov možné realizovať, sú viaceré spôsoby využitia financovania z týchto operačných programov, a to napríklad v rámci existujúcich a plánovaných výziev, preferenčným zvýhodnením projektov z Hornej Nitry v rámci existujúcich a plánovaných výziev, vytvorením špeciálnej prioritnej osi zameranej na región Hornej Nitry alebo vytvorením špeciálnej regionálnej výzvy na Hornú Nitru.
Nastavenie možnosti čerpania prostriedkov z EÚ fondov z programového obdobia 2021-2027	Financovanie	Významným zdrojom financovania akčného plánu bude programové obdobie EÚ fondov 2021-2027. Akčný plán preto bude zohrávať dôležitú úlohu v procese programovania obdobia 2021-2027. Je potrebné nastaviť priority programového obdobia 2021-2027 tak, aby boli zohľadnené aj potreby transformácie regiónu Horná Nitra. Možnosti, ktoré je možné využiť v rámci nového programového obdobia zahŕňajú napríklad: • Vytvorenie samostatného Operačného programu so

zameraním na transformáciu regiónu;

- Vytvorenie špeciálnej prioritnej osi s určenou alokáciou v relevantných operačných programoch so zameraním na transformáciu regiónu
- Vytvorenie iniciatívy „Horná Nitra“ ako prierezového nástroja programového obdobia, ktorej financovanie bude zabezpečené zo zdrojov relevantných operačných programov

Hľadanie dodatočných možností financovania zo štátneho rozpočtu	Financovanie	Implementácia akčného plánu by mala byť postavená na viaczdrojovom financovaní. Nie všetky opatrenia akčného plánu bude možné financovať z finančných podpôr EÚ, buď z dôvodu nedostatku finančnej alokácie alebo z dôvodu obmedzenia účelu financovania. Je preto potrebné hľadať prípadné dodatočné zdroje financovania opatrení akčného plánu zo zdrojov štátneho rozpočtu, prípadne využitím iných druhov financovania, ako napríklad verejno-súkromné partnerstvá alebo návratné finančné zdroje.
Krátkodobé inštitucionálne zabezpečenie riadenia implementácie akčného plánu	Inštitucionálne zabezpečenie	Je potrebné nastaviť systém riadenia implementácie akčného plánu transformácie Hornej Nitry. Inštitucionálne zabezpečenie úzko súvisí so systémom riadenia finančných zdrojov. Nakoľko sa predpokladá, že primárnym zdrojom financovania akčného plánu budú prostriedky EÚ fondov z programového obdobia 2021-2027, bude musieť byť inštitucionálne zabezpečenie implementácie akčného plánu riešené v rámci nastavenia nového programového obdobia. V horizonte do roku 2023 sa počíta s využitím prostriedkov z programového obdobia 2014-2020, avšak v rámci neho nie je priestor na zásadné inštitucionálne zmeny. Preto je potrebné nájsť systém riadenia implementácie akčného plánu na prechodné obdobie do roku 2023. Pre účely naštartovania transformácie v rámci programového obdobia 2014 - 2020 by bolo vhodné zriadiť tzv. Centrum podpory transformácie Hornej Nitry, ktorého gestorom a koordinátorom by bol Centrálny koordinačný orgán. Ako vhodným spôsobom pre fungovanie Centra podpory transformácie Hornej Nitry sa javí zriadenie detašovaného pracoviska v rámci Informačno-poradenského centra Trenčianskeho kraja.
Dlhodobé inštitucionálne zabezpečenie riadenia implementácie akčného plánu	Inštitucionálne zabezpečenie	Po roku 2023 bude potrebné nastaviť dlhodobý systém riadenia implementácie akčného plánu transformácie Hornej Nitry, ktorý bude zadefinovaný v rámci nastavenia programového obdobia EÚ fondov na roky 2021-2027. Existuje niekoľko modelov inštitucionálneho zabezpečenia, ktoré sú popísané v samostatnej kapitole nižšie.

6.6. Návrh inštitucionálneho zabezpečenia transformácie

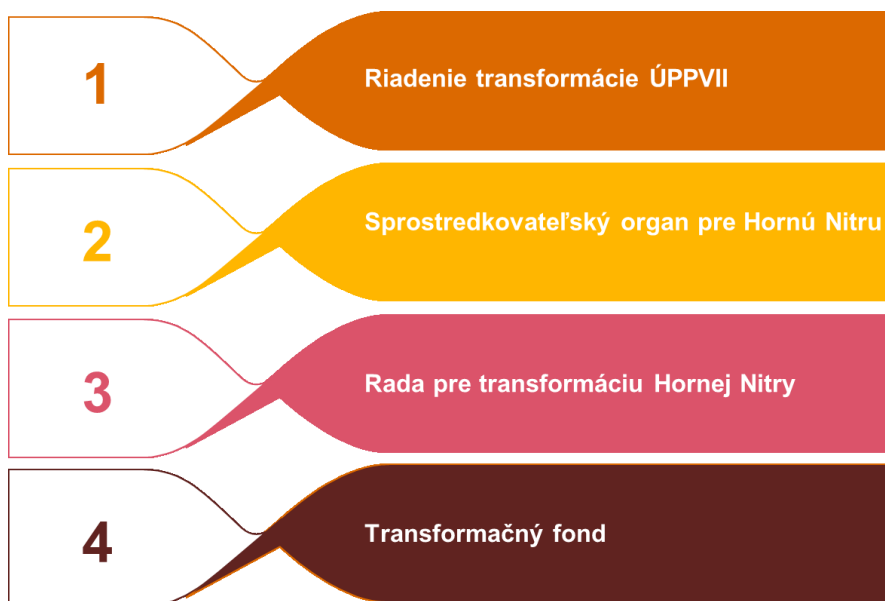
Predmetom tejto kapitoly je predstavenie možných modelov riadenia implementácie procesu transformácie Hornej Nitry. Vzhľadom na počiatočný stav prípravy programového obdobia 2021 - 2027, ktoré má potenciál byť dominantným zdrojom financovania transformácie, by bolo záväzné určenie modelu riadenia v súčasnosti kontraproduktívne.

Nevyhnutným predpokladom určenia čo najefektívnejšieho modelu riadenia transformácie je spracovanie detailného porovnania (štúdie) predstavených modelov participantovou formou a to minimálne z pohľadu:

- legislatívneho ukotvenia modelu (existujúca resp. potreba novej legislatívy),
- finančnej náročnosti etablovania modelu (kvantifikovanie potreby zdrojov),
- administratívnej náročnosti etablovania modelu,
- potreby administratívnych kapacít pre výkon riadenia transformácie,
- ďalšie aspekty, ktoré budú výsledkom dohody zúčastnených strán v procese transformácie.

Výsledkom porovnania bude model riadenia, ktorý bude riadiť proces transformácie regiónu po útlme banskej činnosti. Vzhľadom na počiatočný stav transformácie je možné predpokladať, že výsledkom diskusie zúčastnených strán môže byť návrh ďalšieho modelu riadenia transformácie, ktorý bude súčasťou detailného porovnania predstavených modelov.

Základné modely riadenia transformácie sú:

6.6.1. Riadenie transformácie ÚPPVII

Riadenie procesu transformácie regiónu by prebiehalo v zmysle existujúcich štruktúr pod vedením ÚPPVII, ktorý by celý proces koordinoval v súčinnosti so všetkými zainteresovanými stranami (RO/SO relevantných operačných programov, orgány štátnej správy, regionálna/miestna samospráva, tretí sektor a podobne). ÚPPVII by zároveň zabezpečoval vyhodnocovanie plnenia záverov Akčného plánu. Oficiálna pracovná skupina by v rámci navrhovaného modelu vystupovala ako dohľadový a poradný orgán.

Pre účely naštartovania transformácie v rámci programového obdobia 2014 - 2020 by bolo vhodné zriadiť tzv. Centrum podpory transformácie Hornej Nitry, ktorého gestorom a koordinátorom by bol Centrálny koordinálny orgán.

Centrum podpory transformácie Hornej Nitry by plnilo najmä tieto úlohy:

- koordinačná funkcia pri implementácii Akčného plánu,
- mediálna a komunikačná podpora pre implementáciu Akčného plánu,
- spájanie regiónu s regionálnymi a národnými partnermi, sprostredkovanie medzinárodných skúseností s transformáciou v iných európskych regiónoch,
- podporovanie sieťovania a budovania partnerstiev v regióne,
- prezentovanie možností financovania transformačných zámerov, ktoré sú súčasťou Akčného plánu,

Ako najvhodnejší spôsob pre fungovanie Centra podpory transformácie Hornej Nitry sa javí zriadenie detašovaného pracoviska na Hornej Nitre v rámci Informačno - poradenského centra Trenčianskeho kraja.

6.6.2. Sprostredkovateľský orgán pre Hornú Nitru

Tento model riadenia predpokladá, že dominantným zdrojom financovania transformácie budú EŠIF v rámci programového obdobia 2021 - 2027. Pre účely transformácie regiónu by bol na miestnej úrovni (napr. Trenčiansky samosprávny kraj) vytvorený Sprostredkovateľský orgán pre špecifické prioritné osi relevantných operačných programov zameraných na transformáciu Hornej Nitry. Vytvorené SO by zároveň zabezpečovalo vyhodnocovanie plnenia záverov Akčného plánu vrátane implementácie projektov. V rámci predmetného modelu ako alternatívna možnosť by bolo zriadenie Implementačnej agentúry s miestnou príslušnosťou, ktorá by okrem úlohy Sprostredkovateľského orgánu plnila aj úlohu prijímateľa pre špecifický typ projektov určených na transformáciu. Členovia oficiálnej pracovnej skupiny by v rámci navrhovaného modelu boli súčasťou Monitorovacích výborov relevantných operačných programov podieľajúcich sa na transformácii.

6.6.3. Rada pre transformáciu Hornej Nitry

Riadenie procesu transformácie regiónu by prebiehalo v zmysle existujúcich štruktúr pod vedením ÚPPVII alebo štruktúr iného určeného ústredného orgánu štátnej správy, ktorý by koordinoval celý proces transformácie. Za účelom dohľadového a poradného orgánu pre proces transformácie by bola zriadená rada pre transformáciu Hornej Nitry, ktorá by nadradila v súčasnosti fungujúcu oficiálnu pracovnú skupinu. Pôsobnosť a zloženie rady vrátane menovania predsedu by určoval štatút. Rada by zároveň zabezpečovala vyhodnocovanie plnenia záverov Akčného plánu. Ako podklad pre fungovanie rady pre transformáciu Hornej Nitry by bolo fungovanie Rady pre rozvoj najmenej rozvinutých regiónov.

Výsledkom detailného rozpracovania predmetného modelu môže byť potreba vytvorenia a zavedenia novej legislatívy pre účely fungovania Rady.

6.6.4. Transformačný fond

Tento model riadenia transformácie predpokladá zriadenie Transformačného fondu zákonom (vytvorenie a zavedenie novej legislatívy). Transformačný fond by bol právnickou osobou s vlastnou organizačnou štruktúrou a organizačným poriadkom s presne určeným sídlom, ktorého správou by vykonával ústredný orgán štátnej správy určený zákonom. Podrobnosti o organizácii a činnosti fondu by upravoval Štatút Transformačného fondu vydaný ústredným orgánom štátnej správy, ktorý by vykonával jeho správu.

Transformačný fond by bol primárne zriadený za účelom uskutočňovania podpory (štátne zdroje, európske zdroje) ohľadom transformácie regiónu Horná Nitra na princípoch trvalo udržateľného rozvoja. Hlavným

poslaním fondu by bolo poskytovanie finančných prostriedkov žiadateľom vo forme návratnej resp. nenávratnej pomoci na podporu projektov vrátane zabezpečovania vyhodnocovania plnenia záverov Akčného plánu.

Poskytovanie resp. použitie prostriedkov Transformačného fondu by bolo v súlade so zákonom ako aj zavedeným implementačným mechanizmom (od predloženia žiadosti cez hodnotiaci proces po zazmluvnenie vrátane následného monitoringu projektov) ako aj so zadanými piliermi/prioritami/opatreniami Akčného plánu, ktorý by bol schválený vládou Slovenskej republiky. Oficiálna pracovná skupina by v rámci navrhovaného modelu vystupovala ako dohľadový a poradný orgán Transformačného fondu.

V rámci predmetného modelu ako alternatívna možnosť by bolo zriadenie Transformačného fondu ako Sprostredkovateľského orgánu pre špecifické prioritné osi relevantných operačných programov zameraných na transformáciu Hornej Nitry v súlade s tvoriacimi sa pravidlami EŠIF pre programové obdobie 2021 - 2027.

7 Možnosti financovania Akčného plánu

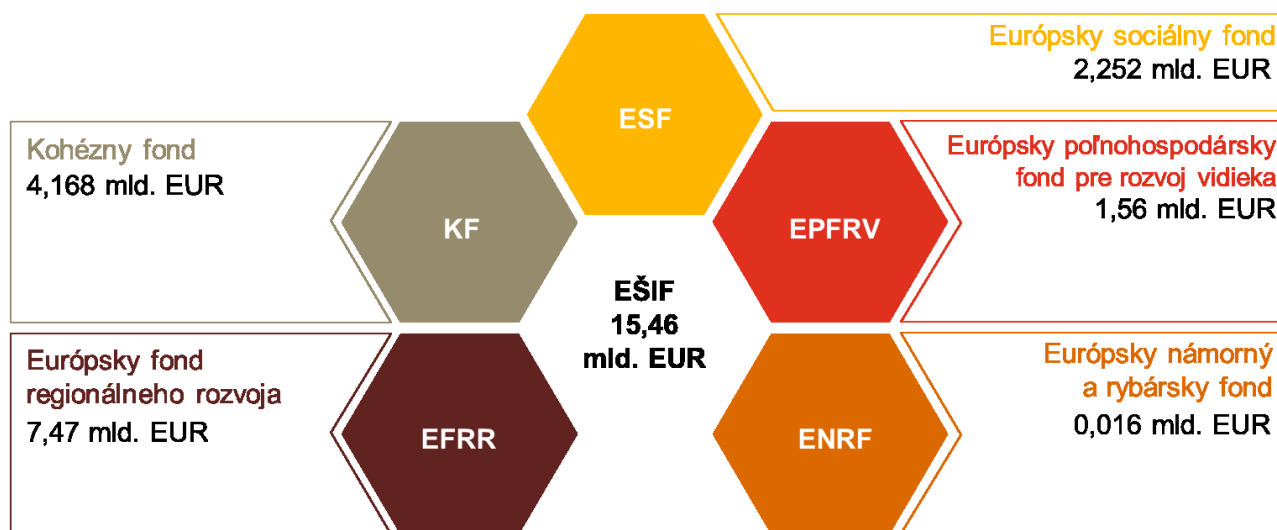
Predmetom tejto kapitoly je spracovanie prehľadu možností financovania zadefinovaných pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu. Každý z prezentovaných spôsobov financovania potenciálnych projektov vychádzajúcich z pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu si vyžaduje splnenie zadefinovaných podmienok pre každú z prezentovaných možností financovania. Dôležitou úlohou zúčastnených strán bude nastavenie optimálneho modelu inštitucionálneho zabezpečenia celého procesu transformácie regiónu za účelom čo najefektívnejšej implementácie projektov, ktorých východiskom bude Akčný plán. Návrh inštitucionálneho zabezpečenia procesu transformácie pre predmetnom kapitoly s názvom: „Návrh inštitucionálneho zabezpečenia transformácie“.

7.1. EŠIF v rámci programového obdobia 2014 - 2020

7.1.1. Charakteristika jednotlivých EŠIF v programovom období 2014 - 2020

Celková finančná alokácia prostriedkov z EŠIF v rámci programového obdobia 2014 – 2020 je na úrovni 15,465 mld. EUR (EÚ zdroj). Prostriedky jednotlivých EŠIF sú rozdelené v rámci jednotlivých operačných programov.

Programové obdobie 2014 – 2020 je tvorené nasledovnou štruktúrou EŠIF:

Kohézny fond: Finančný nástroj určený na financovanie projektov dopravnej infraštruktúry a infraštruktúry životného prostredia pre členské krajiny, ktorých hodnota hrubého národného dôchodku na obyvateľa je menšia ako 90 % priemeru EÚ 27. Kohézny fond sa zriadil na účel posilnenia hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti Európskej únie v záujme podpory trvalo udržateľného rozvoja.

Kohézny fond na programové obdobie 2014 – 2020 poskytuje podporu vyčlenenú na:

- investície do životného prostredia vrátane oblastí súvisiacich s trvalo udržateľným rozvojom a energetikou, ktoré predstavujú prínos pre životné prostredie,
- transeurópske siete týkajúce sa dopravnej infraštruktúry (TEN-T),
- technickú pomoc.

Európsky fond regionálneho rozvoja: Jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ, ktorý prispieva k financovaniu podpory, ktorej cieľom je posilniť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť vyrovnávaním hlavných regionálnych rozdielov v Únii prostredníctvom udržateľného rozvoja a štrukturálneho prispôsobenia regionálnych hospodárstiev vrátane konverzie upadajúcich priemyselných regiónov a zaostávajúcich regiónov.

Európsky sociálny fond: Jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ, ktorý podporuje vyššiu úroveň zamestnanosti a kvality práce, zlepšuje prístup na trh práce, podporuje geografickú a pracovnú mobilitu pracovníkov a uľahčuje ich prispôsobenie sa priemyselnej zmene a zmenám výrobného systému nevyhnutným na trvalo udržateľný rozvoj, podporuje vysoký stupeň vzdelania a odbornej prípravy pre všetkých a podporuje prechod medzi vzdelávaním a zamestnaním v prípade mladých ľudí, boj proti chudobe, zlepšuje sociálne začlenenie a podporuje rodovú rovnosť, nediskrimináciu a rovnaké príležitosti, čím prispieva k prioritám Únie, pokiaľ ide o posilňovanie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti.

Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka: Fond podporuje európsku politiku pre rozvoj vidieka. Preto sa z neho financujú programy rozvoja vidieka vo všetkých členských štátoch a regiónoch Únie. Programy sa vytvárajú v spolupráci medzi Európskou komisiou a členskými štátmi, pričom sa v nich zohľadňujú strategické usmernenia pre politiku rozvoja vidieka, ktoré prijala Rada, a priority ustanovené v národných strategických plánoch.

Politika súdržnosti zohráva hlavnú úlohu aj pri podpore hospodárskeho ozdravenia vidieckych oblastí a dopĺňa opatrenia podporované v rámci Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka.

Európsky námorný a rybársky fond: Finančný nástroj námornej a rybárskej politiky EÚ v programovom období 2014 – 2020 zameraný na podporu environmentálne udržateľného, inovačného a konkurencieschopného rybárstva a akvakultúry, podporu rozvoja a vykonávania integrovanej námornej politiky Únie spôsobom, ktorý dopĺňa politiku súdržnosti a spoločnú rybársku politiku, podporu vyváženého a inkluzívneho územného rozvoja rybolovných oblastí (vrátane akvakultúry a vnútrozemského rybolovu) a vykonávanie spoločnej rybárskej politiky.

7.1.2. Charakteristika jednotlivých Operačných programov v programovom období 2014 – 2020

EŠIF v rámci programového obdobia 2014 – 2020 sú rozdelené do jednotlivých operačných programov:

Operačný program (OP)	Alokácia 2014 – 2020 (EÚ zdroj)	Zastúpenie EŠIF v OP
Výskum a inovácie (OPVaI)	2,204 mld. EUR	EFRR
Ľudské zdroje (OP LŽ)	2,217 mld. EUR	ESF, EFRR
Integrovaná infraštruktúra (OP II)	3,949 mld. EUR	KF, EFRR
Kvalita životného prostredia (OP KŽP)	3,137 mld. EUR	KF, EFRR
Integrovaný regionálny operačný program (IROP)	1,738 mld. EUR	EFRR
Efektívna verejná správa (OP EVS)	0,278 mld. EUR	ESF
Technická pomoc (OP TP)	0,159 mld. EUR	EFRR
Rybné hospodárstvo (OP RH)	0,016 mld. EUR	ENRF
Program rozvoja vidieka (PRV)	1,559 mld. EUR	EPFRV
Program cezhraničnej spolupráce SR - ČR (Interreg V-A SK-CZ)	0,090 mld. EUR	EFRR

Program cezhraničnej spolupráce SR - AT (Interreg V-A SK-AT)	0,075 mld. EUR	EFRR
Program spolupráce (PS INTERACT III)	0,039 mld. EUR	EFRR
Spolu	15,46 mld. EUR	

Pre účely naštartovania transformácie regiónu v rámci programového obdobia 2014 – 2020 sú dôležité nasledovné operačné programy:

OP Výskum a inovácie:

Prostriedky operačného programu sú určené na technologický rozvoj a zvyšovanie konkurencieschopnosti malých a stredných podnikateľov najmä v menej rozvinutých regiónoch. Podporená bude účasť Slovenska v projektoch medzinárodnej spolupráce a zvyšovanie výskumnej činnosti. Podpora podnikateľského sektora patrí medzi hlavné priority financovania s dôrazom na zvyšovanie pridanej hodnoty, stimulovanie rastu a tvorby pracovných miest. Podpora bude zameraná aj na znevýhodnené sociálne skupiny (ženy, mladí do 30 rokov, seniori nad 50 rokov, dlhodobo nezamestnaní, štátni príslušníci z tretích krajín, sociálne znevýhodnení a osoby so zdravotným postihnutím, Rómovia).

OP Ľudské zdroje:

Európske prostriedky sú určené na podporu vzdelávania, zvýšenia zamestnanosti, podporu mladých ľudí, pomoc osobám, ktoré sú na hranici chudoby, zvyšovaniu zamestnanosti či zvyšovaniu vzdelanostnej úrovne marginalizovaných komunit. Prostredníctvom financií operačného programu bude podporené skvalitňovanie a zvyšovanie úrovne vzdelávania vrátane prepojenia na požiadavky trhu práce, čo prispeje k vyššej konkurencieschopnosti našich absolventov. Dôraz sa bude tiež klásť na zvyšovanie profesijných kompetencií pedagogických a odborných zamestnancov na všetkých stupňoch vzdelávania a lepšej pripravenosti budúcich pedagógov. Medzi kľúčové aktivity patrí zvýšenie zamestnanosti mladých ľudí do 29 rokov, napríklad poskytnutím pomoci a podpory pri začatí podnikania prostredníctvom start-up programov. Realizácia činností a aktivít podporených z operačného programu by sa mala prejavovať znížením nezamestnanosti s dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starých a zdravotne postihnutých občanov. Netreba zabúdať aj na pomoc osobám, ktoré žijú na hranici chudoby. Výsledkom bude zvyšovanie aktivít pre tieto ohrozené osoby, aby sa mohli ľahšie uplatniť na trhu práce, či zlepšenie prístupu k bývaniu. Jednou z oblastí je aj zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných komunit, predovšetkým Rómov. Výsledným efektom by malo byť zlepšenie informovanosti a spolupráce rodičov so vzdelávacími zariadeniami, vyšší počet detí navštevujúcich predškolské zariadenia, zníženie miery predčasného ukončenia školskej dochádzky, rozvoj finančnej gramotnosti, ale aj zvýšenie miery povedomia v oblasti zdravotnej starostlivosti.

OP Integrovaná infraštruktúra:

Z operačného programu je financovaná predovšetkým modernizácia dopravy, t.j. železničná, vodná a cestná doprava a oblasť zlepšovania prístupu k informačným a komunikačným technológiám.

V oblasti železničnej dopravy sú financie Operačného programu Integrovaná infraštruktúra určené na modernizáciu, elektrifikáciu a výstavbu železničných tratí, znižovanie bezpečnostných rizík a obnovu mobilných prostriedkov v tomto móde dopravy. Okrem toho aj na výstavbu záchytných parkovísk, prestupných terminálov železničnej osobnej dopravy a ich napojenie na cestnú sieť.

V cestnej doprave ide o výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest vrátane prívádzačov, budovanie inteligentných dopravných systémov, zvyšovanie bezpečnosti cestnej dopravy, výstavbu a modernizáciu ciest I. triedy.

Nezabudlo sa ani na verejnú osobnú dopravu, kde sa investujú európske prostriedky na modernizáciu a výstavbu električkových a trolejbusových tratí, vybudovanie a modernizáciu technickej základne na opravu a údržbu vozidlového parku dráhovej MHD a na nákup električiek a trolejbusov. Zlepšenie splavnosti dunajskej vodnej cesty a modernizácia a výstavba verejného prístavu v Bratislave je jedným z cieľov infraštruktúry vodnej dopravy.

Podstatou investícií v rámci informačnej spoločnosti je budovanie modernej, na občana orientovanej a efektívnej elektronizovanej verejnej správy, vytvorenie kvalitného digitálneho obsahu a umožnenie prístupu k širokopásmovému internetu a službám každému občanovi vrátane starších, hendikepovaných alebo sociálne znevýhodnených občanov.

OP Kvalita životného prostredia:

Hlavným cieľom operačného programu je ochrana životného prostredia, efektívne využívanie prírodných zdrojov, protipovodňová ochrana a prispôsobenie sa klimatickej zmene, ako aj podpora nízkouhlíkového hospodárstva. Podpora je zameraná na všetky kľúčové oblasti životného prostredia.

V oblasti odpadového hospodárstva sa podpora zameriava hlavne na nakladanie, zhodnocovanie a spracovanie odpadov, čím sa prispeje k zníženiu ukladania odpadov na skládky.

V rámci vodného hospodárstva bude pomoc smerovaná na budovanie kanalizačných sietí, čistiarní odpadových vôd a zabezpečenia dodávok bezpečnej pitnej vody pre obyvateľstvo. Zvýši sa tým podiel obyvateľstva napojeného na kanalizačnú sieť a čistiarne odpadových vôd, a z časti aj na verejný vodovod. Podporou opatrení v oblasti ochrany prírody bude dosiahnuté zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie rozmanitosti druhov živočíchov a rastlín najmä v rámci sústavy NATURA 2000.

Prostriedky operačného programu prispievajú aj k zlepšeniu kvality ovzdušia, a to realizáciou opatrení zameraných na zníženie množstva emisií znečisťujúcich látok do ovzdušia a skvalitnenie systému monitorovania ovzdušia.

Prostredníctvom operačného programu sa podporí taktiež prieskum, monitorovanie, ako aj sanácia viacerých environmentálnych záťaží v zodpovednosti štátu, zosuvov a tiež niekoľkých rizikových úložísk ťažobného odpadu. Prostredníctvom financovania vybraných aktivít a opatrení dôjde ku zníženiu rizika vzniku veľkých povodní, ktoré spôsobujú značné škody na krajine, majetku a vážne ohrozujú obyvateľstvo.

Problematica zmeny klímy bude riešená opatreniami na posilnenie zásahových kapacít na zvládanie rizík a mimoriadnych udalostí, na zlepšenie materiálo – technického vybavenia záchranných zložiek. Dosiahne sa tým zvýšená pripravenosť na vznik mimoriadnej udalosti ovplyvnenej zmenou klímy. Zároveň program rieši aj otázku prieskumov a sanácie havarijných zosuvov s cieľom zníženia rizika zosuvov pôdy.

Posledná prioritná oblasť sa koncentruje na podporu aktivít zameraných na zvýšenie energetickej efektívnosti podnikov, zníženie energetickej náročnosti verejných budov, podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie, ako aj na podporu efektívnych systémov centrálného zásobovania teplom, a to s cieľom znižovať emisie skleníkových plynov.

Integrovaný regionálny operačný program:

Z operačného programu bude financovaná bezpečná a ekologická doprava v regiónoch, ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám. Zlepší sa kvalita života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie.

Výsledkom programu bude zlepšenie napojenia regiónov na cestnú infraštruktúru a efektívnejšie poskytovanie verejnej osobnej dopravy s ohľadom na zníženie znečistenia ovzdušia. Vybuduje sa kompaktná sieť cyklotrás v mestách a mestských oblastiach.

Operačný program podporí oblasť sociálnej a zdravotnej infraštruktúry. V rámci sociálnej oblasti sa bude investovať do zariadení sociálnych služieb, do zariadení starostlivosti o deti do 3 rokov s cieľom podpory zosúladenia rodinného a pracovného života a zvýšenia zamestnanosti žien. V rámci zdravotnej infraštruktúry

budú investície nasmerované do terénnych a ambulantných sociálnych služieb, modernizácií nemocníc a vybudovanie centier zdravotnej starostlivosti.

V rámci ochrany životného prostredia bude podporená rekonštrukcia budov – zatepľovanie, modernizácia vykurovacích systémov, modernizácia osvetlenia a výťahov. Zároveň sa bude investovať aj do vodného hospodárstva (rekonštrukcia prívodov vody, budovania verejných kanalizácií a čistení odpadových vôd). Program podporí zelenú infraštruktúru prostredníctvom prirodzených prvkov, napr. vybudovaním ostrovčekov lesa, živé ploty, zelené parky, izolačná zeleň, zelené strechy, zberné systémy na odpadovú a dažďovú vodu.

7.1.3. Potenciál financovania transformácie regiónu v rámci programového obdobia 2014 – 2020

V prebiehajúcom programovom období 2014 - 2020 stále existuje priestor na podporu zmysluplných projektov v rámci definovaných pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu pre účely naštartovania transformácie za predpokladu splnenia nevyhnutných podmienok poskytnutia príspevku v rámci relevantných operačných programov. Každý Riadiaci orgán resp. Sprostredkovateľský orgán si zvolí vlastnú metódu/spôsob ako pristúpi k implementácii projektov určených na transformáciu regiónu tak, aby nedošlo k výraznému narušeniu systému implementácie dotknutých operačných programov. V zmysle pravidla n+3 je možné čerpať finančné prostriedky EŠIF do konca roka 2023, čo dáva priestor na začiatok transformácie regiónu ešte pred útlmom banskej činnosti.

Základné prístupy/metódy pre implementácie projektov určených pre naštartovanie transformácie regiónu:

- RO/SO nezvolia špeciálny prístup ohľadom podpory projektov pre účely naštartovania transformácie. Potenciálne projekty budú výsledkom existujúcich resp. plánovaných výziev/vyzvaní v rámci súčasného zamerania a implementačných mechanizmov dotknutých operačných programov;
- Preferenčné hodnotenie projektov: (RO/SO bodovo zvýhodnia projekty v procese hodnotenia/výberu projektov určených pre transformáciu na základe úpravy existujúcich hodnotiacich/výberových kritérií, ktoré schváli Monitorovací výbor príslušného operačného programu);
- Vyhlásenie špecifickej/regionálnej výzvy resp. vyzvania: (RO/SO pripraví na základe relevantnej potreby regiónu na základe spracovaného Akčného plánu špeciálnu/regionálnu výzvu na predkladanie projektov resp. vyzvanie na implementáciu národného projektu za účelom naštartovania transformácie v rámci definovaných pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu);
- Vytvorenie špeciálnej prioritnej osi v rámci OP: (RO/SO v rámci plánovaných revízií relevantných operačných programov vytvorí špeciálnu prioritnú os/špecifický cieľ priamo pre účely naštartovania transformácie regiónu na základe definovaných potrieb v súlade so zameraním príslušného operačného programu).

Základné podmienky poskytnutia príspevku z OP na projekty pre účely naštartovania transformácie sú:

- Ochota RO/SO zodpovedných za implementáciu relevantných operačných programov vytvoriť priaznivé podmienky na financovanie naštartovania transformácie regiónu pred útlmom banskej činnosti na základe zvoleného prístupu/metódy;
- Dostatočný podiel voľnej alokácie v rámci relevantných operačných programov do konca obdobia oprávnenosti programového obdobia 2014 – 2020 na implementáciu zmysluplných projektov;
- Dostatočná absorpčná kapacita regiónu, ktorá musí byť deklarovaná na základe analýzy v rámci spracovaného Akčného plánu;
- Splnenie všetkých definovaných podmienok oprávnenosti financovania projektov v rámci relevantných operačných programov (súlad so stratégiami OP, zameraním OP, oprávnenosť výdavkov, definovaných prijímateľov vrátane ďalších špecifických podmienok OP určených RO/SO);

- Projekty, ktoré je možné ukončiť resp. finančne uzavrieť do konca obdobia oprávnenosti programového obdobia 2014 – 2020 resp. projekty, ktoré je možné fázovať (finančne uzavrieť v programovom období 2021 – 2027) na základe definovaných pravidiel pre fázované projekty v rámci relevantného operačného programu.

Potenciál financovania pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu v rámci programového obdobia 2014 - 2020

Pilier	Priorita	Opatrenie	Operačný program	Zodpovedný orgán
Mobilita a prepojenosť regiónu	Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy	Rozvoj verejnej a hromadnej dopravy, statickej dopravy a integrovaných foriem dopravy	OPII/IROP	MDV SR /MPRV SR
		Rozvoj pešej dopravy, cyklo dopravy a alternatívnych foriem mobility	IROP	MPRV SR
		Rozvoj elektromobility	N/A	N/A
	Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry	Rozvoj a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy v regióne	IROP	MPRV SR
		Rozvoj miestnej cestnej infraštruktúry a cestných prepojení	N/A	N/A
	Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre	Rozvoj rýchlostných ciest v regióne	OPII	MDV SR
		Rozvoj a rekonštrukcie ciest I. triedy v regióne	OPII	MDV SR
	Rozvoj ostatnej infraštruktúry	Zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy	OPII	MDV SR
		Rozvoj leteckej infraštruktúry	N/A	N/A
		Rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí	OPII	MDV SR
Ekonomika, podnikanie a inovácie	Podpora inovácií, výskumu a vývoja	Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky	OPVaI	MH SR
		Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky	OPVaI	MH SR
	Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest	Rozvoj priamych investícií do tvorby nových diverzifikovaných a udržateľných pracovných miest	OP LZ	MPSVR SR
		Rozvoj investícií do tvorby pracovných miest v hnedých parkoch	OP LZ	MPSVR SR
	Podpora rozvoja malého a stredného podnikania	Podpora zakladania a technická pomoc malým a stredným podnikom	OPVaI/ OP LZ	MH SR/ MPSVR SR
		Podpora rozvoja malých a stredných podnikov	OPVaI	MH SR

	Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky	Rozvoj podnikania v poľnohospodárstve a organického a obehového poľnohospodárstva	PRV	MPRV SR
		Rozvoj ostatných sektorov obehovej ekonomiky	PRV	MPRV SR
	Podpora rozvoja cestovného ruchu	Rozvoj cestovného ruchu v nadväznosti na tradíciu regiónu	N/A	N/A
		Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu v regióne	N/A	N/A
Udržateľné životné prostredie	Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov	Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených banskou činnosťou	OP KŽP	MŽP SR
		Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených inou činnosťou	OP KŽP	MŽP SR
	Rozvoj udržateľnej energetiky	Rozvoj udržateľného tepelného hospodárstva regiónu	OP KŽP	MŽP SR
		Rozvoj nízkouhlíkovej energetiky v regióne	OP KŽP	MŽP SR
		Podpora energetickej efektívnosti v regióne	OP KŽP	MŽP SR
		Podpora smart riešení v energetike v regióne	OP KŽP	MŽP SR
	Zlepšovanie životného prostredia	Podpora investícií do udržateľného odpadového a vodného hospodárstva	OP KŽP	MŽP SR
		Podpora konverzie environmentálne zaťažených území a areálov	OP KŽP	MŽP SR
Kvalita života a sociálna infraštruktúra	Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb	Rozvoj zdravotníckych a medicínsko-kúpeľných služieb v nadväznosti na dopady banskej činnosti	IROP	MZ SR
		Rozvoj sociálnych služieb v nadväznosti na ukončovanie banskej činnosti	OP LZ	MSVVS SR
	Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia	Rozvoj kultúry v regióne	IROP	MK SR
		Rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít v regióne	N/A	N/A
		Rozvoj kvality verejných služieb pre obyvateľov	OP EVS	MV SR
		Rozvoj podpory bývania v regióne	N/A	N/A
	Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily	Podpora stredného školstva a duálneho vzdelávania v regióne	OP LZ	MSVVS SR
		Podpora vyššieho vzdelávania v regióne	OP LZ	MSVVS SR
		Podpora mimoškolského vzdelávania, rekvalifikácií a talentov	OP LZ	MPSVR SR

	Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva	Podpora sociálnej a právnej starostlivosti o skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	OP LZ	MPSVR SR
		Podpora na trhu práce pre skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	OP LZ	MPSVR SR

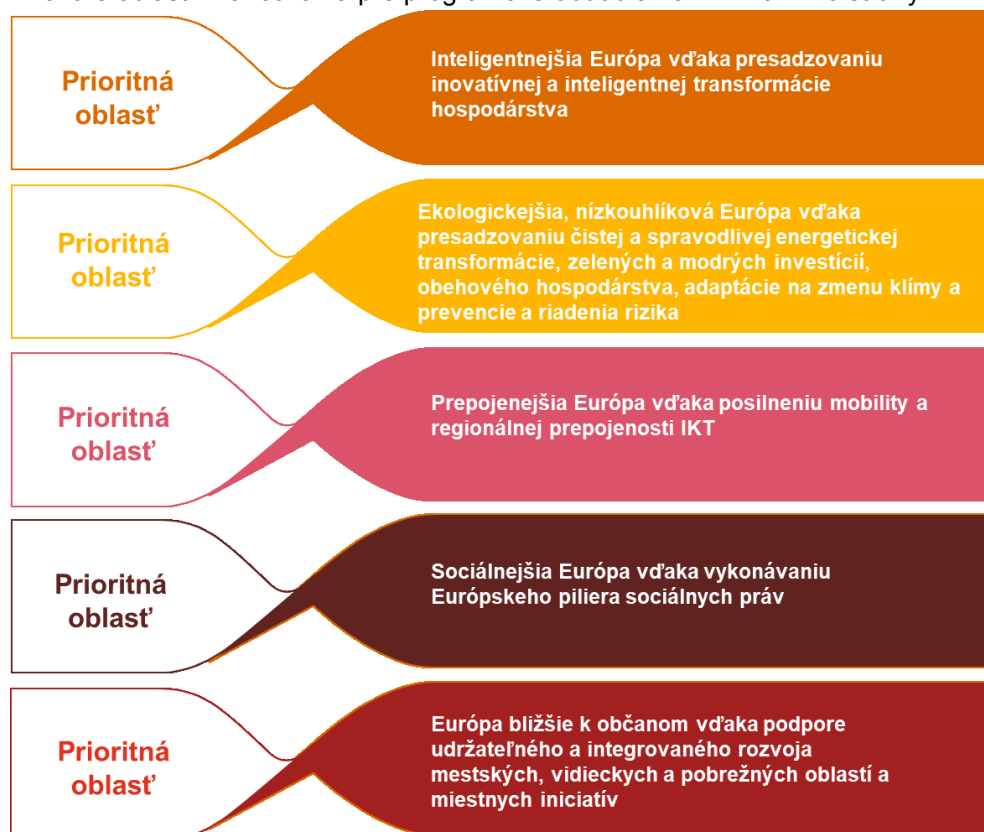
7.2. EŠIF v rámci programového obdobia 2021 – 2027

7.2.1. Charakteristika priorit financovania zo strany EK

Na základe návrhu Komisie na ďalší viacročný finančný rámec na obdobie rokov 2021-2027 z 2. mája 2018, Komisia v rámci správy o Slovensku (Country report Slovakia) predložila predbežné stanoviská útvarov Komisie o prioritných investičných oblastiach a rámcové podmienky na účinné plnenie politiky súdržnosti v rokoch 2021-2027. Tieto prioritné oblasti investícií sú odvodené zo širšieho kontextu nedostatkov investícií, investičných potrieb a regionálnych rozdielov posudzovaných v správe. V súčasnosti prebieha dialóg medzi zástupcami Úradu podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (ÚPPVII) (vrátane dotknutých ústredných orgánov štátnej správy) a útvarmi Komisie s ohľadom programovania fondov politiky súdržnosti (Európsky fond regionálneho rozvoja, Kohézny fond a Európsky sociálny fond).

Vo všeobecnosti sa očakáva zníženie celkovej alokácie EŠIF, väčšia tematická koncentrácia na výskum a inovácie, zelené/ekologické hospodárstvo, väčší podiel návratnej pomoci v porovnaní s nenávratnou pomocou s očakávaným zvýšením spolufinancovania projektov zo strany štátneho rozpočtu resp. zo strany prijímateľa.

Prioritné oblasti financovania pre programové obdobie 2021 – 2027 zo strany EK

7.2.2. Pozícia Slovenskej republiky v rámci programového obdobia 2021-2027

7.2.2.1. Inštitucionálne zabezpečenie prípravy

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu (ÚPPVII) je ústredným orgánom štátnej správy zodpovedným za tvorbu a implementáciu jednotnej štátnej politiky v oblasti využívania fondov Európskej únie,

ako aj v oblasti informatizácie spoločnosti a investícií. Centrálny koordinačný orgán (CKO) ako súčasť ÚPPVII zabezpečuje koordináciu programovania, implementácie, monitorovania a hodnotenia fondov EŠIF v rámci investícií do rastu a zamestnanosti a cieľa Európska územná spolupráca a zároveň sa podieľa na príprave programového obdobia 2021-2027, ako aj na príprave dohody o partnerstve.

Pre účely prípravy programového obdobia boli na národnej úrovni vytvorené resp. sa vytvorili nasledovné platformy:

- **Pracovná skupina "Partnerstvo pre politiku súdržnosti 2020+":** Pracovná skupina pozostáva zo širokej škály sociálno-ekonomických partnerov zastupujúcich štátnu správu, územné samosprávy, orgány územnej spolupráce, akademickú obec, záujmové a profesijné skupiny, organizácie zastupujúce zamestnávateľov a zamestnancov, ako aj mimovládne neziskové organizácie
- **Koordinačný výbor ÚPPVII:** Poradný, expertný a iniciatívny orgán pre proces programovania na národnej úrovni a prípravu implementačného mechanizmu kohéznej politiky na programové obdobie 2021-2027 na Slovensku.
- **Rada úradu vlády SR pre EÚ fondy:** Cieľom je zabezpečiť prípravu partnerskej dohody na národnej úrovni. Zároveň Rada odporúča vláde operačné programy na obdobie rokov 2021-2027, ako aj ich obsah a finančný rámec.

7.2.3. Investičné priority SR v rámci zadefinovaných prioritných oblastí financovania zo strany EK

V rámci procesu prípravy programového obdobia 2021 - 2027 boli pripravené resp. budú pripravené analytické dokumenty/sektorové stratégie za účelom identifikácie hlavných investičných priorít pre programové obdobie 2021 - 2027, ktoré budú východiskom pre spracovanie Partnerskej dohody a následne Operačných programov.

- **Počiatková pozícia k politike súdržnosti po roku 2020:** udržanie silnej pozície kohéznej politiky vrátane zachovania jej čo najvyššieho percentuálneho podielu v celkovom rozpočte EÚ, je potrebné venovať väčšiu pozornosť meniacej sa situácii v rôznych regiónoch EÚ s využitím ich rozmanitosti a výhod vo väčšej miere flexibilitu na podporu osobitných potrieb.
- **Ex-post hodnotenie vplyvu implementácie NSRR na dosiahnutie strategického cieľa NSRR** Hodnotenie ukázalo, že 1 euro investované na Slovensku do roku 2015 vytvorilo ďalších 2 eur HDP. V roku 2018 sa HDP na obyvateľa v štandarde kúpnej sily zvýšil z 55% priemeru EÚ v roku 2003 na úroveň 77% priemeru EÚ. "
- **Regionálne analýzy - tematické zameranie na podporu v Slovenskej republike:** Dokument zameraný na hodnotenie stavu slovenských regiónov na úrovni NUTS3 a subregiónov na úrovni funkčných oblastí v mestách. Silné a slabé stránky jednotlivých regiónov boli analyzované vo vybraných tematických oblastiach: ľudské zdroje, hospodárstvo, životné prostredie a infraštruktúra

Ďalšie relevantné sektorové stratégie:

- Stratégia hospodárskej politiky Slovenskej republiky do roku 2030;
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3 SK);
- Národný program na znižovanie znečistenia;
- Národná stratégia riadenia bezpečnostných rizík SR;
- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé klimatické dôsledky;
- Enviro-stratégia 2030;
- Strategický plán rozvoja dopravy v Slovenskej republike do roku 2030 (bude aktualizovaný);
- Národný program rozvoja vzdelávania a odbornej prípravy;
- Akčný plán transformácie regiónu Horná Nitra.

Na základe diskusií a konzultácií so sociálno-ekonomickými partnermi, bola v rámci zadaných prioritných oblastí financovania zo strany EK na programové obdobie 2021 - 2027 identifikovaná úvodná predstava zo strany SR o naplnení jednotlivých prioritných oblastí

Prioritná oblasť: Inteligentnejšia Európa vďaka presadzovaniu inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva

- **Priority financovania za oblasť: „Rozšírenie výskumných a inovačných kapacít a využívanie pokročilých technológií“**
 - rozvoj inovačných aktivít rôznych aktérov a podpora ich spolupráce v určených perspektívnych doménach,
 - podpora vedecko-výskumných aktivít, transfer technológií a špecializované inkubátory,
 - poskytovanie služieb v prospech rozvoja start-up a spin-off firiem zabezpečujúcich komerčné zhodnotenie výsledkov výskumného procesu,
 - rozvoj ľudských zdrojov, zdieľanie skúseností a smart prístupov,
 - tvorba nástrojov prepájajúcich verejné vedecko-výskumné organizácie, vrátane špecializovanej verejnej výskumnej infraštruktúry a podnikov,
 - stimulácia spolupráce s podnikateľskými subjektami v perspektívnych oblastiach špecializácie s cieľom umožniť ich lepšie začlenenie v rámci hodnotových reťazcov budovaním a rozvojom verejnej výskumnej infraštruktúry,
 - podpora excelentného výskumu v oblastiach inteligentnej špecializácie, vrátane modernizácie súvisiacej s verejnou výskumnou infraštruktúrou v perspektívnych oblastiach špecializácie,
 - implementácia politík a nástrojov pre otvorený prístup k vedeckým informáciám a dátam (OpenAccess).
- **Priority financovania za oblasť: „Využívanie výhod digitalizácie pre občanov, podniky a vlády“**
 - podpora digitálnej transformácie podnikov s cieľom ich presadenia sa na jednotnom trhu,
 - podpora výskumnej činnosti prostredníctvom budovania, rozvoja a prevádzky špecializovanej IKT infraštruktúry pre potreby výskumu a vývoja s presahom do iných perspektívnych technologických domén,
 - podpora akademického sektora pri zavádzaní politík open data a open access čo umožní rýchlejšie využitie poznatkov a ich využívanie pre inovatívne riešenia v praxi,
 - podpora inovácií verejnej správy na všetkých úrovniach riadenia,
 - podpora využívania nových technologických nástrojov (napr. umelá inteligencia, blockchain, digital single gateway, smart kontrakty a pod.) na zvýšenie efektívnosti a proklientskosti štátu vrátane vyššej ochrany osôb pred kyberzločinom,
 - poskytovanie technologicky a sociálne vyspelých služieb občanom a podnikateľom podporujúci spoločenský a hospodársky rast (digital governance v rôznych životných situáciách),
 - podpora princípov otvoreného vládnutia, kde k občanom a podnikateľom pristupuje ako k rovnocenným partnerom, ktorí očakávajú kvalitu a proaktívnosť.
- **Priority financovania za oblasť: „Posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP“**
 - podpora zohľadňujúca implementáciu konceptu 4. priemyselnej revolúcie a digitálnej transformácie,
 - vytvorenie podmienok pre napojenie MSP na globálne hodnotové reťazce a jednotný európsky trh pre rýchlo rastúce firmy, high-tech sektor s perspektívou presadenia sa na jednotnom trhu, ale aj na tretích trhoch,
 - podpora zlepšovania inovačného a start-upového ekosystému vrátane internacionalizácie MSP a zapojenie MSP do globálnych hodnotových reťazcov,
 - zvyšovanie inovačnej výkonnosti podnikov prostredníctvom transferu technológií a realizácie širokej škály inovačných aktivít prostredníctvom spolupráce s verejnými VaV organizáciami a budovania klastrového ekosystému.

- **Priority financovania za oblasť: „Rozvoj zručností pre inteligentnú špecializáciu, priemyselnú transformáciu a podnikanie“**
 - podpora rozvoja digitálnych zručností v nadväznosti na požiadavky Industry 4.0,
 - budovanie flexibilného vzdelávacieho systému nastaveného na podmienky moderného trhu práce v digitálnej ére,
 - podpora efektívneho systému duálneho vzdelávania zameraného na zvýšenie úrovne praktických a všeobecných zručností podľa aktuálnych požiadaviek trhu práce,
 - podpora návratov slovenských vedcov vrátane vytvárania motivačných podmienok pre príchod zahraničných výskumníkov na Slovensko,
 - podpora a zamedzenia resp. zníženia odlivu vedeckých pracovníkov do zahraničia.

Prioritná oblasť: Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika

- **Priority financovania za oblasť: „Podpora opatrení na zvýšenie energetickej efektívnosti“**
 - podpora znižovania energetickej náročnosti priemyslu a verejného sektora,
 - podpora optimalizácie zariadení na výrobu tepla vrátane zvyšovania účinnosti distribúcie tepla a postupného prechodu na účinné systémy zásobovania teplom,
 - podpora úspory energie v podnikoch prepojená s modernizáciou výrobných procesov a zavádzaním progresívnych technológií,
 - podpora obnovy existujúcich verejných budov s cieľom znižovať ich energetickú náročnosť vrátane inštalácie inteligentných systémov merania a riadenia pre optimalizáciu spotreby energie pri prevádzke budov,
 - podpora modernizácia a rozširovanie infraštruktúry zásobovania teplom s dôrazom na nízkoemisné technológie,
 - zvyšovanie účinnosti pri výrobe tepla alebo kombinovanej výrobe elektriny a tepla,
 - zvyšovanie účinnosti distribúcie tepla a postupný prechod na účinné systémy zásobovania teplom,
 - vypracovanie energetických auditov pre organizácie verejnej správy a MSP, vrátane zabezpečenia prevádzkových meraní spotreby energie.
- **Priority financovania za oblasť: „Podpora energie z obnoviteľných zdrojov“**
 - podpora využívania obnoviteľných zdrojov energie (OZE) pri zásobovaní teplom/chladom najmä v systémoch centrálného zásobovania teplom (CZT) s využitím podielu biomasy spojená s ochranou ovzdušia a udržateľného využívania biomasy,
 - podpora iných foriem obnoviteľnej energie vrátane využívania alternatívneho paliva a odpadového (zvyškového) tepla.
- **Priority financovania za oblasť: „Vývoj inteligentných energetických systémov, sietí a uskladnenie na miestnej úrovni“**
 - podpora v oblasti prepojenia výroby a skladovania energie z OZE,
 - podpora pri príprave technických riešení a realizovanie zariadení na uskladňovanie energie z OZE ako aj inštalácia zariadení na využitie OZE v domácnostiach,
 - podpora zvyšovania informovanosti verejnosti v oblasti úspor energie a využitia OZE.
- **Priority financovania za oblasť: „Podpora adaptácie na zmenu klímy, prevencia rizika a odolnosti proti katastrofám“**

- podpora preventívnych opatrení na ochranu pred povodňami,
 - podpora opatrení na zadržiavanie vody v krajine,
 - obnova a podpora budovania zelenej a modrej infraštruktúry na adaptáciu na zmenu klímy,
 - podpora hydrogeologických prieskumov zameraných na vymedzenie deficitných oblastí a zabezpečenie zdrojov pitnej vody a ich akumuláciu a vodohospodársku bilanciu,
 - podpora modelovania vývoja a monitorovanie rizík viazaných na zmeny klímy a jej dôsledkov,
 - podpora informovanosti, analytických a koncepčných činností, investícií do agro-environmentálnych opatrení a investície do adaptácie sídelného prostredia,
 - budovanie a modernizácia systémov včasného varovania a vyzušmievania, zvýšením efektívnosti manažmentu mimoriadnych udalostí prostredníctvom posilnenia intervenčných kapacít záchranných zložiek,
 - podpora opatrení nevyhnutných pre včasnú a efektívnu intervenciu v závislosti od typu mimoriadnych udalostí.
- **Priority financovania za oblasť: „Podpora udržateľného vodného hospodárstva“**
 - dobudovanie verejných kanalizácií a čistiarní odpadových vôd,
 - zabezpečenie podmienok v oblasti zásobovania obyvateľstva bezpečnou pitnou vodou,
 - monitorovanie a hodnotenie vôd,
 - zabezpečenie spojitosti vodných tokov a podpora informovanosti a koncepčných činností,
 - podpora spracovania ekonomických, sociálnych a demografických analýz dotknutých domácností a nezávislé hodnotenie rôznych alternatív zabezpečenia vody a kanalizácie pre konkrétne územia.
- **Priority financovania za oblasť: „Podpora prechodu na obehové hospodárstvo“**
 - investície do zlepšenia odpadového hospodárstva,
 - investície do priemyselných procesov,
 - investície do sieťovania firiem a vytvárania lokálnych a regionálnych prepojení systémov výroby a spotreby, dematerializácie služieb s využitím IT technológií,
 - zavádzanie moderných technológií, ktoré prispievajú k vybudovaniu obehového hospodárstva s dôrazom na maximálne zužitkovanie dostupnej domácej surovínovej základne,
 - podpora modernej a ekologickej likvidácie tuhého komunálneho odpadu ako náhrada terajšieho systému ukladania TKO na skládkach,
 - investície do zvýšenia triedenia odpadov,
 - investície do zhodnocovania odpadov so zameraním na recykláciu a predchádzanie vzniku biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu,
 - zvýšenie efektívnosti nakladania s odpadmi podporou moderných technológií,
 - podpora informovanosti a koncepčných činností a stratégií lokálnych a regionálnych prístupov.
- **Priority financovania za oblasť: „Zvyšovanie biodiverzity, zelenej infraštruktúry v mestskom prostredí a znižovanie znečistenia“**
 - podpora znižovania znečistenia ovzdušia emisiami z vykurovania domácností,
 - technické a technologické opatrenia na znižovanie emisií na zdrojoch znečisťovania ovzdušia,
 - podpora implementácie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia v mestách, najmä v súvislosti s organizáciou dopravy (napr. zavádzanie nízkoemisných zón a pod.),
 - sanácia starých environmentálnych záťaží vrátane ich prieskumu a monitorovania,
 - sanácia havarijných zosuvov a svahových deformácií,
 - podpora vypracovania dokumentov starostlivosti o chránené územia, najmä v lokalitách sústavy Natura 2000 a dokumentov starostlivosti o chránené druhy.

- **Priority financovania za oblasť: „Podpora udržateľnej multimodálnej mestskej mobility“**
 - podpora intervencií v oblasti prestupných terminálov a záchytných parkovísk vo veľkých sídelných aglomeráciách (najmä v Bratislavskom a Košickom kraji),
 - modernizácia a výstavba električkových a trolejbusových tratí,
 - obnova mobilných prostriedkov dráhovej mestskej dopravy a modernizácie technickej základne pre vozidlá mestskej dráhovej dopravy.

Prepojenejšia Európa vďaka posilneniu mobility a regionálnej prepojenosti IKT

- **Priority financovania za oblasť: „Podpora digitálnej pripojiteľnosti“**
 - budovanie pripojenia s minimálnou rýchlosťou 100 Mbit/s, ktoré je možné zvýšiť na 1 Gbit/s,
 - budovanie pokrytia 5G na hlavných cestných a železničných ťahoch,
 - dostavba vysokokvalitného miestneho bezdrôtového pripojenia.
- **Priority financovania za oblasť: „Rozvoj udržateľnej, inteligentnej, bezpečnej a intermodálnej siete TEN-T odolnej proti zmene klímy“**
 - prioritná výstavba nových úsekov diaľnic rýchlostných ciest najmä chýbajúce úseky na diaľničných ťahoch D1 a D3,
 - dobudovanie chýbajúcich úsekov R2 a R4, dobudovanie úsekov R3 a R6 do roku 2030,
 - modernizácia železničného koridoru č. V. v trase Žilina – Košice a koridoru č. VI. v trase Žilina – št. hr. SR/ČR,
 - zvýšenie interoperability významných tratí pre medzinárodnú dopravu zavedením traťového zabezpečovacieho a riadiaceho systému ETCS a oznamovacieho zariadenia GSM-R (ERTMS),
 - zabezpečenie obnovy mobilného parku vozidiel, ktoré zabezpečujú železničnú osobnú dopravu,
 - zlepšenie splavnosti dunajskej vodnej cesty,
 - modernizácia a rozvoj infraštruktúry verejných prístavov zahrnutých do základnej siete TEN-T,
 - výstavba ciest I. triedy a modernizácia ciest I. triedy (najmä úsekov, mostov, križovatiek),
 - v opodstatnených dôvodoch vykonanie elektrifikácie železničných tratí,
 - modernizácia železničných tratí (mimo TEN-T),
 - výstavba intermodálnych terminálov,
 - budovanie inteligentných dopravných systémov pre zvládnutie rastúcich objemov dopravy a zvyšujúcej sa miery nehodovosti na už existujúcej cestnej infraštruktúre.

Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv

- **Priority financovania za oblasť: „Zvyšovanie účinnosti pracovných trhov a prístup ku kvalitnému zamestnaniu rozvíjaním sociálnej inovácie a infraštruktúry“**
 - podpora mladých, neaktívnych a nízko kvalifikovaných ktorí budú využívať individualizované formy podpory, vrátane poradenstva, koučingu a mentoringu,
 - podpora zamestnávateľov pri vytváraní flexibilných pracovných príležitostí, ako aj zabezpečiť služby starostlivosti o deti a závislých členov domácnosti,
 - podpora na zlepšenie adaptability zamestnancov, na pomoc zamestnancom pri ich prechode k lepšiemu zamestnaniu,
 - podpora trhu práce pre tých, ktorí stratili prácu v dôsledku automatizácie vrátane špecifických socio-demografických skupín, hlavne znevýhodnených uchádzačov o prácu,

- podpora subjektov sociálnej ekonomiky a individualizovaných služieb (sociálne poradenstvo, bilancia kompetencií, vytváranie profilov);
- podpora cielených programov vzdelávania a odbornej prípravy reflektujúcej potreby regionálneho trhu práce;
- **Priority financovania za oblasť: „Zlepšenie prístupu k inkluzívnym a ku kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním infraštruktúry“**
 - zabezpečenie dostatočných kapacít a infraštruktúry materských škôl,
 - rozšírenie kapacity a infraštruktúry základných škôl a ich vybavenia,
 - podpora programov zameraných na tvorbu/budovanie ľudského kapitálu a to najmä rozvojom celoživotného vzdelávania,
 - podpora vyššieho odborného vzdelávania a prípravy,
 - podpora rovnakého prístupu, najmä znevýhodnených skupín, ku kvalitnému a inkluzívnemu vzdelávaniu a odbornej príprave,
 - podpora budovania a rozvíjania infraštruktúry zameranej na zlepšenie odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania zameraných na rozvoj lokálnych ekonomík,
 - podpora posilnenia spolupráce ekonomických aktérov, a to v kontexte priemyselnej revolúcie 4.0, ekologickej a nízkouhlíkovej Európy, inovatívnych vzdelávacích programov a požiadaviek na posilnenie rastu a konkurencieschopnosti MSP.
- **Priority financovania za oblasť: „Zlepšenie prístupu k inkluzívnym a ku kvalitným službám v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a celoživotného vzdelávania rozvíjaním infraštruktúry“**
 - podpora opatrení na socioekonomickú integráciu marginalizovaných rómskych komunít prostredníctvom terénnej sociálnej práce, komunitnej sociálnej práce, zdravotnej mediácie, ako aj asistencie pri vysporiadaní pozemkov,
 - podpora eliminácie rizík chudoby a sociálneho vylúčenia,
 - zabezpečenie rovnosti príležitostí s osobitným zreteľom na osoby so zdravotným postihnutím, vyšším vekom a sociálne vylúčené spoločenstvá,
 - podpora rodín s deťmi priamymi finančnými transfermi v rámci systému štátnej sociálnej podpory jednorazovými a opakovanými štátnymi sociálnymi dávkami,
 - podpora investícií do rozvoja sociálnych služieb a deinštitucionalizácia sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti.
- **Priority financovania za oblasť: „Zabezpečenie rovnakého prístupu k zdravotnej starostlivosti vrátane primárnej starostlivosti rozvíjaním infraštruktúry“**
 - podpora procesne orientovanej liečby,
 - podpora digitalizácie, automatizácie rutinných procesov,
 - podpora nových prístupov a trendov liečby pacientov vrátane zavádzania už známych inovatívnych technológií a integrácia zdravotno-sociálneho prístupu k liečbe pacientov,
 - podpora investícií do reprofilizácie kapacít a vybudovania integrovaného systému následnej starostlivosti,
 - podpora implementácie nových modelov vzdelávania zdravotníckych pracovníkov priamo vo vzdelávacích centrách nemocníc,
 - zabezpečenie zdravotnej starostlivosti v regiónoch prostredníctvom zamestnávania mladých ľudí prostredníctvom rezidentského programu.

Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív

- **Priority financovania za oblasť: „Podpora integrovaného sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho rozvoja, kultúrneho dedičstva a bezpečnosti v mestských oblastiach“**
 - podpora budovania cyklotrás,
 - podpora vodovodnej a kanalizačnej siete,
 - sanácie starých environmentálnych záťaží,
 - Dobudovanie odpadového hospodárstva,
 - podpora zvyšovania podielu zhodnocovania komunálneho odpadu,
 - podpora separácie a druhotného spracovania odpadu,
 - podpora marketingu prírodného a kultúrneho dedičstva regiónu,
 - podpora potenciálu opätovného využitia zanedbaných plôch a území (brownfields) v intravilánoch miest, ktoré po sanácii záťaží môžu fungovať ako územná rezerva,
 - podpora investícií do ľudského kapitálu, nájomných bytov a opatrení na trhu práce.
- **Priority financovania za oblasť: „Podpora integrovaného sociálneho, hospodárskeho a environmentálneho miestneho rozvoja, kultúrneho dedičstva a bezpečnosti, vrátane vidieckych a pobrežných oblastí, aj pomocou miestneho rozvoja vedeného komunitou“**
 - podpora obnovy a zachovanie významných zložiek kultúrneho dedičstva,
 - podpora rozvoja regionálnej kultúry a jej zapojenia do širšieho ekonomického rámca,
 - podpora opatrovníctva a prepojenie štátnych a neštátnych opatrovateľských služieb,
 - podpora sociálnej ekonomiky a zamestnanosti,
 - podpora podnikania v sociálnej oblasti,
 - podpora poskytovania komunitných služieb a služieb pre osoby so zdravotným postihnutím a seniorov,
 - podpora pracovných miest v subjektoch vzniknutých v rámci sociálnych inovácií, podporných štruktúr pre MSP a coworkingových centier,
 - podpora tvorby pracovných miest v alternatívnych formách podnikania (poľnohospodárstvo, remeslá, rodinné podnikanie) osobitne pre znevýhodnené osoby,
 - podpora integrácie marginalizovaných skupín obyvateľstva,
 - podpora integrovaných plánov pre veľmi zaostané komunity a podpora komunitnej zamestnanosti,
 - podpora tvorby programov zamestnanosti pre marginalizované komunity a dlhodobo nezamestnaných,
 - podpora vzdelávania a vzniku regionálnych a miestnych partnerstiev pre prácu s MRK,
 - podpora tvorby plánov pre dobudovanie kapacity a infraštruktúry sociálnych služieb a podpora nájomného bývania.

7.2.4. Potenciál financovania transformácie regiónu

Programové obdobie 2021 - 2027 bude zohrávať kľúčovú úlohu v rámci transformácie regiónu po ukončení financovania banskej činnosti zo strany štátu (rok 2023). V súčasnosti prebieha komunikácia medzi zástupcami CKO vrátane zástupcov dotknutých ústredných orgánov štátnej správy zo zástupcami EK ako zladíť priority v rámci programového obdobia 2021 – 2027 financovania zo strany EK a investičné priority Slovenskej republiky definované v rámci strategických dokumentov, ktoré budú základom budúcich operačných programov. V procese programovania obdobia 2021 - 2027, ktorého výsledkom bude vytvorenie operačných programov bude Akčný plán zohrávať dôležitú úlohu, čo v kontexte transformácie regiónu môže znamenať nasledovné skutočnosti:

- Vytvorenie samostatného Operačného programu so zameraním na transformáciu regiónu;
- Vytvorenie špeciálnych prioritných osí s určenou alokáciou v relevantných operačných programoch so zameraním na transformáciu regiónu;

- Vytvorenie iniciatívy „Horná Nitra“ ako prierezového nástroja programového obdobia, ktorej financovanie bude zabezpečené zo zdrojov relevantných OP pre transformáciu regiónu (napr. preferenčné hodnotenie projektov resp. iný mechanizmus).

Potenciál financovania pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu v rámci programového obdobia 2021 - 2027

Pilier	Priorita	Opatrenie	Priorita oblasť pre programové obdobie 2021 - 2027
Mobilita a prepojenosť regiónu	Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy	Rozvoj verejnej a hromadnej dopravy, statickej dopravy a integrovaných foriem dopravy	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj pešej dopravy, cyklodopravy a alternatívnych foriem mobility	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj elektromobility	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
	Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry	Rozvoj a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy v regióne	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj miestnej cestnej infraštruktúry a cestných prepojení	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
	Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre	Rozvoj rýchlostných ciest v regióne	Prepojenejšia Európa vďaka posilneniu mobility a regionálnej prepojenosti IKT
		Rozvoj a rekonštrukcie ciest I. triedy v regióne	Prepojenejšia Európa vďaka posilneniu mobility a regionálnej prepojenosti IKT
	Rozvoj ostatnej infraštruktúry	Zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy	Prepojenejšia Európa vďaka posilneniu mobility a regionálnej prepojenosti IKT
		Rozvoj leteckej infraštruktúry	N/A
		Rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí	Prepojenejšia Európa vďaka posilneniu mobility a regionálnej prepojenosti IKT
	Podpora inovácií, výskumu a vývoja	Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív Inteligentnejšia Európa vďaka presadzovaniu inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva
		Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva,

Ekonomika, podnikanie a inovácie			adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
	Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest	Rozvoj priamych investícií do tvorby nových diverzifikovaných a udržateľných pracovných miest	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv
		Rozvoj investícií do tvorby pracovných miest v hnedých parkoch	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
	Podpora rozvoja malého a stredného podnikania	Podpora zakladania a technická pomoc malým a stredným podnikom	Inteligentnejšia Európa vďaka presadzovaniu inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva
		Podpora rozvoja malých a stredných podnikov	Inteligentnejšia Európa vďaka presadzovaniu inovatívnej a inteligentnej transformácie hospodárstva
	Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky	Rozvoj podnikania v poľnohospodárstve a organického a obehového poľnohospodárstva	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj ostatných sektorov obehovej ekonomiky	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
	Podpora rozvoja cestovného ruchu	Rozvoj cestovného ruchu v nadväznosti na tradíciu regiónu	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu v regióne	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
	Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov	Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených banskou činnosťou	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
		Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a

Udržiateľné životné prostredie		inou činnosťou	modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
	Rozvoj udržateľnej energetiky	Rozvoj udržateľného tepelného hospodárstva regiónu	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
		Rozvoj nízkouhlíkovej energetiky v regióne	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
		Podpora energetickej efektívnosti v regióne	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
		Podpora smart riešení v energetike v regióne	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika
	Zlepšovanie životného prostredia	Podpora investícií do udržateľného odpadového a vodného hospodárstva	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Podpora konverzie environmentálne zaťažených území a areálov	Ekologickejšia, nízkouhlíková Európa vďaka presadzovaniu čistej a spravodlivej energetickej transformácie, zelených a modrých investícií, obehového hospodárstva, adaptácie na zmenu klímy a prevencie a riadenia rizika Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
	Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a	Rozvoj zdravotníckych a medicínsko-kúpeľných služieb v nadväznosti na dopady banskej činnosti	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv

Kvalita života a sociálna infraštruktúra	sociálnych služieb	Rozvoj sociálnych služieb v nadväznosti na ukončovanie banskej činnosti	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv
	Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia	Rozvoj kultúry v regióne	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít v regióne	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj kvality verejných služieb pre obyvateľov	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
		Rozvoj podpory bývania v regióne	Európa bližšie k občanom vďaka podpore udržateľného a integrovaného rozvoja mestských, vidieckych a pobrežných oblastí a miestnych iniciatív
	Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily	Podpora stredného školstva a duálneho vzdelávania v regióne	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv
		Podpora vyššieho vzdelávania v regióne	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv
		Podpora mimoškolského vzdelávania, rekvalifikácií a talentov	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv
	Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva	Podpora sociálnej a právnej starostlivosti o skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv
		Podpora na trhu práce pre skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	Sociálnejšia Európa vďaka vykonávaniu Európskeho piliera sociálnych práv

7.3. Financovanie z komunitárnych programov EÚ

7.3.1. Program LIFE

Všeobecné informácie:

Program LIFE je komunitárnym programom Európskej komisie a členských krajín EÚ pre oblasť životného prostredia a ochranu klímy. Jeho právny základ v období od 1. januára 2014 do 31. decembra 2020 tvorí:

- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1293/2013 z 11. decembra 2013 o zriadení programu pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE) a o zrušení nariadenia (ES) č. 614/2007;
- Delegované nariadenie Komisie (EÚ) 2018/93 zo 16. novembra 2017 o zvýšení percentuálneho podielu rozpočtových zdrojov pridelených na projekty podporované formou grantov na opatrenia v rámci podprogramu „Životné prostredie“ vyhradeného na projekty na ochranu prírody a biodiverzity podľa článku 9 ods. 4 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1293/2013 o zriadení programu pre životné prostredie a ochranu klímy (LIFE) a o zrušení nariadenia (ES) č. 614/2007;
- Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ):
 - 2014/203/EÚ z 19. marca 2014 o prijatí viacročného pracovného programu LIFE pre roky 2014 – 2017.
 - 2018/210 z 12. februára 2018 o prijatí viacročného pracovného programu LIFE na roky 2018 – 2020.

Cieľom programu LIFE je prispievať k prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, k ochrane a zlepšovaniu kvality životného prostredia a k zastaveniu a zvráteniu straty biodiverzity vrátane podpory sústavy Natura 2000, urýchľovať zmeny pri tvorbe a vykonávaní politík prostredníctvom poskytovania a rozširovania riešení a najlepších postupov smerujúcich k dosiahnutiu environmentálnych a klimatických zámerov, ako aj podporovať inovatívne technológie v oblasti životného prostredia a zmeny klímy.

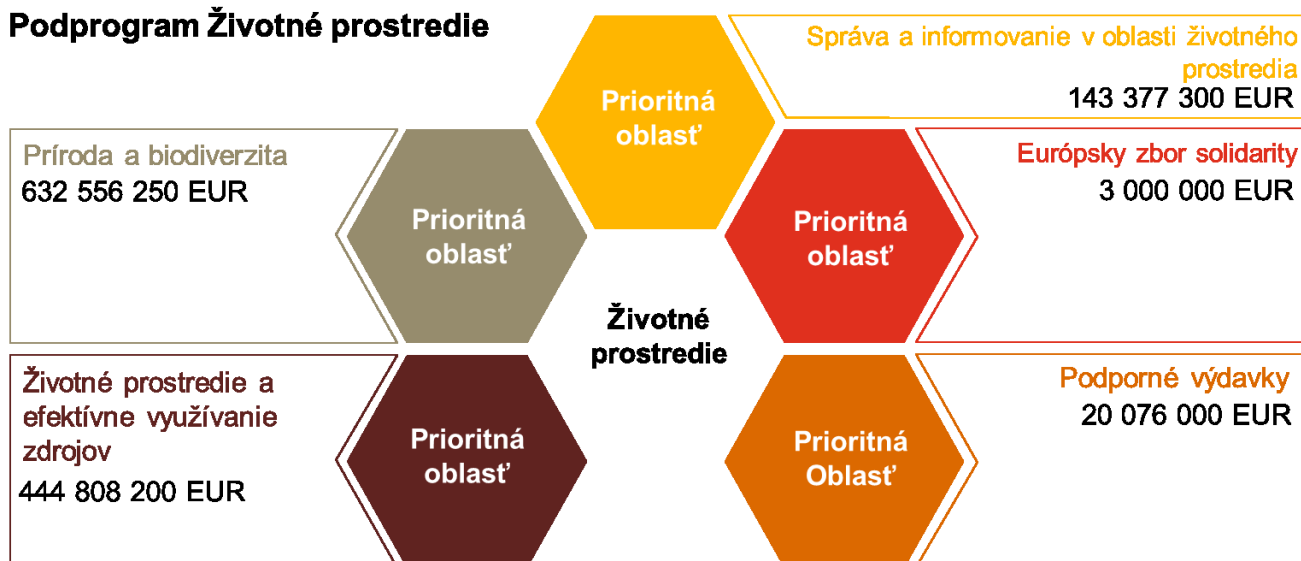
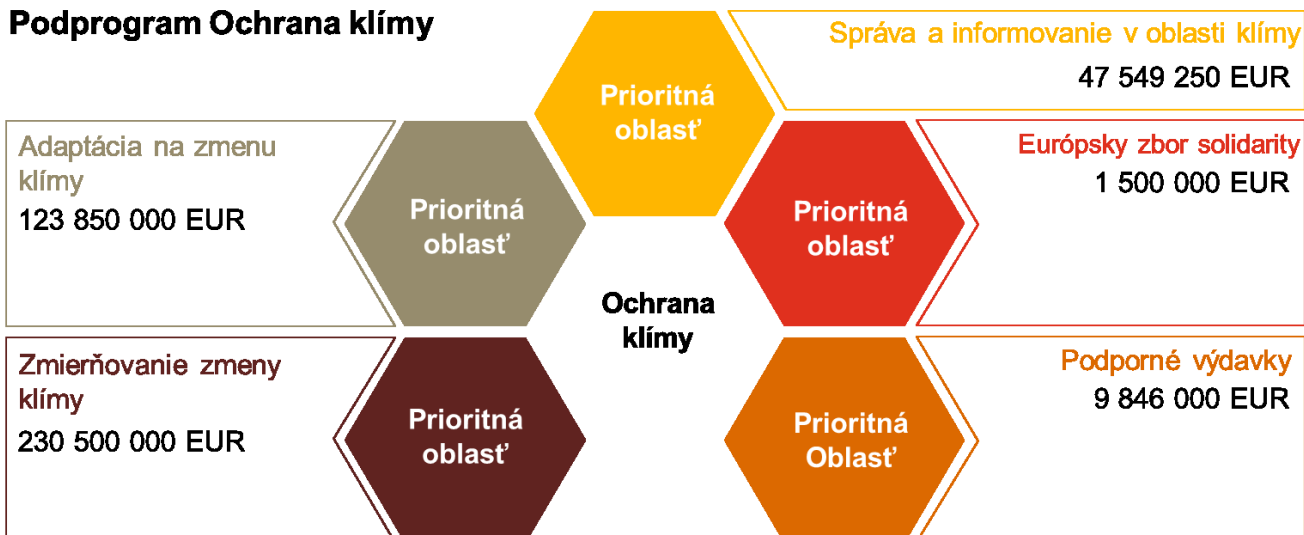
Sledovaním týchto cieľov program LIFE prispieva k udržateľnému rozvoju a dosahovaniu zámerov stratégie Európa 2020. Program LIFE taktiež napomáha vykonávaniu 7. environmentálneho akčného programu EÚ do roku 2020 s názvom „Dobry život v rámci možností našej planéty“ v súčinnosti a doplnkovosti s ostatnými programami spolufinancovanými EÚ.

Štruktúra programu:

Maximálny príspevok na viacročný pracovný program LIFE na roky 2018 – 2020 sa stanovuje na 1 657 063 000 EUR a použije sa na financovanie príslušných podprogramov a prioritných oblastí takto:

1. Podprogram Životné prostredie

2. Podprogram Ochrana klímy

Podprogram Životné prostredie**Podprogram Ochrana klímy****Implementačný mechanizmus:**

Projekty v rámci programu je možné predkladať na základe vyhlásených výziev na stránke <https://ec.europa.eu/easme/en/life>, kde sú uvedené všetky dôležité informácie ohľadom programu vrátane dôležitých informácií pre žiadateľov (dôležité informácie pre prijímateľov sa môžu meniť v závislosti od podprogramu ako aj prioritnej oblasti):

- Príručka pre žiadateľa
- Sprievodca hodnotením
- Vzorová dohoda o grante
- Príloha o zjednodušenom finančnom výkaze
- Kľúčové ukazovatele na úrovni projektov
- Príloha k vyhláseniu verejného orgánu
- Finančné prílohy
- Technické prílohy

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky ako Národný orgán pre program LIFE v Slovenskej republike poskytuje úspešným žiadateľom finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu na spolufinancovanie

projektov LIFE. Postupy a pravidlá pridelovania prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre účely spolufinancovania projektov v rámci programu LIFE a kompetencie organizačných útvarov Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky sú stanovené v Mechanizme čerpania finančných prostriedkov na spolufinancovanie projektov LIFE zo štátneho rozpočtu v programovom období 2014-2020. Všetky dôležité informácie sa nachádzajú na stránke <http://www.minzp.sk/programy/projekty-so-zahranicnou-pomocou/life-programovom-obdobi-2014-2020/vseobecne-informacie-programe-life/>

7.3.2. Program Horizont 2020

Všeobecné informácie:

Program Horizont 2020 je najväčším programom EÚ pre výskum a inovácie, ktorý má k dispozícii takmer 80 miliárd EUR na financovanie počas 7 rokov (2014 až 2020). Sľubuje viac objavov a svetových prvkov tým, že od laboratória prinesie na trh veľké nápady. Horizont 2020 je finančný nástroj, ktorým sa realizuje Únia inovácií, hlavná iniciatíva stratégie Európa 2020, ktorej cieľom je zabezpečiť celosvetovú konkurencieschopnosť Európy.

Program Horizont 2020 je považovaný za prostriedok na podporu hospodárskeho rastu a vytvárania pracovných miest, má politickú podporu európskych lídrov a poslancov Európskeho parlamentu, ktorí súhlasili že výskum je investíciou do našej budúcnosti, a tak sa stala jadrom plánu EÚ pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast a pracovné miesta.

Spojením výskumu a inovácií pomáha program Horizont 2020 dosiahnuť tento cieľ s dôrazom na vynikajúcu vedu, vedúce postavenie v priemysle a riešenie spoločenských výziev. Cieľom je zabezpečiť, aby Európa vytvorila vedu svetovej úrovne, odstránila prekážky pre inovácie a uľahčila verejnému a súkromnému sektoru spoluprácu pri zavádzaní inovácií.

Program Horizont 2020 je otvorený pre všetkých, s jednoduchou štruktúrou, ktorá znižuje byrokráciu a čas, aby sa účastníci mohli sústrediť na to, čo je skutočne dôležité. Tento prístup zabezpečuje, aby sa nové projekty dostali rýchlo - a dosiahli rýchlejšie výsledky. Rámcový program EÚ pre výskum a inovácie bude doplnený o ďalšie opatrenia na dokončenie a ďalší rozvoj Európskeho výskumného priestoru. Cieľom týchto opatrení bude odstránenie prekážok vytvárania skutočného jednotného trhu pre vedomosti, výskum a inovácie.

Štruktúra programu:

Pre účely Akčného plánu budú popísané oblasti zamerania s relevanciou na transformáciu regiónu. Program Horizont 2020 pre roky 2018 - 2020 sa člení do nasledovných oblastí zamerania.

Oblasť zamerania: “Budovanie nízko uhlíkového hospodárstva, odolnosť voči klimatickým zmenám”

Spoločenská výzva: “Bezpečná, čistá a efektívna energia”

Európska klimatická neutralita si vyžaduje dekarbonizáciu energetického systému pričom sa zároveň zabezpečí efektívnejšie využívanie energie, bezpečná dodávka energie, dostupné ceny a nízky vplyv na životné prostredie vrátane odolnosti voči zmene klímy.

V súlade s prioritami programu „Oznámenie o zrýchľovaní inovácie v oblasti čistej energie“ sa podpora výskumu a vývoja v tejto časti pracovného programu zameriava na:

- zníženie nákladov a zlepšenie výkonnosti širokého portfólia obnoviteľných technológií (ako aj ich integrácie do energetického systému),
- zlepšenie energetickej účinnosti v budovách (prispievanie k budovám) dekarbonizácia budov v EÚ do roku 2050) a ďalších oblastiach (napríklad priemysel, produkty, služby atď.),
- cenovo dostupné a integrované riešenia pre skladovanie energie ako prostriedok na zvýšenie flexibility energetického systému EÚ ako celku,
- znižovanie klimatickej stopy miest,
- zlepšenie efektívnosti energetického systému, najmä v oblasti energetiky,
- podpora spotrebiteľov energie, aby zohrávali aktívnejšiu úlohu v transformácii v oblasti energetiky,
- podpora aktivít umožňujúcich takmer nulové emisie CO₂ z elektrární na fosílna palivá ako aj oblasti priemyslu intenzívne využívajúceho CO₂,
- prehľbovanie chápania aspektov spoločenských a humanitných vied v rámci prechodu na iný zdroj energie.

Spoločenská výzva: „Inteligentná, zelená a integrovaná doprava”

Dekarbonizácia dopravy si vyžaduje trvalý pokrok v oblasti energetickej účinnosti ako aj spôsob pohybu osôb a tovaru prostredníctvom inovatívnych prístupov (dizajn a výroba), používanie alternatívnych palív, inteligentné dopravné systémy vrátane systémov zmeny správania.

Výskum a vývoj v tejto časti pracovného programu je zameraný na urýchlenie dekarbonizácie dopravného systému ako celku prostredníctvom:

- pokročilej technológie elektromobilu a batérií,
- podpory prechodu na riešenia mobility orientovanej na používateľa a zameranej na životné prostredie;
- integrovaných služieb podporujúcich skutočne multi- a cross-modal prístupy,
- digitalizácie pre účinnejšiu (a bezpečnejšiu a bezpečnejšiu) dopravu a mobilitu,
- rozvoja nerušivých riešení s nízkymi emisiami uhlíka, ktoré umožnia vznik nových, sociálne udržateľných obchodných a prevádzkových modelov,
- inovácií priateľských noriem a predpisov, najmä v mestských oblastiach.

Oblasť zamerania: “Spojenie hospodárskych a environmentálnych prínosov - okruhovú ekonomiku”

Spoločenská výzva: *“Opatrenia v oblasti klímy, životné prostredie, efektívne využívanie zdrojov, prechod na obchodné modely s obehovým hospodárstvom a trvalo udržateľné zdroje alebo surovín aj zo sekundárnych zdrojov*

Cieľom aktivít bude uľahčenie používania druhotných surovín a zároveň znižovanie potenciálu nepriaznivých zdravotných a environmentálnych vplyvov. Výskum bude skúmať dôsledky prechodu na obehové hospodárstvo s cieľom identifikovať potenciálne riziká, vedľajšie účinky, regulačné výzvy, ako aj politiky, ktoré môžu účinne prechod podporovať. Podpora efektívnejšie využívaných zdrojov v hodnotových reťazcoch surovín. To bude zahŕňať trvalo udržateľné získavanie surovín, trvalo udržateľné spracovanie vrátane metalurgického spracovania a spracovania dreveného odpadu. Preferovanie systémov, technológií odpadového hospodárstva, ktoré sú efektívne a efektívne využívajú zdroje, recyklácia dreva a minerálnych a kovových surovín z komplexných výrobkov.

Oblasť zamerania: “Digitalizácia a transformácia európskeho priemyslu a služieb”

Spoločenská výzva: „Bezpečná, čistá a účinná energia“

Spoločné iniciatívy zahrnuté v tejto časti oblasti vytvárajú most medzi jednotným digitálnym trhom a energetickou úniou podporou inovácií s cieľom plne využiť príležitosti, ktoré ponúka digitálna technológia energetickému sektoru. V čase, keď energetika prechádza zásadnou zmenou bude mať decentralizácia, dekarbonizácia vrátane zavedenia nových a inteligentnejších technológií významný prínos. Pomôžu integrovať obnoviteľné zdroje energie z variabilných a distribuovaných zdrojov v energetických systémoch a zvýšiť účinnosť prostredníctvom lepšieho monitorovania a optimalizácie aktív. Tieto technológie môžu navyše poskytnúť príležitosť na zavedenie novej energie služieb a obchodných modelov, ktoré umožňujú spotrebiteľom aktívne sa zúčastňovať energetického systému a trhov s energiou.

Kľúčové otázky na podporu digitalizácie energetiky sú tieto:

- interoperabilita komunikácie medzi zariadením v rámci domácností, ktorá umožní inteligentné energetické služby, prípadne v kombinácii s inými službami spotrebiteľov,
- schopnosť sektora energetiky zvládnuť oveľa väčšie množstvo údajov než sa v súčasnosti používajú a použiť ich na optimalizáciu systému.

V rámci takého trhu, ktorý obsahuje oveľa viac údajov na diaľkové ovládanie sa spoľahlivosť siete a komunikačných kanálov stáva z pohľadu bezpečnosti kritickou. Žiadna z týchto inovácií sa nevykoná, ak komunikácia nie je bezpečná. Kybernetická bezpečnosť je preto základnou podmienkou, ktorú treba zohľadniť pri navrhovaní a skúšaní niektorého z vyššie uvedených prvkov.

Implementačný mechanizmus:

Projekty v rámci programu je možné predkladať na základe vyhlásených výziev na stránke <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/> kde sú uvedené všetky dôležité informácie ohľadom programu vrátane dôležitých informácií pre žiadateľov (dôležité informácie pre prijímateľov sa môžu meniť v závislosti od prioritnej oblasti):

7.3.3. Program COSME

Všeobecné informácie:

Program COSME je hlavnou oporou európskeho hospodárstva a vytvára 85% všetkých nových pracovných miest. Cieľom Európskej komisie je podporovať podnikanie a zlepšovať podnikateľské prostredie pre malé a stredné podniky (MSP), aby mohli v súčasnej globalizovanej ekonomike rozvinúť svoj plný potenciál. V rámci programu COSME bolo alokovaných 2,3 mld. EUR na programové obdobie 2014 - 2020.

Štruktúra programu:

Z programu COSME sa budú podporovať MSP v týchto oblastiach:

Oblasť zamerania: “Zlepšenie prístupu k financovaniu”

Jedným z hlavných cieľov programu COSME je poskytnúť MSP lepší prístup k financovaniu v rôznych fázach ich životného cyklu: pri založení, rozširovaní alebo prevode podniku. V záujme dosiahnutia tohto cieľa bude EÚ v rámci finančných nástrojov COSME mobilizovať pôžičky a kapitálové investície pre MSP.

- prostredníctvom nástroja na poskytovanie záruk za pôžičky bude program poskytovať záruky a protizáruky finančným inštitúciám (napr. záručným spoločnostiam, bankám, lízingovým spoločnostiam), aby mohli MSP poskytnúť viac pôžičiek a lízingového financovania,
- program COSME umožní 220 000 až 330 000 MSP získať financovanie v celkovej hodnote od 14 do 21 miliárd EUR,
- prostredníctvom nástroja vlastného imania pre rast bude program poskytovať rizikový kapitál kapitálovým fondom investujúcim do MSP, najmä vo fáze rozširovania a rastu,
- program COSME by mohol pomôcť 360 až 560 podnikom získať kapitálové investície v celkovom objeme v rozmedzí od 2,6 do 4 miliárd EUR.

Oblasť zamerania: “Podpora internacionalizácie a prístupu na trhy“

Program COSME poskytuje podporu európskym podnikom, aby mohli mať prospech z jednotného trhu EÚ a čo najlepšie využiť príležitosti, ktoré im ponúkajú trhy mimo EÚ. Z programu COSME sa financuje sieť Enterprise Europe Network, ktorú tvorí vyše 600 pobočiek vo viac než 50 krajinách a ktorá pomáha MSP nájsť obchodných a technologických partnerov, porozumieť právnym predpisom EÚ a získať prístup k financovaniu EÚ. Ďalej sa financujú aj webové nástroje špeciálne určené pre rozvoj podnikov, ako je portál pre podniky Vaša Európa alebo Portál pre internacionalizáciu MSP. Prvý z uvedených portálov poskytuje praktické online informácie pre podnikateľov, ktorí chcú pôsobiť v inom členskom štáte. Druhý portál je zameraný na podporné opatrenia pre spoločnosti, ktoré chcú rozvíjať svoju činnosť mimo Európy. COSME tiež financuje poradenské služby určené MSP pre otázky práv duševného vlastníctva pre ASEAN, Čínu a MERCOSUR, ktoré ponúkajú poradenstvo a podporu európskym MSP čeliacim problémom v otázkach práv duševného vlastníctva, v oblasti noriem alebo pravidiel verejného obstarávania v uvedených zemepisných oblastiach. Program takisto poskytuje finančnú pomoc pre Centrum pre priemyselnú spoluprácu medzi EÚ a Japonskom s cieľom podporovať všetky formy priemyslovej, obchodnej a investičnej spolupráce prostredníctvom šírenia informácií o spôsobe prístupu na japonský trh a uľahčovania výmeny skúseností a know-how medzi podnikmi EÚ a Japonska.

Oblasť zamerania: “Vytvorenie prostredia podporujúceho konkurencieschopnosť“

Prostredníctvom programu COSME sa podporujú akcie na zlepšenie rámcových podmienok pre fungovanie podnikov, najmä MSP, a to znižovaním zbytočnej administratívnej a regulačnej záťaže. Medzi takéto akcie patrí meranie vplyvu príslušného práva Únie na MSP, vývoj inteligentných a pre podniky priaznivých predpisov a zvyšovanie uplatňovania zásady „Think Small First“ (najskôr myslieť v malom) pri tvorbe politiky na vnútroštátnej a regionálnej úrovni. Program COSME podporuje vznik konkurencieschopných podnikov s trhovým potenciálom, a to tak, že pomáha MSP prevziať nové obchodné modely a začleniť sa do nových hodnotových reťazcov. Tento program dopĺňa akcie členských štátov v oblastiach s vysokým potenciálom rastu, ako je napríklad odvetvie cestovného ruchu. Pomocou programu COSME sa presadzuje rozvoj klastrov svetovej úrovne v EÚ podporovaním excelentnosti a internacionalizácie klastrov s dôrazom na medziodvetvovú spoluprácu, najmä v rámci podpory vznikajúcich odvetví. Cieľom programu je aj urýchlenie digitalizácie podnikateľskej komunity a podpora elektronických zručností a iniciatívy e-leadership.

Oblasť zamerania: “Podnietenie podnikateľskej kultúry“

Program COSME zaisťuje vykonávanie Akčného plánu pre podnikanie 2020 prostredníctvom širokej škály činností. Tieto činnosti zahŕňajú výmeny v rámci mobility, výskum, šírenie najlepších postupov a skúšobné projekty v oblastiach ako vzdelávanie podnikateľov, mentorstvo alebo rozvoj usmernení a podporných služieb pre nových a potenciálnych podnikateľov vrátane podnikateľov z radov mladých ľudí, žien a seniorov. Erasmus pre mladých podnikateľov je cezhraničný výmenný program, ktorého cieľom je pomáhať novým a budúcim podnikateľom získať zručnosti potrebné na riadenie a rozvoj podniku, a to spoluprácou so skúseným podnikateľom v inej krajine počas jedného až šiestich mesiacov. Tento program zvyšuje know-how podnikateľov a podporuje vzájomnú cezhraničnú výmenu vedomostí a skúseností. Program COSME je zameraný najmä na digitálne podnikanie s cieľom pomôcť európskym podnikom pri ich digitálnej transformácii, aby mohli v plnej miere využiť nebývalé nové možnosti, ktoré priniesol digitálny vek a ktoré majú zásadný význam pre ich konkurencieschopnosť a rast. Ďalšou oblasťou špecifickej podpory je aj turistický sektor.

Implementačný mechanizmus:

Projekty v rámci programu je možné predkladať na základe vyhlásených výziev na stránke <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/programmes/cosme>, kde sú uvedené všetky dôležité informácie ohľadom programu vrátane dôležitých informácií pre žiadateľov (dôležité informácie pre prijímateľov sa môžu meniť v závislosti od prioritnej oblasti):

7.3.4. Globalizačný fond (EGF)

Všeobecné informácie:

Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii (EGF) bol zriadený nariadením (ES) č. 1927/2006, ktorý bol zrušený nariadením európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1309/2013 z 17. decembra 2013. Európsky fond na prispôsobenie sa globalizácii (EGF) je kľúčovým prvkom reakcie EÚ na vplyv veľkých štrukturálnych zmien v usporiadaní svetového obchodu v dôsledku globalizácie. EGF bol zriadený s cieľom preukázať solidaritu s pracovníkmi, ktorí boli prepustení a poskytovať im podporu prostredníctvom poskytovania finančných prostriedkov na aktívne opatrenia na trhu práce, ako sú osobné poradenstvo a poradenstvo alebo pomoc pri hľadaní zamestnania, príspevky na vzdelávanie a mobilitu. Bol navrhnutý ako prostriedok na zosúladenie celkových dlhodobých prínosov otvoreného obchodu z hľadiska rastu a zamestnanosti s krátkodobými nepriaznivými účinkami, ktoré môže spôsobiť globalizácia najmä na zamestnávanie najzraniteľnejších a najmenej kvalifikovaných pracovníkov.

Fond funguje na princípe horizontálnej spolupráce, pričom Európska komisia predloží Európskemu parlamentu a Rade ministrov každý rok kvantitatívnu a kvalitatívnu správu o činnostiach EGF predchádzajúceho roka. Správa sa zameriava najmä na výsledky dosiahnuté prostredníctvom EGF. Obdobie oprávnenosti EGF je stanovené od 1. januára 2014 do 31.12.2020 **s perspektívou implementácie EGF aj pre programové obdobie 2021 - 2027** (návrh nariadenia európskeho parlamentu o Európskom fonde na prispôsobenie sa globalizácii EGF z 30. mája 2018). Európska komisia predložila návrh na reformu EGF a zachovala ho ako osobitný finančný nástroj. Cieľom EGF je teda prispievať k inteligentnému, inkluzívnemu a udržateľnému hospodárskemu rastu a podporovať udržateľnú zamestnanosť v Únii a aby si čo najväčší počet prijímateľov zapojených do týchto opatrení našiel čo najskôr v priebehu šesťmesačného obdobia zamestnanie.

Štruktúra programu:

Z Európskeho fondu na prispôsobenie sa globalizácii sa budú financovať opatrenia zamerané na:

Implementačný mechanizmus pre EGF platný do konca roka 2020.

Žiadajúci členský štát predloží žiadosť Komisii do 12 týždňov od dátumu splnenia nasledovných kritérií (uvedené len kritériá v kontexte transformácie regiónu)

- aspoň 500 pracovníkov, ktorí boli prepustení, alebo samostatne zárobkovo činných osôb, ktoré ukončili činnosť v referenčnom období štyroch mesiacov v jednom podniku v jednom členskom štáte, vrátane pracovníkov, ktorí boli u jeho dodávateľov alebo u nadväzujúcich výrobcov prepustení, a samostatne zárobkovo činných osôb, ktorých činnosť u jeho dodávateľov alebo u nadväzujúcich výrobcov skončila,
- aspoň 500 pracovníkov, ktorí boli prepustení alebo samostatne zárobkovo činných osôb, ktorých činnosť skončila v referenčnom období deviatich mesiacov, najmä v MSP, ktoré všetky fungujú v rovnakom hospodárskom sektore vymedzenom ako divízia klasifikácie NACE Revízia 2 (napr. ťažba a dobývanie) a nachádzajú sa v jednom regióne alebo v dvoch susediacich regiónoch úrovne 2 NUTS, alebo vo viac ako dvoch susediacich regiónoch vymedzených ako regióny úrovne 2 NUTS za predpokladu, že v oboch regiónoch spolu je počet dotknutých pracovníkov alebo samostatne zárobkovo činných osôb vyšší ako 500.

Komisia na základe informácií, ktoré poskytne členský štát, posúdi, či sú v prípade žiadosti splnené podmienky poskytnutia finančného príspevku, do 12 týždňov od prijatia úplnej žiadosti.

7.3.5.ETS fondy

Všeobecné informácie:

Príjmy zo systému obchodovania s emisiami EÚ (ETS) sú jedným z nových zdrojov financovania rozpočtu EÚ po roku 2020. Budú tvoriť 20% vlastných zdrojov EÚ a spolu s daňou z plastov a daňou z príjmov právnických osôb to bude predstavovať 12% rozpočtu EÚ. Keďže môže presúvať finančné prostriedky z národných rozpočtov, ktoré boli vynaložené na opatrenia v oblasti klímy, do európskeho rozpočtu, je nevyhnutné, aby fondy naďalej podporovali opatrenia v oblasti klímy. Zahŕňa to aj využívanie príjmov z ETS na financovanie dvoch rôznych fondov - inovačného fondu a fondu na modernizáciu. Zriaďuje sa z finančných zdrojov ktoré tvoria 2% celkových emisných kvót EÚ. Nárok na finančné zdroje, majú členské štáty ktoré v roku 2013 mali HDP na obyvateľa v trhovej cene pod úrovňou 60% priemeru Únie. Tieto štáty sú oprávnené čerpať finančné prostriedky na modernizáciu a do roku 2030 sa mohli odchýliť od zásady úplného obchodovania formou aukcie na výrobu elektrickej energie s využitím možnosti použitia systému obchodovania s emisiami. Funkcia riadiacej štruktúry by mala byť primeraná účelu zabezpečenia primeraného využívania fondov. Táto riadiaca štruktúra by sa mala skladať z investičnej rady a riadiaceho výboru a mala by sa náležite zohľadniť odbornosť EIB v rozhodovacom procese. Investície financované z fondu by mali navrhovať členské štáty, aby sa zabezpečilo, že investičné potreby v členských štátoch s nízkymi príjmami sú primerane riešené a aby sa finančná pomoc z fondu na modernizáciu a inovačného fondu mohla poskytovať prostredníctvom rôznych foriem. Implementačný mechanizmus nie je v súčasnosti dostupný, a bude bližšie definovaný po roku 2020.

7.3.5.1. Modernizačný fond

Všeobecné informácie:

Modernizačný fond je nový fond, ktorý bol zavedený s cieľom podporiť investície navrhované oprávnenými členskými štátmi, vrátane financovania malých investičných projektov, modernizácie energetických systémov a zlepšenia energetickej účinnosti. Za Modernizačný fond zodpovedá prijímajúci členský štát. Európska investičná banka (EIB) bude zohrávať dôležitú úlohu, pretože zabezpečí, aby sa kvóty obchodovali formou aukcie, zodpovedali za správu príjmov a poskytovali vstupné informácie do výberového procesu. S cieľom využiť fond na modernizáciu na financovanie investícií musí členský štát navrhnúť investície pre EIB a „investičný výbor“. Tento investičný výbor sa skladá z 15 členov: desiatich prijímajúcich členských štátov, Európskej komisie, EIB a troch zástupcov ostatných členských štátov. Pravidlá pre riadenie Fondu na modernizáciu by mali poskytovať koherentný, komplexný a transparentný rámec na zabezpečenie čo najefektívnejšieho vykonávania, pričom sa zohľadňuje potreba ľahkého prístupu.

Štruktúra programu:

Z Fondu modernizácie ETS sa budú financovať opatrenia zamerané na:

Oblasť zamerania: “Modernizácia energetických systémov”

Modernizácia energetických systémov a prechod k moderným energetickým systémom, by v Európe mohol prispieť k zníženiu emisií skleníkových plynov o 60 percent do roku 2050 a znížiť spotrebu primárnej energie až o 50 percent. S mestami, ktoré predstavujú 70 percent celosvetovej spotreby energie a 40 - 50 percentami emisií skleníkových plynov na celom svete, energia v mestách znamená uvoľnenie potenciálu energetickej účinnosti a obnoviteľnej energie. To nám ukazuje ako môžu miestne orgány a národné vlády rozvíjať energeticky efektívne, antiklimatické a cenovo dostupné energetické systémy ako jedno z najefektívnejších a najúčinnějších riešení na zníženie emisií skleníkových plynov a dopytu po primárnej energii a na pomoc pri udržaní globálneho otepľovania na úrovni dvoch stupňov Celzia. Energetické systémy môžu tiež prispieť k prechodu na zelené hospodárstvo prostredníctvom úspor nákladov vyplývajúcich z investícií do infraštruktúry na výrobu elektrickej energie a špičkovej kapacity, výdavkov na fosílna palivá, daňových príjmov a zamestnanosti. Energetické systémy - ktoré odvádzajú paru, horúcu vodu alebo studenú vodu, sa používajú v rôznych mestách na celom svete z dôvodu ich vyššej energetickej účinnosti, ktorá môže výrazne znížiť emisie skleníkových plynov z chladenia a vykurovania. To môže viesť k zlepšeniu kvality ovzdušia, a tam, kde systémy využívajú obnoviteľné zdroje energie, znížiť závislosť od fosílnych palív a dovozu energie.

Oblasť zamerania: “Zlepšenie energetickej efektívnosti”

Na zníženie emisií skleníkových plynov spôsobených prevádzkami a používaním výrobkov treba zlepšiť energetickú účinnosť s hlavným cieľom podpory zodpovedného využívania energie. Spotreba energie je jednou z hlavných príčin emisií skleníkových plynov a v dôsledku toho sa globálne otepľuje. Vo svete, ktorý čelí rastúcemu počtu obyvateľov, je jedným z účinných spôsobov ako obmedziť nárast spotreby energie pri zachovaní sociálneho a hospodárskeho rozvoja, zlepšenie energetickej efektívnosti. Zo všetkých emisií najväčšími producentami sú ropný, uhoľný a plynárenský priemysel, ktoré predstavuje jednu tretinu všetkých emisií oxidu uhličitého na celom svete. Z toho 85% je spôsobených konečným použitím výrobkov, ako sú palivá. Okrem kľúčového príspevku k udržaniu globálneho otepľovania pod 2 °C, prispieva energetická efektívnosť k celkovej prevádzkovej výkonnosti. Cieľom je naďalej zlepšovať energetickú efektívnosť pri produktoch a službách.

Oblasť zamerania: “Investície na projekty prechodu regiónov produkujúcich vysoké emisie”

Investície ktoré napomáhajú k udržaniu globálneho otepľovania pod úrovňou 2 °C, majú za úlohu znižovať množstvo skleníkových plynov na najbližšie desaťročia. Na to je potrebné aby jednotlivé ekonomiky znižovali množstvo týchto emisií a implementovali novú technológiu pri ich znižovaní. V priaznivom scenári sa prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo uskutočňuje postupne s postupnými nákladmi. V nepriaznivom scenári sa prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo objavuje neskoro a náhle. Uvedomenie si dôležitosti kontroly emisií by mohlo viesť k prudkému poklesu kvantitatívnych obmedzení využívania zdrojov energie s vysokým obsahom

uhlíka. Náklady na prechod budú primerane vyššie a tento nepriaznivý scenár by mohol ovplyvniť systémové riziko. Prechod energie z fosílnych palív na alternatívne zdroje energie, je najdôležitejším zameraním na zníženie emisií. V krátkodobom horizonte by tomu mohlo pomôcť spoločné výskumné úsilie odborníkov v oblasti energetiky a investície na projekty spojené s prechodom na nové technológie.

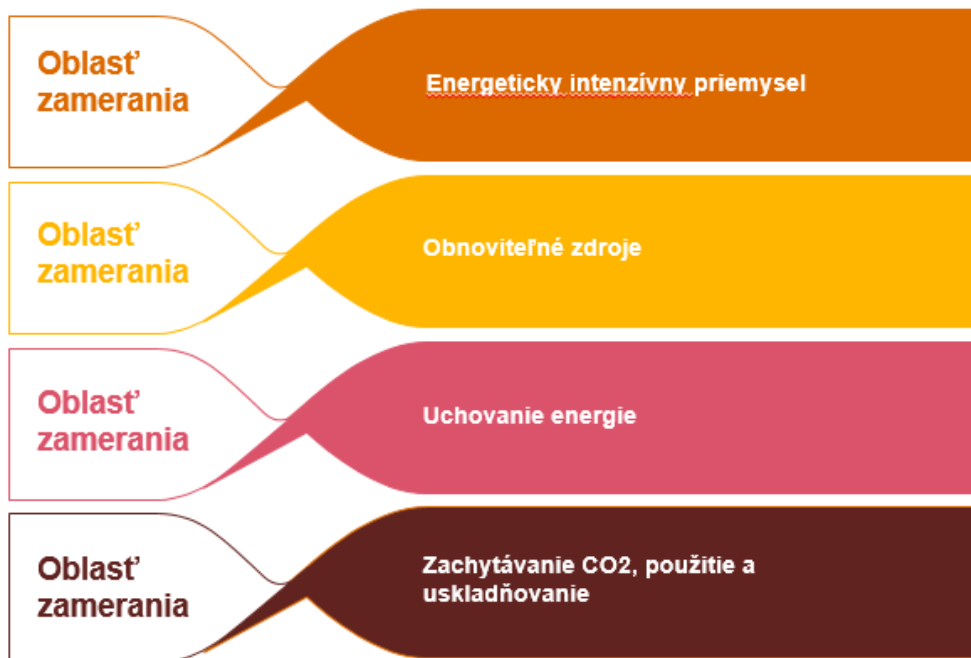
7.3.5.2. Inovačný fond

Všeobecné informácie:

Inovačný fond je zameraný na podporu inovácií v nízkouhlíkových technológiách a procesoch. Všetky členské štáty budú oprávnené žiadať prostriedky na podporu. Prvé výzvy na finančné zdroje z Inovačného fondu, budú k dispozícii v roku 2020. Do tohto fondu bude alokovaných do roku 2030 až 10 mld. EUR, za účelom predchádzania emisií a zlepšenia konkurencieschopnosti. Peniaze z Inovačného fondu budú pokrývať až 60% príslušných nákladov vybraných projektov, z ktorých až 40% nemusí byť závislých od overeného vyhýbania sa emisiám skleníkových plynov za predpokladu, že sa dosiahnu vopred stanovené míľniky. Žiadny projekt nemôže získať viac ako 15% dostupných zdrojov v inovačnom fonde. Aj napriek tomu že o fungovaní inovačného fondu sa vie len veľmi málo je známe, že inovačný fond bude stavať na existujúcom programe NER300 a bude mať na pamäti získané ponaučenia z tohto programu. Očakáva sa, že Komisia prijme delegovaný akt, v ktorom sa stanovia podrobné výberové konania a kritériá na výberové konania. Stále však neexistuje žiadny náznak toho, kto bude zodpovedný za výber projektov, alebo aké budú podrobné požiadavky, ktoré musia potenciálne projekty spĺňať, aby mohli získať finančné prostriedky z inovačného fondu. Podobne ako v prípade Fondu na modernizáciu sa podpora projektov bude poskytovať prostredníctvom členských štátov. Projekty môžu byť spolufinancované príslušným členským štátom, ako aj „inými nástrojmi“.

Štruktúra programu:

Z Inovačného fondu ETS sa budú financovať opatrenia od roku 2020, ktoré budú zamerané na:

Implementačný mechanizmus pre ETS fondy:

Projekty v rámci systému ETS fondov bude možné predkladať **až od roku 2020** na príslušných stránkach zriadených na predkladanie projektov, kde budú uvedené všetky dôležité informácie ohľadom programu vrátane dôležitých informácií pre žiadateľov.

7.3.6. Potenciál financovania zadefinovaných pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu v rámci komunitárnych programov EÚ

Komunitárne programy EÚ z pohľadu financovania pilierov/priorít/opatrení Akčného plánu predstavujú komplementárny nástroj financovania transformácie regiónu vzhľadom na ich implementačný mechanizmus, ktorý predpokladá predloženie veľkého množstva projektov z členských krajín EÚ.

Pilier	Priorita	Opatrenie	Komunitárny program EÚ
Mobilita a prepojenosť regiónu	Rozvoj udržateľných a alternatívnych foriem mobility a statickej dopravy	Rozvoj verejnej a hromadnej dopravy, statickej dopravy a integrovaných foriem dopravy	N/A
		Rozvoj pešej dopravy, cyklodopravy a alternatívnych foriem mobility	N/A
		Rozvoj elektromobility	Horizont 2020
	Zvýšenie kvality miestnej cestnej infraštruktúry	Rozvoj a rekonštrukcie ciest II. a III. triedy v regióne	N/A
		Rozvoj miestnej cestnej infraštruktúry a cestných prepojení	N/A
	Zvýšenie dostupnosti k nadradenej cestnej infraštruktúre	Rozvoj rýchlostných ciest v regióne	N/A
		Rozvoj a rekonštrukcie ciest I. triedy v regióne	N/A
	Rozvoj ostatnej infraštruktúry	Zlepšenie využitia osobnej a nákladnej železničnej dopravy	N/A
		Rozvoj leteckej infraštruktúry	N/A
		Rozvoj infraštruktúry vysokorýchlostných telekomunikačných sietí	N/A
Ekonomika, podnikanie a inovácie	Podpora inovácií, výskumu a vývoja	Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v nadväznosti na špecializáciu regiónu a nové sektory ekonomiky	Horizont 2020/Globalizačný fond
		Rozvoj inovácií, výskumu a vývoja v oblasti udržateľnej energetiky	Horizont 2020/ETS fondy
	Podpora tvorby nových udržateľných pracovných miest	Rozvoj priamych investícií do tvorby nových diverzifikovaných a udržateľných pracovných miest	Program COSME
		Rozvoj investícií do tvorby pracovných miest v hnedých parkoch	Program COSME
	Podpora rozvoja malého a stredného podnikania	Podpora zakladania a technická pomoc malým a stredným podnikom	Program COSME
		Podpora rozvoja malých a stredných podnikov	Program COSME

	Podpora rozvoja udržateľného poľnohospodárstva a obehovej ekonomiky	Rozvoj podnikania v poľnohospodárstve a organického a obehového poľnohospodárstva	Horizont 2020
		Rozvoj ostatných sektorov obehovej ekonomiky	Horizont 2020
	Podpora rozvoja cestovného ruchu	Rozvoj cestovného ruchu v nadväznosti na tradíciu regiónu	Program COSME
		Rozvoj infraštruktúry cestovného ruchu v regióne	N/A
Udržateľné životné prostredie	Odstraňovanie environmentálnych záťaží a vplyvov	Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených banskou činnosťou	Program LIFE
		Riešenie environmentálnych záťaží a vplyvov spôsobených inou činnosťou	Program LIFE
	Rozvoj udržateľnej energetiky	Rozvoj udržateľného tepelného hospodárstva regiónu	Program LIFE/ETS fondy
		Rozvoj nízkouhlíkovej energetiky v regióne	Program LIFE/ETS fondy
		Podpora energetickej efektívnosti v regióne	Program LIFE/ETS fondy
		Podpora smart riešení v energetike v regióne	Program LIFE/ETS fondy
	Zlepšovanie životného prostredia	Podpora investícií do udržateľného odpadového a vodného hospodárstva	Program LIFE
		Podpora konverzie environmentálne zaťažených území a areálov	Program LIFE
Kvalita života a sociálna infraštruktúra	Zlepšenie zdravotníckych, medicínsko-kúpeľných a sociálnych služieb	Rozvoj zdravotníckych a medicínsko-kúpeľných služieb v nadväznosti na dopady banskej činnosti	N/A
		Rozvoj sociálnych služieb v nadväznosti na ukončovanie banskej činnosti	Globalizačný fond
	Zlepšenie kvality života obyvateľov a spoločenská revitalizácia	Rozvoj kultúry v regióne	N/A
		Rozvoj možností voľnočasových, športových a rekreačných aktivít v regióne	N/A
		Rozvoj kvality verejných služieb pre obyvateľov	Program COSME
		Rozvoj podpory bývania v regióne	N/A
	Zlepšenie vzdelávania a kvalifikácie pracovnej sily	Podpora stredného školstva a duálneho vzdelávania v regióne	N/A
			N/A

		Podpora vyššieho vzdelávania v regióne	N/A
		Podpora mimoškolského vzdelávania, rekvalifikácií a talentov	Globalizačný fond
	Zvýšenie sociálnej starostlivosti ohrozených skupín obyvateľstva	Podpora sociálnej a právnej starostlivosti o skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	Globalizačný fond
		Podpora na trhu práce pre skupiny obyvateľstva ohrozené ukončovaním banskej činnosti	Globalizačný fond

7.4. Financovanie z národných podporných mechanizmov

7.4.1. Environmentálny fond

Všeobecné informácie:

Environmentálny fond bol zriadený zákonom č. 587/2004 Z. z. o Environmentálnom fonde a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1.1.2005. Environmentálny fond je samostatnou právnickou osobou so sídlom v Bratislave. Správu fondu vykonáva Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky. Hlavným poslaním fondu je poskytovanie finančných prostriedkov žiadateľom na podporu projektov v rámci činností zameraných na dosiahnutie cieľov štátnej environmentálnej politiky na celoštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni.

Štruktúra programu:

Podpora projektov z environmentálneho fondu pre účely transformácie je poskytovaná vo forme dotácií a úverov. Pre účely Akčného plánu budú popísané oblasti s relevanciou na transformáciu regiónu.

Oblasť: Elektromobilita:

Účelom podpory je dosahovanie zníženia množstva vypustených znečisťujúcich látok prostredníctvom využívania elektromobilu. Predmetom podpory je nákup nových vozidiel s elektrickým pohonom (elektromobilov). Podpora sa vzťahuje len na kúpu nového doposiaľ neregistrovaného vozidla v Slovenskej republike, ktorého parametre garantuje zástupca výrobcu danej značky (zástupca značky je autorizovaný Ministerstvom dopravy a výstavby Slovenskej republiky).

Oblasť: Rozvoj odpadového hospodárstva a obehového hospodárstva z pohľadu odpadov

Podpora v rámci tejto oblasti v kontexte transformácie smeruje do nasledovných podoblastí:

- uzavretie a rekultivácia skládok,
- predchádzanie vzniku odpadov, triedený zber a zhodnocovanie biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov,
- zavedenie a zlepšenie triedeného zberu, vybudovanie zberných dvorov a dotriedňovacích zariadení a centier opätovného používania.

Oblasť: Ochrana a využívanie vôd

Podpora v rámci tejto oblasti v kontexte transformácie smeruje do nasledovných podoblastí

- Rozšírenie alebo intenzifikácia existujúcich čistiarní odpadových vôd
- Čistenie odpadových vôd
- Rozšírenie alebo rekonštrukcia existujúcej stokovej siete

Implementačný mechanizmus:

Podporu v rámci programu je možné žiadať na základe definovaných podmienok na stránke <http://www.envirofond.sk/sk/titulna-stranka> kde sú uvedené všetky dôležité informácie ohľadom programu vrátane dôležitých informácií pre žiadateľov pre poskytnutie pomoci vo forme dotácie alebo úveru.

7.4.2. Slovak business agency (SBA)

Všeobecné informácie:

Slovak Business Agency predstavuje v SR kľúčovú a najstaršiu špecializovanú inštitúciu z hľadiska podpory MSP. Vznikla v roku 1993 spoločnou iniciatívou EÚ a vlády SR. Je to jedinečná platforma verejného a súkromného sektora.

Poslanie SBA:

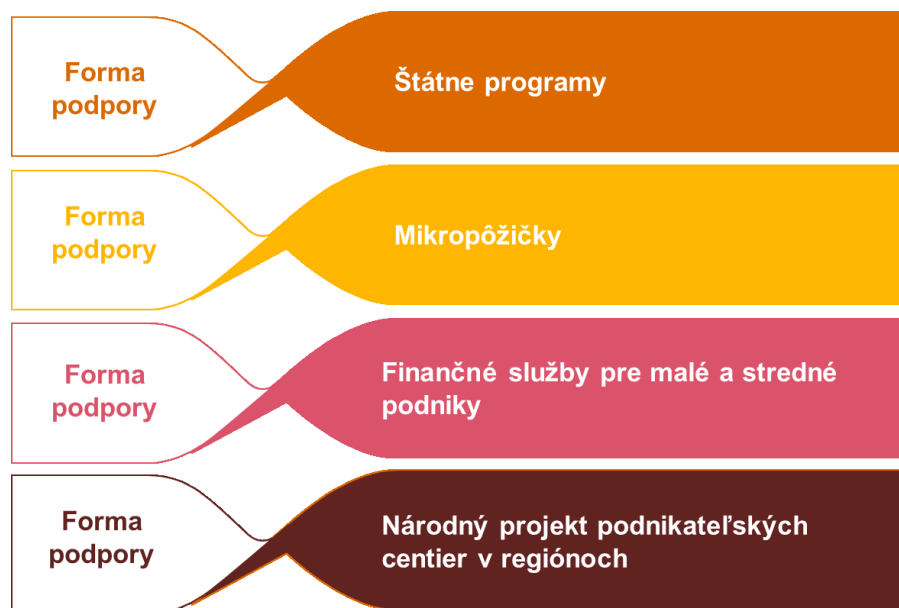
- komplexná pomoc podnikateľom v súlade s princípmi iniciatívy Zákona o malých a stredných podnikoch,
- komplexná podpora podnikania na národnej, regionálnej a miestnej úrovni,
- posilnenie konkurencieschopnosti podnikateľov v rámci spoločného trhu EÚ a na trhoch tretích krajín.

Ciele SBA:

- zvýšiť mieru prežitia podnikov na trhu,
- zvýšiť zamestnanosť v súkromnom sektore,
- zvýšiť inovačnú výkonnosť slovenských podnikov,
- stimulovať podnikateľského ducha,
- zabrániť marginalizácii podnikov,
- zvýšiť konkurencieschopnosť slovenského podnikateľského prostredia a slovenských podnikov.

Štruktúra podpory:

Potenciálna podpora projektov zo strany SBA pre účely transformácie je poskytovaná nasledovnými formami:

Štátne programy

- **Schéma na podporu malého a stredného podnikania v SR (MSP)**

Predmetom schémy na podporu malého a stredného podnikania v SR (ďalej len „schéma“) je poskytovanie pomoci de minimis formou dotovaných služieb spojených s poskytovaním informácií, individuálnych poradenských služieb, organizovaním skupinového poradenstva, sprostredkovaním prepojení medzi mikropodnikmi, malými a strednými podnikmi využívaním služieb Centra vedecko-technických informácií SR (ďalej aj „CVTI SR“) a tvorivej dielne Creative Point a FabLab.

Podpora formou zabezpečení účasti na propagačných podujatiach typu:

- veľtrhy, výstavy, podnikateľské misie, medzinárodné, sourcingové výjazdy/podujatia a kooperačné podujatia,
- zvyšovanie kvalifikácie MSP, propagáciou MSP formou elektronických médií, zabezpečením pobytu v podnikateľskom inkubátore,
- zahraničných a kombinovaných stážových pobytov pre MSP s cieľom podporiť a rozvíjať ich podnikanie na trhu.

- **Schéma na podporu rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku**

Predmetom Schémy na podporu rozvoja kreatívneho priemyslu na Slovensku (ďalej len „schéma“) je poskytovanie pomoci de minimis (ďalej len „pomoc“) z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu SR, a to:

- formou bezplatného poradenstva, cieľom ktorého je vytvoriť podmienky pre podporu tvorby nových obchodných modelov a sieťovania mikro-, malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“) pôsobiach v kreatívnom priemysle,

- o vo forme kreatívnych voucherov zameraných na podporu stimulácie inovačného procesu prostredníctvom spolupráce MSP s aktérmi kreatívneho priemyslu pomocou výstupov z kreatívneho priemyslu za účelom zlepšenia konkurencieschopnosti MSP.

- **Schéma na podporu rodinného podnikania**

Cieľom schémy na podporu rodinného podnikania (2017 - 2020) je prispieť k zlepšeniu podmienok pre rozvoj rodinných podnikov na Slovensku formou bezplatného odborného poradenstva v rôznych oblastiach, ktoré zabezpečia externí odborníci:

- o organizačno-procesné poradenstvo,
- o príprava na proces ohodnocovania pre účely transferu vlastníctva,
- o nastavenie a realizácia programov nástupníctva,
- o nastavovanie talent manažment programu a rozvoj potenciálu zamestnancov,
- o vypracovanie analýz, štúdií, prieskumov trhu,
- o vzdelávanie v oblasti komunikačných, manažérskych, podnikateľských a iných odborných zručností,
- o participácia zástupcov rodinných podnikov na tréningov, školení, okrúhlych stolov súvisiacich s aktuálnymi témami rodinného podnikania,
- o úhrada nákladov týkajúcich sa účasti na veľtrhoch, konferenciách a iných medzinárodných podujatiach (cestovné náklady, výdavky na ubytovanie, účastnícke poplatky).

- **Program podpory úspešnej podnikateľskej praxe a výchovy k podnikaniu**

Účelom podpory úspešnej podnikateľskej praxe a výchovy k podnikaniu je prezentovanie úspešných príkladov podnikania malých a stredných podnikov a realizácia aktivít zameraných na zvyšovanie motivácie pre vstup do podnikania a presadzovanie podnikania ako kariérnej alternatívy k pracovnému úväzku.

- **Program na podporu startupov**

Predmetom podpory startupov je poskytovanie pomoci formou poradenstva a podporných služieb a poskytovanie pomoci zameranej na podporu a rozvíjanie záujmu o podnikanie, podporu vstupu do podnikania a rozvoja inovačných aktivít záujemcov o podnikanie. Cieľom je podpora motivácie pre vstup do podnikania a zvyšovanie atraktivity podnikania ako kariérnej voľby.

Mikropôžičky

Všetky podmienky poskytnutia mikropôžičky sú uvedené na stránke <http://www.sbagency.sk/mikropozicky>

Finančné služby pre malé a stredné podniky

- **Mikropôžičkový program**

Oprávnení žiadatelia a podmienky poskytnutia mikropôžičky:

- o mikropodniky (0 - 9 zamestnancov), malé podniky (10 - 49 zamestnancov),
- o výška úveru: od 2 500 do 50 000 EUR,
- o splatnosť úveru: 6 mesiacov až 4 roky (možnosť odkladu splátok o 6 mesiacov),
- o úroková sadzba: od 1,26 % do 9,16%.

- **Fond inovácií a technológií**

Poslaním fondu je formou poskytovania rizikového kapitálu podporiť podnikateľskú iniciatívu a tak rozvíjať podnikanie, zamestnanosť a hospodárstvo smerom k inovatívnej ekonomike. Vznikol ako reakcia na vznikajúci dopyt po rizikovom kapitáli na podporu podnikateľov s nápadmi a je výsledkom spolupráce SBA s investormi.

Všetky relevantné informácie sú na stránke www.fondfit.sk

- **Fondy rizikového kapitálu – Národný holdingový fond s.r.o.**

Je špecializovaná dcérska spoločnosť Slovak Business Agency, ktorá implementuje podporu formou rizikového kapitálu:

- o podpora rastovo orientovaných podnikateľských projektov formou poskytovania rizikového kapitálu (vkladu do základného imania spoločností),
- o usmerňovanie činnosti jednotlivých fondov tak, aby sa stimuloval rozvoj sektora MSP na celom území SR,
- o obhospodarovanie fondov priamo pod riadením spoločnosti (bez právnej subjektivity) a fondy, do ktorých spolu s Národným holdingovým fondom investovali kapitál aj súkromní investori - Slovenský rastový a kapitálový fond, Slovenský rozvojový fond, Fond inovácií a technológií a Fond seed capital.

Všetky relevantné informácie sú na stránke <http://www.fondfondov.sk/>

Národný projekt podnikateľských centier v regiónoch (NPC)

Hlavným cieľom projektu je etablovanie inštitúcie poskytujúcej komplexnú, systematickú podporu a odborné poradenstvo pre malých a stredných podnikateľov, ako aj pre záujemcov o podnikanie (vrátane znevýhodnených sociálnych skupín s pôsobnosťou na území všetkých samosprávnych krajov mimo bratislavského kraja). Cieľovou skupinou projektu sú najmä podniky v počiatočnom štádiu rozvoja alebo už existujúce etablované podniky, spĺňajúce kritériá mikro, malých a stredných podnikov.

NPC poskytuje pre podnikateľov v regiónoch nasledovné služby:

- o odborné skupinové činnosti – semináre, webináre, prednášky, diskusné fóra, workshopy, konferencie a pod,
- o poskytovanie krátkodobého i dlhodobého individuálneho poradenstva,
- o pobyty v klasickom, alebo virtuálnom podnikateľskom inkubátore,
- o účasť na odborných podujatiach a stážových pobytoch v zahraničí,
- o prenos výskumného a akademického potenciálu do podnikateľského prostredia;
- o technologické kapacity v rámci kreatívnych dielní projektu,
- o komplexné informácie o možnostiach financovania podnikateľských aktivít, či službách partnerských inštitúcií.

Implementačný mechanizmus:

Podporu zo strany SBA je možné žiadať základe presne definovaných podmienok na stránke <http://www.sbagency.sk/sba-0sk/titulna-stranka> kde sú uvedené všetky dôležité informácie ohľadom foriem podpory vrátane dôležitých informácií pre potenciálnych žiadateľov.

7.4.3. Podpora rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky

Všeobecné informácie:

Podpora rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky vychádza z Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike, schváleného na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 223 zo 7. mája 2013, ktorý popisuje súčasný, východiskový stav cyklodopravy a cykloturistiky.

V rámci zadaného opatrenia Akčného plánu: "Rozvoj pešej dopravy, cyklodopravy a alternatívnych foriem mobility" môže rozvoj ekologickejších druhov dopravy, predovšetkým cyklistickej dopravy prispieť k transformácii regiónu. Vo všeobecnosti chýba základná sieť cyklistických trás, pričom samotná výstavba cyklistickej infraštruktúry je väčšinou výsledkom lokálnych iniciatív, menej iniciatív na národnej úrovni. Rastúce nároky na mobilitu bývajú uspokojované individuálnou automobilovou dopravou, čo vedie k zhoršovaniu fyzickej a psychickej kondície a zdravotného stavu obyvateľstva a k nepriaznivému vplyvu na životné prostredie.

Podpora cyklistickej dopravy a cykloturistiky bude realizovaná na základe zákona o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky s účinnosťou od 1. júla 2019.

Štruktúra podpory:

Cieľom je podpora rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky z rozpočtovej kapitoly ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky formou poskytnutia dotácie:

Predpokladaný rozpočet

Implementačný mechanizmus:

Podpora cyklistickej dopravy a cykloturistiky zo strany ministerstva dopravy a výstavby Slovenskej republiky bude realizovaná na základe predkladaných žiadostí zo strany žiadateľov v rámci vyhlásených výziev na stránke ministerstva. Podmienky poskytnutia dotácie budú predmetom paragrafového znenia zákona o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky.

7.5. Financovanie z prostriedkov EIB

7.5.1. V4 Investičná platforma

Všeobecné informácie:

Európska investičná banka („EIB“) bola zo strany zástupcov Ministerstiev financií a zástupcov národných rozvojových bank krajín V4 požiadaná o posúdenie možnosti založenia Investičnej a poradenskej platformy s cieľom prehĺbenia spolupráce krajín v regióne pri príprave infraštruktúrnych projektov regionálneho významu.

V súčasnosti sa spracováva štúdia uskutočniteľnosti za účelom posúdenia možností mobilizácie väčšieho objemu investícií súkromného sektora do projektov v oblasti infraštruktúry regionálneho významu vrátane posúdenia potreby budovania kapacít a technickej pomoci na podporu pri príprave oprávnených projektov pre potenciálnych prijímateľov.

Základné kritériá oprávnenosti pre investície podporované platformou zahŕňajú:

- projekty regionálneho významu;
- sektory (subsektory) s potenciálnou trhovou medzerou, ktoré nemožno riešiť komerčným trhom a môžu využívať plánované intervencie;
- investície na mobilizáciu súkromného sektora,
- inovačné mechanizmy financovania projektov (kombinácia EU zdrojov a súkromného kapitálu) vrátane tých, ktoré nevstupujú do štátneho dlhu (mimobílančné projekty).

Nevyhnutným predpokladom založenia investičnej platformy V4 je identifikácia potenciálnych projektov, ktoré spĺňajú podmienky zapojenia súkromného kapitálu (tzv. PPP projekty) a ich realizáciu bude potvrdzovať spracovaná štúdia uskutočniteľnosti, ktorej výsledky potvrdí Útvar hodnoty za peniaze MF SR.

Najväčší príspevok V4 Investičnej platformy z pohľadu transformácie regiónu by v rozvoji rýchlostných ciest (úseky R2 od križovatky s D1 smer Horná Nitra)

Potenciálne sektory v kontexte transformácie

8 Časový plán a aktualizácia Akčného plánu

Akčný plán transformácie uhoľného regiónu Horná Nitra nie je jednorazovým procesom. Prvá verzia akčného plánu definuje piliere, priority a opatrenia akčného plánu, ako aj možnosti financovania a inštitucionálneho zabezpečenia. V rámci akčného plánu je však potrebné zdefinovať aj spôsob vyhodnocovania jeho plnenia a každoročnej aktualizácie. Pilieri a priority akčného plánu sa môžu v čase vyvíjať a vzhľadom na to, že transformácia regiónu je dlhodobý proces, je potrebné zabezpečiť, že akčný plán je otvoreným materiálom, ktorý je možné aktualizovať podľa vývoja situácie.

Predpokladá sa, že akčný plán bude po zapracovaní pripomienok a spracovaní finálnej verzie schválený v prvej polovici roka 2019. Následne by mal byť nastavený spôsob vyhodnocovania a aktualizácie nasledovne:

- Na ročnej báze, vždy k 30.6. vypracovať hodnotenie implementácie akčného plánu
- Na základe hodnotenia implementácie akčného plánu, zozbierať pripomienky k akčnému plánu za účelom jeho aktualizácie a samotná aktualizácia akčného plánu do 30.9.
- Zásobník indikatívnych projektov môže byť priebežne dopĺňaný o ďalšie potenciálne projekty, zásobník slúži na evidenciu potenciálnych projektových zámerov v súvislosti s transformáciou regiónu Horná Nitra a pre potreby ďalších analýz možností financovania

Indikatívny časový harmonogram implementácie akčného plánu na obdobie do 30.6.2020 je nasledovný:

Úloha	Čas	Zodpovednosť	Popis úlohy
Schválenie akčného plánu	30.6.2019	Úrad vlády Slovenskej republiky	Pripomienkovanie akčného plánu, zapracovanie pripomienok do finálnej verzie, predloženie akčného plánu na schválenie a schválenie akčného plánu
Osobitný príspevok baníkom	30.6.2019	MPSVR SR, MH SR	Príprava zmeny právnej úpravy o osobitnom príspevku baníkom pre vytvorenie podmienok skoršieho odchodu zo zamestnania a nemožnosti ďalšej adaptácie na iný druh zamestnania
Nastavenie krátkodobého inštitucionálneho zabezpečenia	30.9.2019	ÚPVII	Nastavenie krátkodobého inštitucionálneho zabezpečenia implementácie akčného plánu do roku 2023
Nastavenie možností čerpania z programového obdobia 2014-2020	30.9.2019	ÚPVII, Riadiace orgány operačných programov	Nastavenie možností čerpania prostriedkov z fondov EÚ z programového obdobia 2014-2020 pre potreby financovania opatrení akčného plánu podľa špecifických možností jednotlivých operačných programov
Financovanie prvých opatrení akčného plánu	Od 1.1.2020	ÚPVII, Riadiace orgány operačných programov	Vyhlasovanie prvých výziev v jednotlivých operačných programoch zameraných na financovanie opatrení akčného plánu
Nastavenie možností	30.6.2020	ÚPVII	Komunikácia a negociácia v rámci nastavovania programového obdobia 2021-2027 so

**čerpania z
programového
obdobia 2021-
2027**

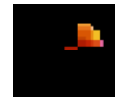
zohľadnením priorít a opatrení akčného plánu,
vrátane nastavenia dlhodobého inštitucionálneho
zabezpečenia implementácie akčného plánu

**Správa
o vyhodnotení
implementácie
akčného plánu**

30.6.2020

ÚPVII, zodpovedný
orgán podľa
nastaveného
krátkodobého
inštitucionálneho
zabezpečenia

Vypracovanie prvej správy o vyhodnotení
implementácie akčného plánu transformácie
regiónu Horná Nitra a následne zahájenie zberu
pripomienok pre pravidelnú aktualizáciu akčného
plánu

9 Prílohy

9.1. Príloha 1 – Priebežný zásobník indikatívnych projektov

Bude doplnené

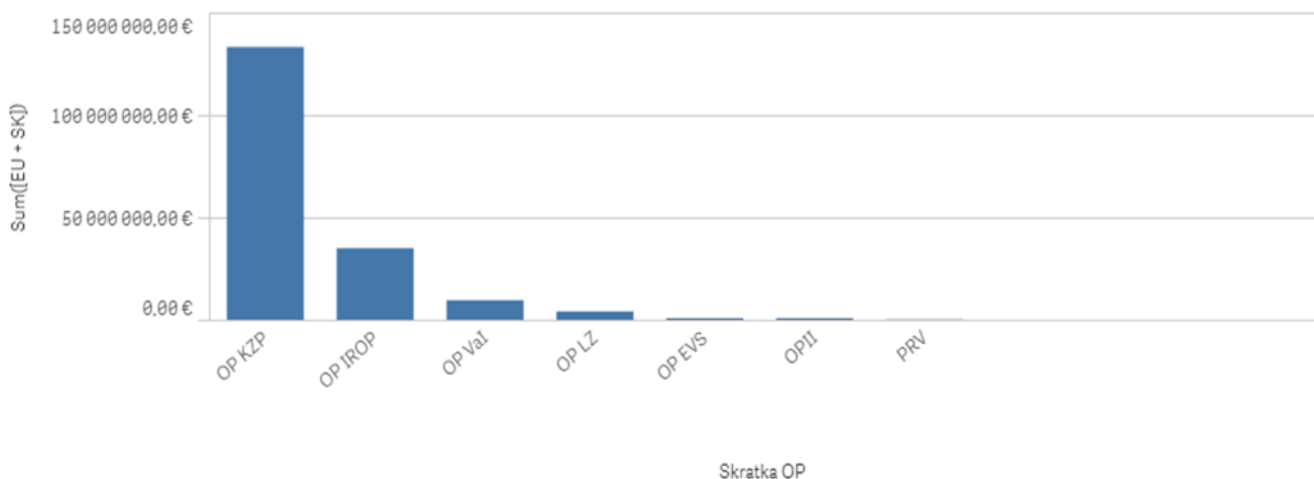
9.2. Príloha 2 – Implementácia EŠIF v programovom období 2014 - 2020 v rámci regiónu Horná Nitra

Z EŠIF bolo do regiónu Horná Nitra k 31. januáru 2019 alokovaných zo všetkých OP viac ako 183 miliónov EUR (EÚ zdroj a ŠR zdroj). Región Horná Nitra sa z geografického hľadiska nachádza na území 2 samosprávnych krajov (Trenčiansky, Nitriansky) a 4 okresov (Prievidza, Partizánske, Bánovce nad Bebravou, Topoľčany). Pre účely Akčného plánu sa regiónom Horná Nitra rozumie Trenčiansky kraj s okresmi Prievidza a Partizánske.

Zazmluvnené projekty v rámci regiónu Horná Nitra boli financované prevažne z nasledovných operačných programov:

- OP KŽP viac ako 130 mil. EUR;
- IROP 35 mil. EUR;
- OP LŽ 4,15 mil. EUR;
- OP VaI 9,6 mil. EUR;
- OP II 694 tis. EUR;
- OP EVS 722 tis. EUR;
- PRV 177 tis. EUR.

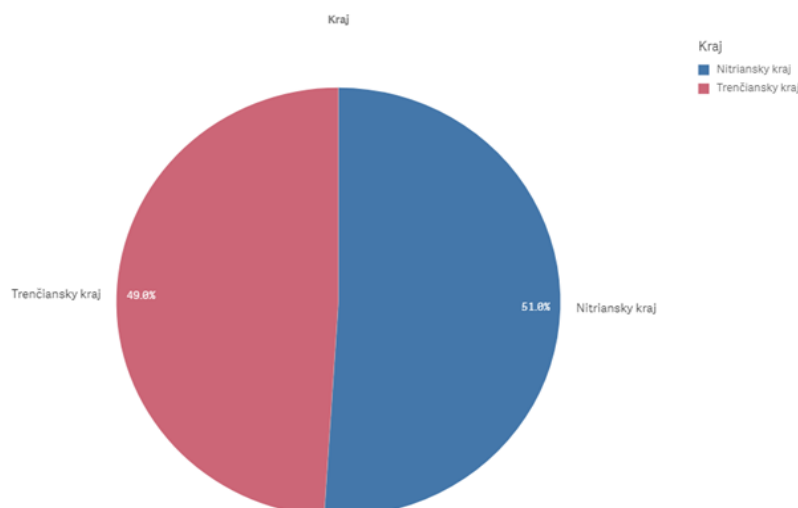
Zacelenie NFP (EÚ + SK) do jednotlivých operačných programov

Jednotlivé finančné prostriedky z EŠIF za jednotlivé OP boli v regióne Horná Nitra zazmluvnené nasledovne:

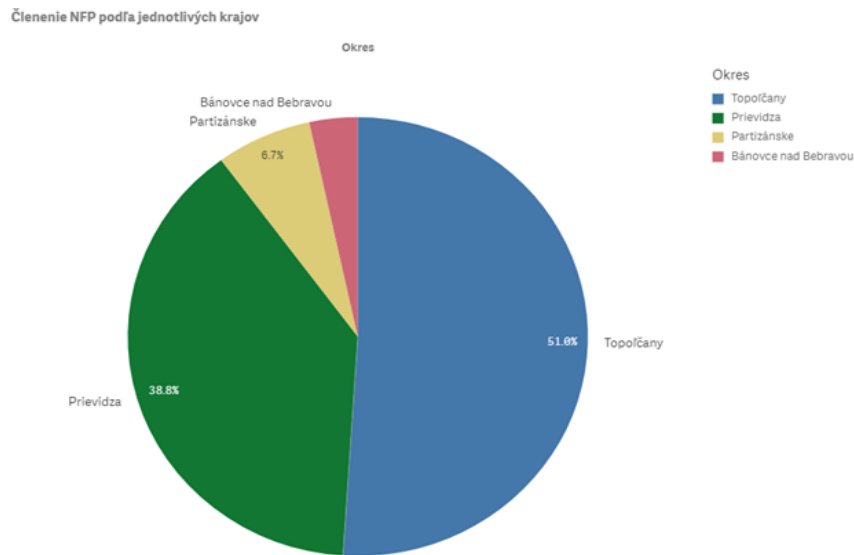
- **Trenčiansky kraj** (okres Bánovce na Bebravou, Partizánske, Prievidza) 49 % zdrojov EŠIF čo predstavovalo hodnotu 90,5 mil. EUR;
- Nitriansky kraj (okres Topoľčany) 51 % zdrojov EŠIF, čo predstavuje hodnotu 94 mil. EUR

Členenie NFP podľa jednotlivých krajov

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF za jednotlivé OP v rámci Trenčianskeho kraja, ktorého sa transformácia týka najviac, bolo v jednotlivých okresoch nasledovne:

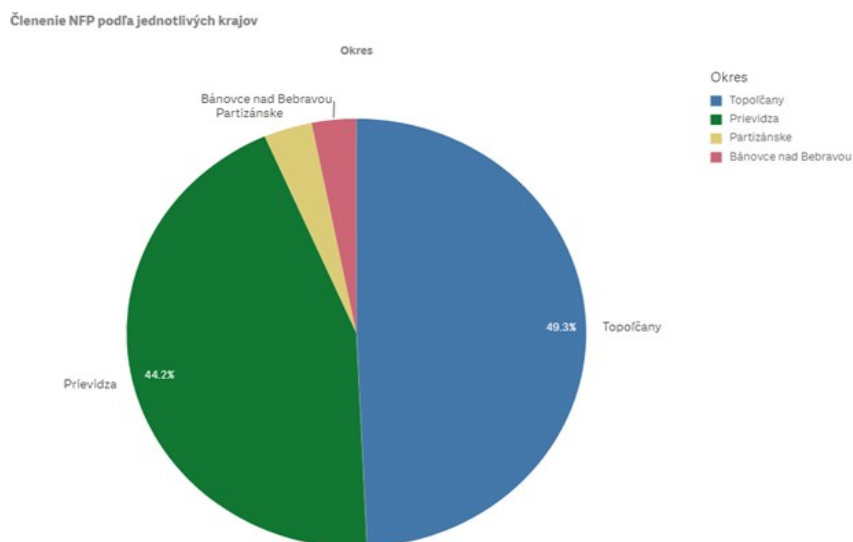
- **Prievidza 38,8%, čo predstavuje 71 mil. EUR;**
- **Partizánske 6,7%, čo predstavuje 12,5 mil. EUR;**
- Bánovce nad Bebravou 3,5%, čo predstavuje 6,9 mil. EUR;
- Topoľčany 51%, čo predstavuje 94 mil. EUR.

Operačný program Kvalita životného prostredia (OP KŽP)

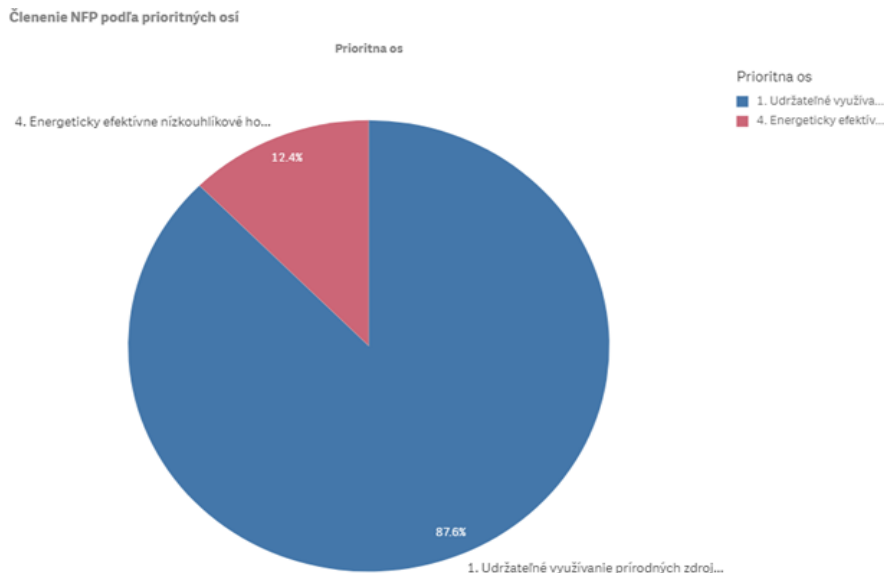
Zazmluvnenie zdrojov EŠIF do jednotlivých okresov regiónu Horná Nitra bolo nasledovne:

- Topoľčany 49,3%, čo predstavuje 65,6 mil. EUR;
- **Prievidza 44,2%, čo predstavuje 58,9 mil. EUR;**
- **Partizánske 3,4%, čo predstavuje 4,53 mil. EUR;**
- Bánovce nad Bebravou 3,1%, čo predstavuje 4,17 mil. EUR.

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni prioritných osí OP KŽP:

- Prioritná os: „Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry“ s podielom 63,5%, čo predstavuje 116 mil. EUR;
- Prioritná os: „Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch“ s podielom 12,4%, čo predstavuje 16,5 mil. EUR.

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni špecifických cieľov OP KŽP:

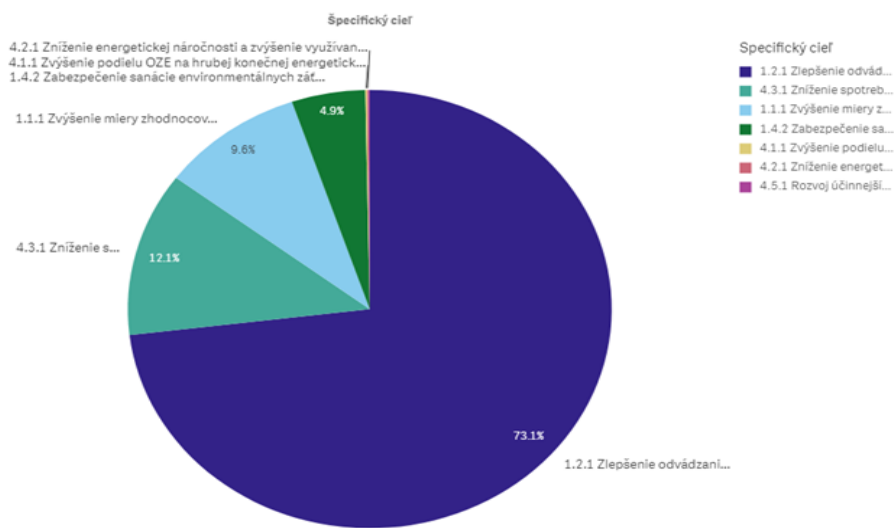
Prioritná os: „Udržateľné využívanie prírodných zdrojov prostredníctvom rozvoja environmentálnej infraštruktúry“

- Špecifický cieľ: „Zlepšenie odvádzania a čistenia odpadových vôd v aglomeráciách s viac ako 2000 EO“ s podielom 73,1%, čo predstavuje 97,4 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov“ s podielom 9,6%, čo predstavuje 2,7 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zabezpečenie sanácie environmentálnych záťaží v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou) s podielom 4,9%, čo predstavuje 6,5 mil. EUR.

Prioritná os: „Energeticky efektívne nízkouhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch“

- Špecifický cieľ: „Zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov“ s podielom 12,1%, čo predstavuje 16,1 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR“ s podielom 0,1%, čo predstavuje 157 tis. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch“ s podielom 0,1%, čo predstavuje 120 tis. EUR.

Členenie NFP podľa špecifických cieľov

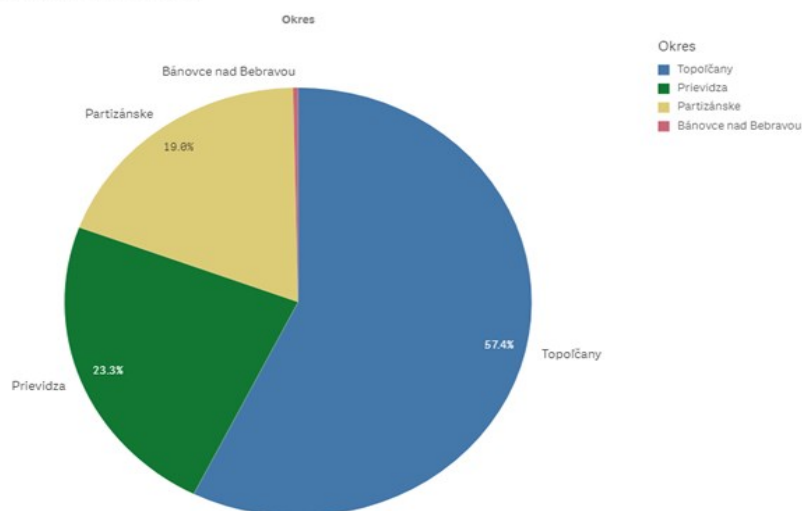

Integrovaný regionálny operačný program (IROP)

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF do jednotlivých okresov regiónu Horná Nitra bolo nasledovne:

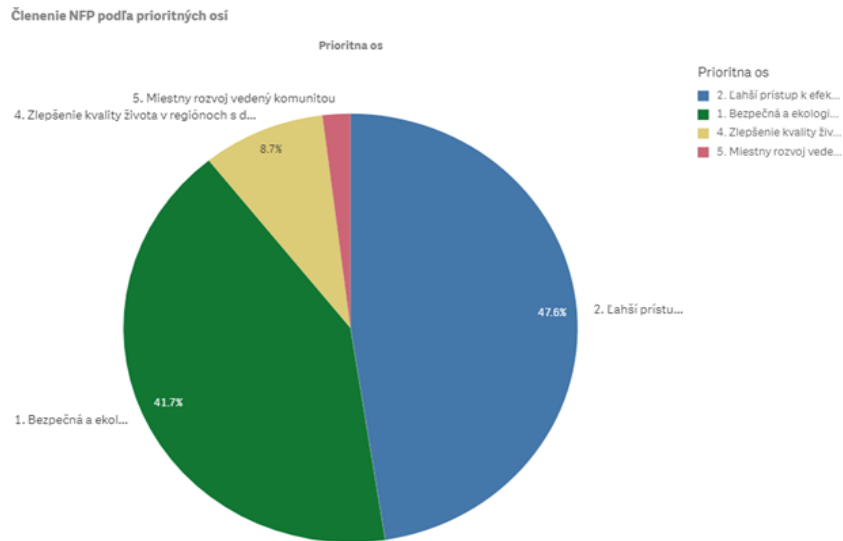
- Topoľčany 57,4% čo predstavuje 20,08 mil. EUR;
- **Prievidza 23,3%, čo predstavuje 8,15 mil. EUR;**
- **Partizánske 19%, čo predstavuje 6,65 mil. EUR;**
- Bánovce nad Bebravou 0,3%, čo predstavuje 120 tis. EUR.

Členenie NFP podľa jednotlivých krajov

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni prioritných osí IROP:

- Prioritná os: „Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám“ s podielom 47,6%, čo predstavuje 16,6 mil. EUR;
- Prioritná os: „Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch“ s podielom 41,7%, čo predstavuje 14,6 mil. EUR;
- Prioritná os: „Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie“ s podielom 8,7%, čo predstavuje 3 mil. EUR;
- Prioritná os: „Miestny rozvoj vedený komunitou“ s podielom 2%, čo predstavuje 692 tis. EUR.

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni špecifických cieľov IROP:

Prioritná os: „Ľahší prístup k efektívnym a kvalitnejším verejným službám“

- Špecifický cieľ: „Modernizovať infraštruktúru ústavných zariadení poskytujúcich akútnu zdravotnú starostlivosť za účelom zvýšenia ich produktivity a efektívnosti.“ s podielom 31,2%, čo predstavuje 10,9 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie počtu žiakov stredných odborných škôl na praktickom vyučovaní“ s podielom 8%, čo predstavuje 2,8 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie hrubej zaškolenosti detí v materských školách“ s podielom 4,3%, čo predstavuje 1,5 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zlepšenie kľúčových kompetencií žiakov základných škôl“ s podielom 3%, čo predstavuje 1,05 mil. EUR;

Prioritná os: „Bezpečná a ekologická doprava v regiónoch“

- Špecifický cieľ: „Zlepšenie dostupnosti k cestnej infraštruktúre TEN-T a cestám I. triedy s dôrazom na rozvoj multimodálneho dopravného systému“ s podielom 29,7%, čo predstavuje 10,4 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie atraktivity a prepravnej kapacity nemotorovej dopravy (predovšetkým cyklistickej dopravy) na celkovom počte prepravených osôb“ s podielom 8,2%, čo predstavuje 2,86 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zvyšovanie atraktivity a konkurencieschopnosti verejnej osobnej dopravy“ s podielom 3,8%, čo predstavuje 1,34 mil. EUR;

Prioritná os: „Zlepšenie kvality života v regiónoch s dôrazom na životné prostredie“

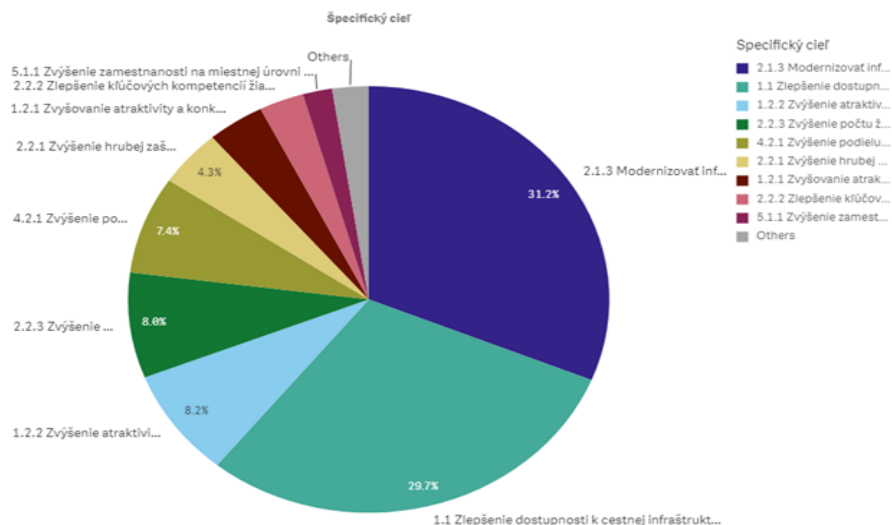
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie podielu obyvateľstva so zlepšeným zásobovaním pitnou vodou a odvádzanie a čistenie odpadových vôd verejnou kanalizáciou bez negatívnych dopadov na životné prostredie“ s podielom 7,4%, čo predstavuje 2,58 mil. EUR

Prioritná os: „Miestny rozvoj vedený komunitou“

- Špecifický cieľ: „Zvýšenie zamestnanosti na miestnej úrovni podporou podnikania a inovácií“ s podielom 2%, čo predstavuje 692 tis. EUR

Členenie NFP podľa špecifických cieľov

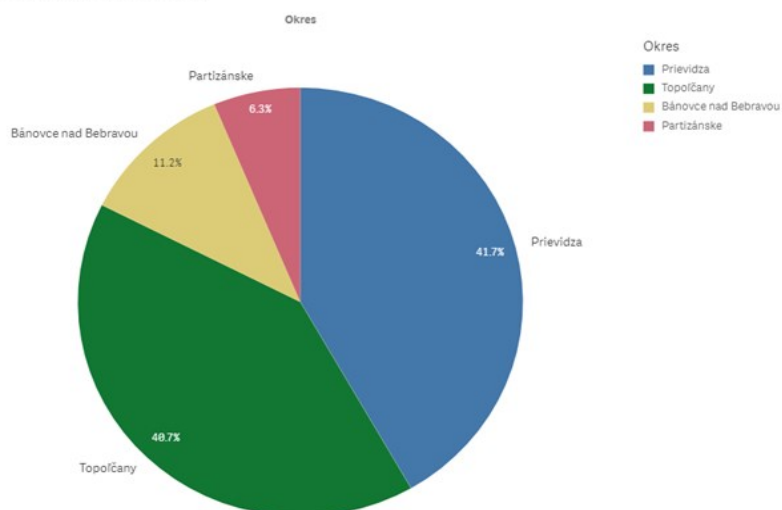

Operačný program Ľudské zdroje (OP ĽZ)

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF do jednotlivých okresov regiónu Horná Nitra bolo nasledovne:

- Topoľčany 40,7%, čo predstavuje 1,69 mil. EUR;
- **Prievidza 41,7%, čo predstavuje 1,73 mil. EUR;**
- **Partizánske 6,3%, čo predstavuje 262 tis. EUR;**
- Bánovce nad Bebravou 11,2%, čo predstavuje 466 tis. EUR.

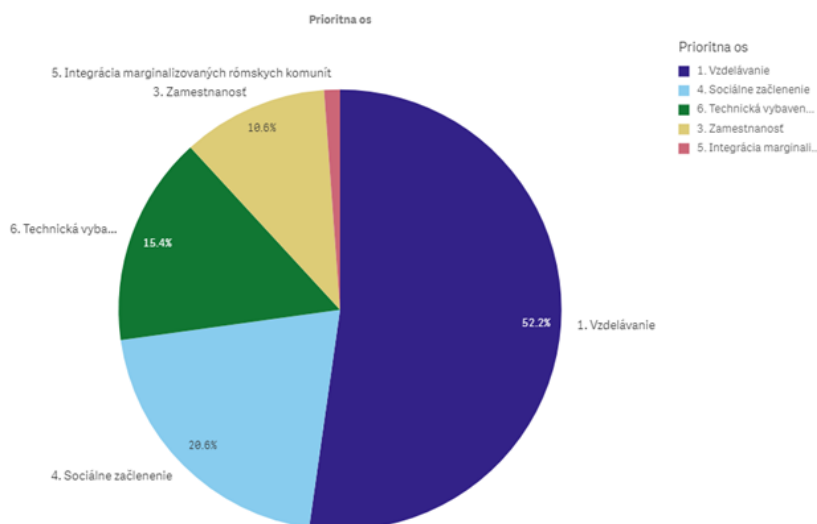
Členenie NFP podľa jednotlivých krajov

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni prioritných osí OP L'Z:

- Prioritná os: „Vzdelávanie“ s podielom 52,2 % čo predstavuje 2,16 mil. EUR;
- Prioritná os: „Sociálne začlenenie“ s podielom 20,6%, čo predstavuje 854 tis. EUR;
- Prioritná os: „Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít“ s podielom 15,4%, čo predstavuje 640 tis. EUR;
- Prioritná os: „Zamestnanosť“ s podielom 10,6%, čo predstavuje 442 tis. EUR`
- Prioritná os: „Integrácia marginalizovaných rómskych komunít“ s podielom 1,2%, čo predstavuje 47 tis. EUR.

Členenie NFP podľa prioritných osí

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni špecifických cieľov OP L'Z:

Prioritná os: „Vzdelávanie“

- Špecifický cieľ: „Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov“ s podielom 52,2%, čo predstavuje 2,16 mil. EUR;

Prioritná os: „Zamestnanosť“

- Špecifický cieľ: „Zvýšiť zamestnanosť, zamestnateľnosť a znížiť nezamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnuté osoby“ s podielom 8,1%, čo predstavuje 335 tis. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zlepšením podmienok pre zosúladienie pracovného a rodinného života zvýšiť zamestnanosť osôb s rodičovskými povinnosťami, najmä žien“ s podielom 2,6%, čo predstavuje 106 tis. EUR;

Prioritná os: „Technická vybavenosť v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít“

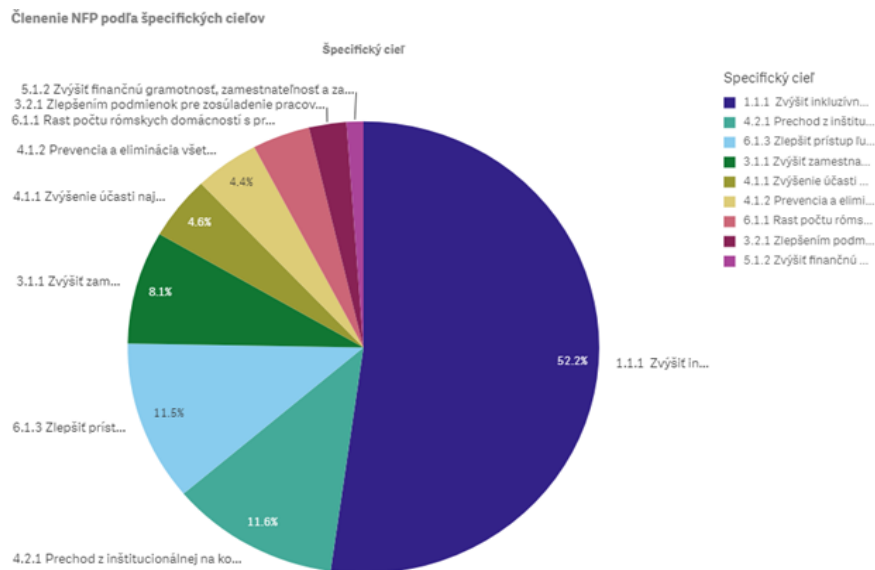
- Špecifický cieľ: „Rast počtu rómskych domácností s prístupom k zlepšeným podmienkam bývania“ s podielom 4%, čo predstavuje 164 tis. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zlepšiť prístup ľudí z MRK k sociálnej infraštruktúre“ s podielom 11,5%, čo predstavuje 475 tis. EUR;

Prioritná os: „Sociálne začlenenie“

- Špecifický cieľ: „Prechod z inštitucionálnej na komunitnú spoločnosť“ s podielom 11,6%, čo predstavuje 481 tis. EUR;
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie účasti najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti, vrátane na trhu práce“ s podielom 4,6%, čo predstavuje 189 tis. EUR;
- Špecifický cieľ: „Prevencia a eliminácia všetkých foriem diskriminácie“ s podielom 4,4%, čo predstavuje 183 tis. EUR;

Prioritná os: „Integrácia marginalizovaných rómskych komunít“

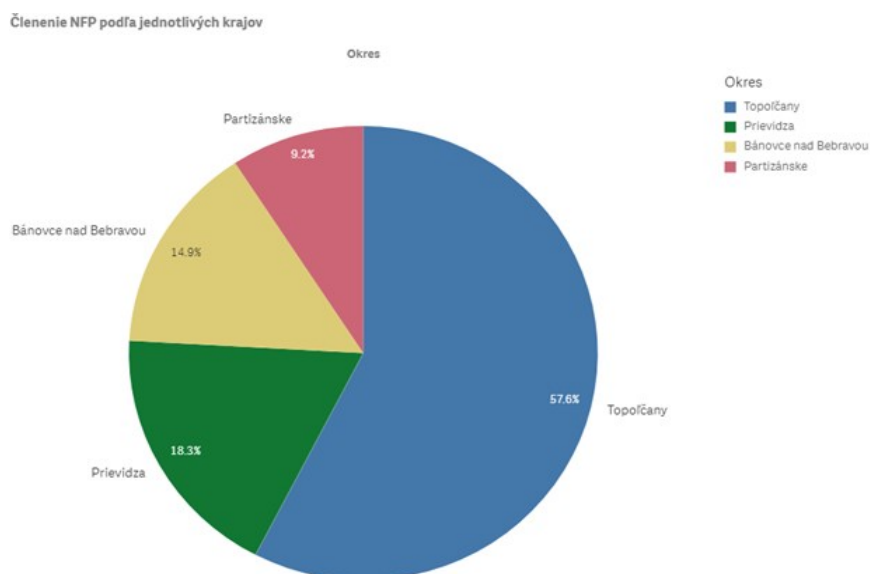
- Špecifický cieľ: „Zvýšiť finančnú gramotnosť, zamestnateľnosť a zamestnanosť marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov“ s podielom 1,2%, čo predstavuje 47 tis. EUR;

Operačný program Výskum a inovácie (OP Val)

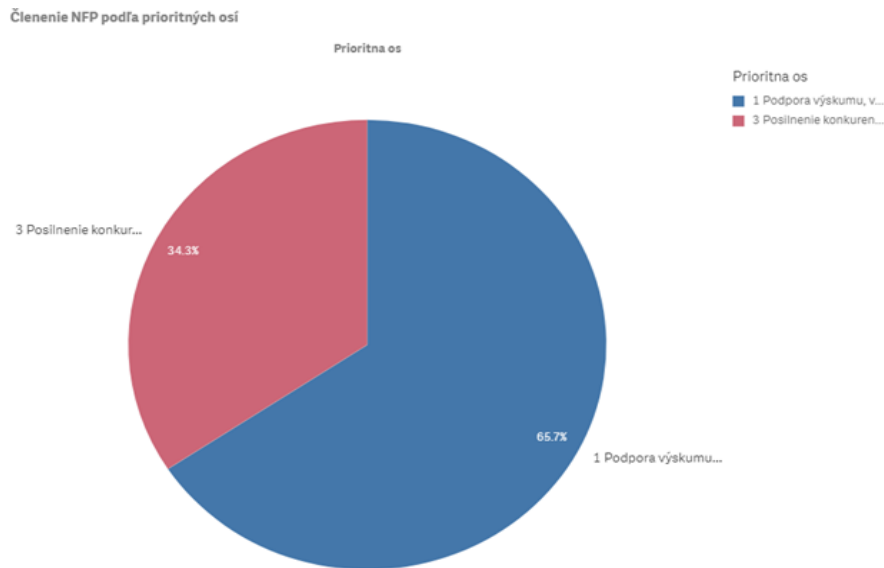
Zazmluvnenie zdrojov EŠIF do jednotlivých okresov regiónu Horná Nitra bolo nasledovne:

- Topoľčany 57,6%, čo predstavuje 5,57 mil. EUR;
- Prievidza 18,3%, čo predstavuje 1,77 mil. EUR;
- Partizánske 9,2%, čo predstavuje 891 tis. EUR;
- Bánovce nad Bebravou 14,9%, čo predstavuje 1,44 mil. EUR.

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni prioritných osí OP Val:

- Prioritná os: „Podpora výskumu, vývoja a inovácií“ s podielom 65,7% čo predstavuje 6,35 mil. EUR;
- Prioritná os: „Posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP“ s podielom 34,3%, čo predstavuje 3,31 mil. EUR

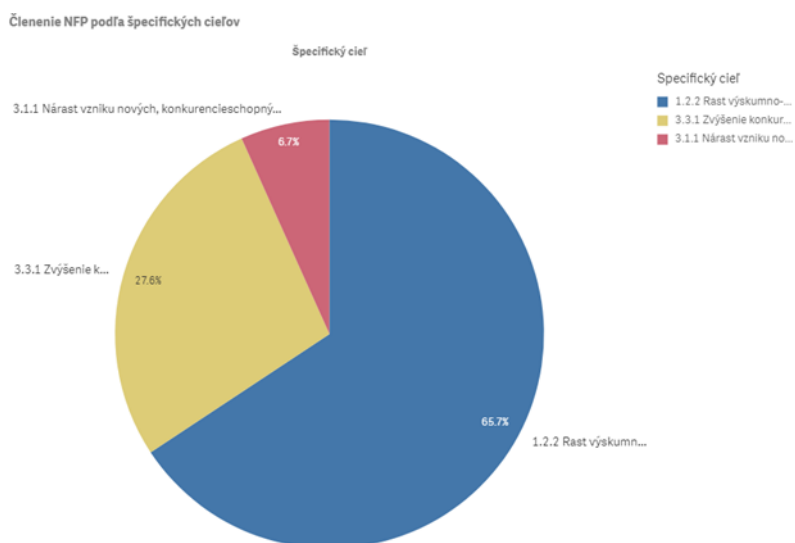
Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni špecifických cieľov OP Val:

Prioritná os: „Podpora výskumu, vývoja a inovácií“

- Špecifický cieľ: „Rast výskumno-vývojových a inovačných kapacít v priemysle a službách“ s podielom 65,7%, čo predstavuje 6,35 mil. EUR;

Prioritná os: „Posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP“

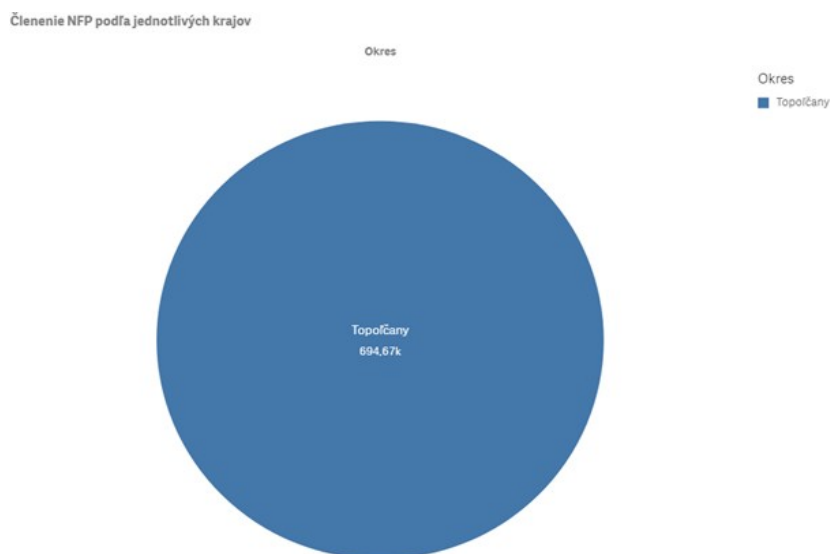
- Špecifický cieľ: „Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP vo fáze rozvoja“ s podielom 27,6%, čo predstavuje 2,66 mil. EUR;
- Špecifický cieľ: „Nárast vzniku nových, konkurencieschopných MSP“ s podielom 6,7%, čo predstavuje 650 tis. EUR.

Operačný program Integrovaná infraštruktúra (OP II)

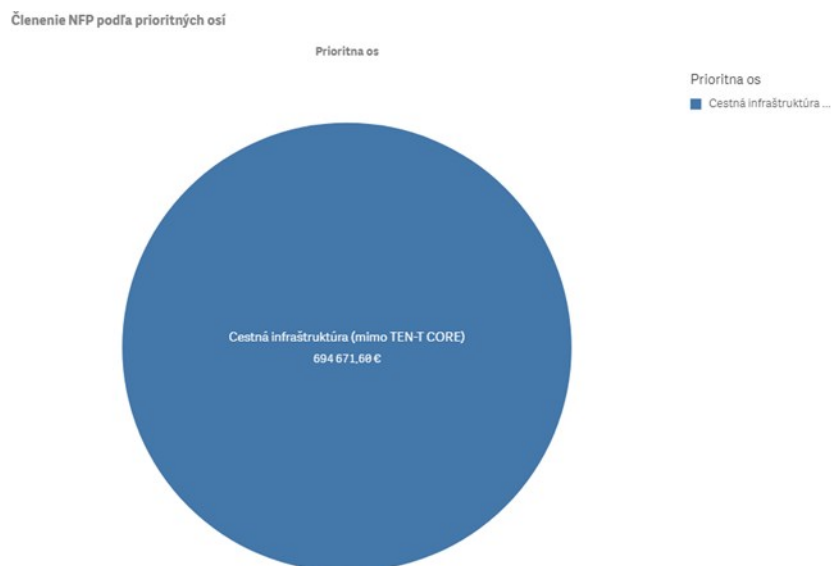
Zazmluvnenie zdrojov EŠIF do jednotlivých okresov regiónu Horná Nitra bolo nasledovne:

- Topoľčany 100%, čo predstavuje 695 tis. EUR.

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni prioritných osí OP II:

Prioritná os: „Cestná infraštruktúra (mimo TEN-T CORE)“ s podielom 100% čo predstavuje 695 tis. EUR

Zazmluvnenie zdrojov EŠIF na úrovni špecifických cieľov OP II:

Prioritná os: „Cestná infraštruktúra (mimo TEN-T CORE)“

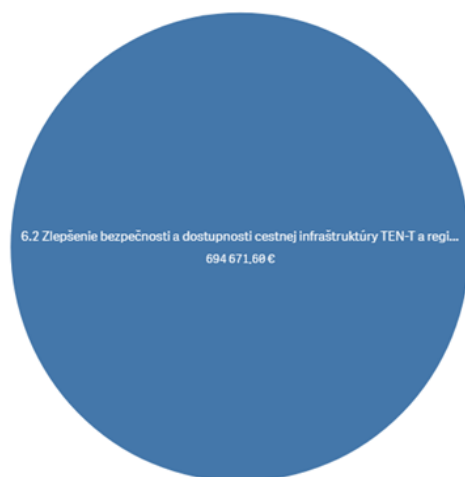
- Špecifický cieľ: „Zlepšenie bezpečnosti a dostupnosti cestnej infraštruktúry TEN-T a regionálnej mobility prostredníctvom výstavby a modernizácie ciest I. triedy“ s podielom 100%, čo predstavuje 695 tis. EUR;

Členenie NFP podľa špecifických cieľov

Špecifický cieľ

Špecifický cieľ

■ 6.2 Zlepšenie bezpečn...

9.3. Príloha 3 – Zdroje

Webové zdroje:

<https://www.ndsas.sk/stavby/priprava-stavieb>

www.repowermap.org

<http://www.partnerskadohoda.gov.sk/>

<http://www.sbagency.sk/>

<http://www.envirofond.sk/>

<https://rokovania.gov.sk/>

<https://www.itms2014.sk/>

Dokumenty:

Transition from coal of Horná Nitra – State of Play report – analýza súčasného stavu regiónu Horná Nitra, PwC, 2019

European Commission, Joint Research Centre - Socio-economic transformation in coal transition regions: analysis and proposed approach - Pilot case in Upper Nitra, Slovakia, 2018

Prehľad stavu ciest I., II. a III. triedy - stav na základe prehliadok vykonávaných správcom ciest k 6/2017, Slovenská správa ciest

Mapy pokrytia siete a dosupnosti služieb telekomunikačných operátorov Slovak Telekom, Orange, O2 a 4ka

Mesačná štatistika o počte a štruktúre uchádzačov o zamestnanie, December 2018, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

Štatistický úrad Slovenskej republiky, StatData – Verejná databáza údajov

PODPORA UHOĽNÝCH REGIÓNOV V TRANSFORMÁCII – Sociálno-ekonomické analýzy pre podporu využívania EŠIF – Expertná štúdia Horná Nitra, Slovenská republika, Prognostický ústav, Slovenská akadémia vied

Zelenšie Slovensko, Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030, September 2018

Slovenský hydrometeorologický ústav – Odbor Monitorovanie kvality ovzdušia, Hodnotenie kvality ovzdušia v Slovenskej republike 2017

Program odpadového hospodárstva Program mesta Prievidza na roky 2016 – 2020

Prognóza vývoja obyvateľstva v okresoch Slovenskej republiky do roku 2035, Prognostický ústav SAV, Bratislava

Horizon 2020 Work Programme 2018 - 2020;

Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2018/210 z 12. februára 2018 o prijatí viacročného pracovného programu LIFE na roky 2018 – 2020;

Investičné priority Slovenskej republiky pre programové obdobie 2021 - 2027;

2019 Country Report Slovakia;

Nariadenie európskeho parlamentu a rady (EÚ) č. 1309/2013 z 17. decembra 2013 o Európskom fonde na prispôsobenie sa globalizácii (2014–2020) a o zrušení nariadenia (ES) č. 1927/2006.

Koniec dokumentu